

በአርባ ምንጭ ከተማ የተጀመረው የኮሪዶር ልማት ሥራ በቀጣይ እንደ ወር ጊዜ ይጠናቀቃል

ገጽ 2

ቢሮው በዘጠኝ ወራት 108 ቢሊዮን ብር መሰብሰቡን ገለጸ

ገጽ 3

በክልሉ በቴቢ ከተማ ሰዎች 39 በመቶዎቹ ዘመናዊ ሕክምና አሳገኙም

ገጽ 4

ክደስ ዘመን

83ኛ ዓመት ቁጥር 243 ገንቦት 3 ቀን 2016 ዓ.ም ጥጋ 10:00

ቅዳሜ

ብዕራችን ለኢትዮጵያ ህዳሴ ይተጋል!

“በግብርናው ዘርፍ የተገኘውን ሰው ጥበቅን ያስፈልጋል”

- ጠቅላይ ሚኒስትር ዐቢይ አሕመድ(ዶ/ር)

ወርቅነሽ ደምሰው

ሞጅ ፤ በግብርናው ዘርፍ የተገኘውን ሰው ጥበቅን በኢንዱስትሪውም መድገም ያስፈልጋል ሲሉ ጠቅላይ ሚኒስትር ዐቢይ አሕመድ(ዶ/ር) ገለጹ።

ጠቅላይ ሚኒስትር ዐቢይ አሕመድ የገዳ ልዩ የኢኮኖሚ ዞን ግንባታ በአርምያ ክልላዊ መንግሥት እና በሲ.ሲ.ኤ.ሲ.ሲ. መካከል በተደረገ በገዳ የኢኮኖሚ ዞን የሉሜ ነፃ የንግድ ቀጣና ማልማት ሥራ የመግባቢያ ስምምነት መርሃግብር በትናንትናው ዕለት አስጀምረዋል።

ጠቅላይ ሚኒስትሩ በማስጀመሪያ ሥርዓቱ ላይ እንደገለጹት፤ ባለፉት ጥቂት ዓመታት በኢትዮጵያ በግብርናው ዘርፍ ለውጥ ለማምጣት ርብርብ ሲደረግ ቆይቷል። በግብርናው ዘርፍ የተገኘውን ሰው ጥም በኢንዱስትሪው መድገም ያስፈልጋል።

ባለፉት ዓመታት በግብርናው በተደረጉት የርብርብ ሥራዎች በዘርፉ መሠረት መጣሉን ያነሱት ጠቅላይ ሚኒስትሩ፤ በኢንዱስትሪም ይህንኑ መድገም እንደሚያስፈልግ ተናግረዋል።

ጠቅላይ ሚኒስትሩ እንዳሉት ፤ በኢንዱስትሪ ዘርፉ

“ግብርናው ዘርፍ የተገኘውን ... ወደ ገጽ 4 ዞሯል

ፎቶ፡- ሠዳሽ ስብርሃን

ECCS
የኢትዮጵያ የግንባታ ግብዓቶች አቅራቢ
ETHIOPIAN CONSTRUCTION COMMODITIES SUPPLY PLC.
የአርባ ግብርና ስራ ለሌሎች ብረት-ብረቶች አክሲዮን

Mob. 0911 225057/ 0989 343434
አድራሻ፡ ከሜክሲኮ አደባባይ ወደ መርከቆ በሚወስደው መገንድ ከዲ-አዳሪክ ሆቴል ፊት ለፊት

ANCY
Berhan Bank

8292

ለክብራን ደንበኞችን በማንኛውም ሰዓት ከየትኛውም ቦታ

ደንበኞችን ጭቅጫ አስተማማኝ ለመቀበል
በደንበኞች ላይ ለሌሎች የሚደረግ ማረጋገጫ ለመስጠት
የተለያዩ ማረጋገጫ እና ጥቅም ላይ የሚውሉ ገቢዎች ማሰባሰብ እንገልጻለን

ምርትን ለማስተዋወቅና
የጥራት ደረጃን ለማሻሻል
መስፈርቶችን በማውጣት ተፈጻሚ ማድረግ ይገባል

- በኢትዮጵያ ታምርት ንቅናቄ ስምረትና ሸማቹን የማገናኘት ሥራ እየተሠራ ነው

ሂሰን ወንድምነው

አዲስ አበባ፡- የሀገር ውስጥ ምርትን ለማስተዋወቅና የምርት ጥራት ደረጃን ለማሻሻል መስፈርቶችን በማውጣት ተፈጻሚ ማድረግ እንደሚገባ የኢንዱስትሪ ሚኒስቴር ምርትን ለማስተዋወቅና ... ወደ ገጽ 4 ዞሯል

አቶ አረጋ ከበደ

በአማራ ክልል

ለሚደረገው የሀገራዊ ምክክር ሥራ የክልሉ መንግሥት ድጋፍ ያደርጋል

መዓዛ ማሞ

አዲስ አበባ፡- የኢትዮጵያ ሀገራዊ የምክክር ኮሚሽን በቅርቡ በአማራ ክልል የሚያደርገው የተሳታፊ ልየታ ሥራ የተሳካ እንዲሆን የክልሉ መንግሥት ድጋፍ ያደርጋል ሲሉ የአማራ ክልል ርዕሰ መስተዳድር አቶ አረጋ ከበደ ተናገሩ። በክልሉ በ21 ዞኖች እና ከተማ አስተዳደሮች ፤

በአማራ ክልል ... ወደ ገጽ 4 ዞሯል

ፋብሪካው በቀን 50 ሺህ እንጀራ የማቅረብ አቅም ላይ ደርሷል

አመሰግናለሁ ከበደ

አዲስ አበባ፡- የለሚ ኩራ እንጀራ ፋብሪካ በቀን እስከ 50 ሺህ እንጀራ የማምረት አቅም ላይ መድረሱን በአዲስ አበባ ከተማ የአርዕ አደርና ከተማ ግብርና ኮሚሽን አስታወቀ።

በኮሚሽኑ ምክትል ኮሚሽነር ወይዘሮ ሰብለ ስማቸው ለኢ.ፕ.ድ እንደገለጹት፤ እንጀራ መገንባት ወደ ሥራ ሲገባ በቀን እስከ ሦስት ሺህ እንጀራ ያመርት እንደነበር አስታውሰዋል።

የእንጀራ መገንባት ወደ ሥራ ከገባ ዘጠኝ ወራት የተቆጠሩ ሲሆን፤ አሁን ላይ ከ40 እስከ 50 ሺህ እንጀራ በቀን እየመረተ መሆኑን ተናግረዋል።

እንደ ወይዘሮ ሰብለ ከሆነ፤ እንጀራ መገንባት በከንቲባ አዳኝ አቤቤ ከትልል መሠረት በተቀመጠው አቅጣጫ ከሸርክና ማህበር ወደ ህብረት ሥራ ማህበርነት ተዛውሯል።

በሌላ በኩል ደግሞ የእንጀራ ፋብሪካው የአርዕአደር እና ከተማ ግብርና ተጠሪ ተቋም እንዲሆን ተደርጓል ብለዋል። አዲስ በተሰራለት የስራ መዋቅር መሠረት

ፋብሪካው በቀን 50 ሺህ ... ወደ ገጽ 4 ዞሯል

አኤምጂ ብረት ብረት ፋብሪካ
AMG Steel Factory

Tel:- 0940 505050 – 0940 606060 – 0940 909090 – 0940 808080 -0920 656565

ምክር ቤቱ መገናኛ

ብዙሃን የአካባቢ ጥበቃ ላይ ትኩረት አድርገው ሊሠሩ እንደሚገባ አሳሰበ

ዳግማዊት ገርማ

አዲስ አበባ፡- ጋዜጠኞች የአካባቢ ጥበቃ ላይ ትኩረት አድርገው ሊሠሩ እንደሚገባ የኢትዮጵያ መገናኛ ብዙሃን ምክር ቤት ጥሪ ጥሪ አቀረበ።

የኢትዮጵያ መገናኛ ብዙሃን ምክር ቤት ከዩኔስኮ እና ፈረንሳይ ኤምባሲ ጋር በመተባበር የዓለም የፕሬስ ቀንን በማስመልከት "ጋዜጠኝነት በአካባቢ ጥበቃ ቀውስ ውስጥ" በሚል መሪ ሃሳብ ትናንት አክብሯል።

በመርህ ግብሩ ንግግር ያደረጉት የምክር ቤቱ የጠቅላላ ጉዳይ ሰብሳቢ ትዕይንት ይልማ እንዳሉት፤ የሀገሪቷ መገናኛ ብዙሃን ከጊዜ ወደ ጊዜ እየተሻሻሉ የመጡ የአካባቢያዊ ልማት ሥራዎች ላይ ትኩረት አድርገው ሊዘገቡ ይገባል።

መገናኛ ብዙሃን በአካባቢ ጥበቃ ላይ ሊሻሻሉ የሚገባቸውን ሕጎችና አሠራሮች እንዲሁም ለአካባቢ ደህንነት ጠንቅ የሆኑ አመለካከቶች ላይ ባለድርሻ አካላትን በማወያየት ትኩረት እንዲያገኙ መጣር ይኖርባቸዋል ብለዋል።

ባለፉት ዓመታት በአካባቢ ጥበቃ ላይ እየተሠሩ ያሉ ሥራዎችን ሊደገቡ የሚገባው መሆኑን የገለጹት ወይዘሮ ትዕይንት፤ የአካባቢ ጥበቃ ጉዳይ በመገናኛ ብዙሃን ዘንድ ሁል ጊዜም ችላ ሊባል የማይገባው ጉዳይ መሆኑን አንስተዋል።

መገናኛ ብዙሃኑ የአካባቢ ብክለት ስለሚያስከትለው ጉዳትና ስለመፍትሄዎቻቸው ሲዘገቡ ወቅታዊ መረጃና ሁሉን አቀፍ እሳቤን በሚያጎላ መንገድ ሊሆን ይገባል ሲሉ ተናግረዋል።

ጋዜጠኞች ከስጋትና ከሰብዓዊ መብት ጥሰቶች ነፃ ሆነው እንዲሠሩ ሊመቻቸ ይገባል። ሰላማዊ ምህዳር እንዲኖር እንዲሁም ዜጎች ትክክለኛ መረጃ የሚያገኙበት እሳቤ የሚጎለበት ቀን ሆኖ በዓሉ እንዲከበርም ያስፈልጋል ሲሉ ሰብሳቢዋ ገልጸዋል።

ወይዘሮ ትዕይንት እንዳመለከቱት፤ "ጋዜጠኝነት በአካባቢ ጥበቃ ቀውስ ውስጥ" የሚለው የፕሬስ ነፃነት መሪ ሃሳብ መገናኛ ብዙሃን በአካባቢያዊ ጉዳዮችም ላይ ተሳትፎ እንዲኖራቸውና ጉዳዩን በትኩረት እንዲያዩ ያስችላቸዋል።

ምክር ቤቱም ስራቸውን ከስጋትና ፍርሃት ነፃ የሚሠሩበት ሁኔታ ትኩረት ሊሰጠው እንደሚገባ የበኩሉን ድጋፍ ያደርጋል ብለዋል።

ሰብሳቢዋ የዓለም አቀፍ የፕሬስ ነፃነት ቀን ሲከበር ጋዜጠኞች ስራቸውን ከስጋትና ፍርሃት ነፃ ሆነው በኃላፊነት ስሜት የሚሠሩበት ሁኔታ ትኩረት ሊሰጠው እንደሚገባ ምክር ቤታቸው እምነቱ መሆኑን አስረድተዋል።

ዘላቂ ልማትን ለማረጋገጥ ዘገባዎች ሁሉን አቀፍ እሳቤ በሚጎለበት መንገድ ሊሆን እንደሚገባ ጠቁመው፤ ለሀገሪቷ ሰላም ሁሉም የበኩሉን ጥረት ሊያደርግ እንደሚገባም መልዕክት አስተላልፈዋል።

በመድረኩ ላይ የመገናኛ ብዙሃን በተመለከተም ጥናቶች የቀረቡ ሲሆን፤ ከተለያዩ የሙያ ማኅበራት፤ ጋዜጠኞች፤ የዘርፉ ተዋንያን የተነሱ ሃሳብና ጥያቄዎች ላይ ወይይት ተደርጓል።

በአርባ ምንጭ ከተማ የተጀመረው የኮሪደር ልማት ሥራ በቀጣይ አንድ ወር ጊዜ ይጠናቀቃል

አማን ረሺድ

አዲስ አበባ፡- በአርባ ምንጭ ከተማ የተጀመረው የኮሪደር ልማት ሥራ ከአንድ ወር በኋላ ተጠናቆ ለአገልግሎት እንደሚበቃ ከተማ አስተዳደሩ አስታወቀ። ከ200 ሚሊዮን ብር በላይ የመሠረተ ልማት ሥራዎች እየተከናወኑ መሆኑንም ተገልጿል።

የከተማው ከንቲባ አቶ ገዢኝ ጋሞ ለኢትዮጵያ ፕሬስ ድርጅት እንደገለጹት፤ ከተማ አስተዳደሩ በተያዘውም በጀት ዓመት ከ200 ሚሊዮን ብር በላይ በመመደብ እየሠራ ያለው የኮሪደር ልማት ሥራ በቀጣይ አንድ ወር ጊዜ ውስጥ አጠናቆ ለአገልግሎት ክፍት ይደረጋል።

ከአዲስ አበባና ከሌሎች ትላልቅ ከተሞች ልምድ በመውሰድ ሰፋፊ የከተማ ውበት ሥራዎች እየተሠሩ መሆኑን ገልጸው፤ የኮሪደር ልማት ሥራው አሁን ላይ የቴራዞ ንግፍ ላይ ደርሷል ብለዋል።

ባለፈው ዓመት 170 ሚሊዮን ብር በመመደብ ከሚያዘድ ወር ጀምሮ የኮሪደር ልማት ሥራ መሠራቱን ገልጸዋል።

በተያዘው በበጀት ዓመት ለኮሪደር ልማት ሥራው ከ200 ሚሊዮን ብር በላይ በመመደብ 5 ነጥብ 4 ኪሎ ሜትር የጌጠኛ ድንጋይ ንግፍ፤ 3 ነጥብ 2 ኪሎ ሜትር የመንገድ ዳር አረንጓዴ ልማት፤ የጎርፍ መቀልበሻና ሌሎች የመሠረተ ልማት ሥራዎችን እየተከናወነ እንደሚገኘው አመልክተዋል።

አርባ ምንጭ ከተማ በኢትዮጵያ የቴሌቪዥን መስህብ የሆነችና በተፈጥሮ ጸጋ የታደሰች መሆኗን አውስተው፤ የኮሪደር ልማቱ በከተማው የሚገኙ የመንገድ ዳርዎችን የማስቀጠልና ለአግሮኞች ምቹ የማድረግ ዓላማ ያለው ነው ብለዋል። ይህም ቴሌቪዥን ለመሳብና በጎብኝታቸው

ረከተው እንዲሄዱ ለማድረግ የራሱ አስተዋጽኦ እንደሚኖረው አስገንዝበዋል።

አንደ አቶ ገዢኝ ገለጸ፤ ልማት በስፋት ያልደረሰባቸውን አካባቢዎችን ከዋና የአስፓልት መንገድ ጋር የማገናኘት ሥራ ተጠናክሮ ይቀጥላል።

የመንገድ ዳርቻ አረንጓዴ ልማት ሥራና ሌሎች ግንባታዎች ለከተማዋ አዲስ ገጽታ የሚያጎናጽፍና ለከተማዋ ጠቅላላ ልማት ሥራና ሌሎች የማረፊያ ሥፍራን ስለሚፈጥር በልዩ ትኩረት እየተሠራ

እንደሚገኝ ተናግረዋል።

እየተገነቡ ያሉ መሠረተ ልማቶች ለከተማው ውበት ከመስጠት ባሻገር ለብዙ ሰዎች ሥራ ዕድል እንደፈጠረ ገልጸው፤ የተጀመሩ ሥራዎች በአጭር ጊዜ ውስጥ ተጠናቀው ለህብረተሰቡ አገልግሎት መስጠት እንዲችሉ በቅንጅት እየተሠራ ነው ብለዋል።

የሚገነቡ መሠረተ ልማቶችን ማህበረሰቡ በእነነት ስሜት ሊንከባከባቸውና ሊጠብቃቸው እንደሚገባ አቶ ገዢኝ አሳስበዋል።

«የሩሲያ እና የኢትዮጵያ ግንኙነት ስሰላም ወዳድ የዓለም ሕዝቦች ተምሳሌት የሚሆን ነው»

- በኢትዮጵያ የሩሲያ አምባሳደር ኢቭጌኒ ተረክሂ

ዘላለም ግዛው

አዲስ አበባ፡- ሩሲያ እና ኢትዮጵያ ሰላም በመፈቃቀድ ላይ የተመሠረተ ግንኙነት ለሰላም ወዳድ የዓለም ሕዝቦች ተምሳሌት የሚሆን ነው ሲሉ በኢትዮጵያ የሩሲያ አምባሳደር ኢቭጌኒ ተረክሂ ገለጹ።

የሩሲያ የድል ቀንን አስመልክቶ ድሉን የሚዘክር የድቶ አውደ ርዕይ በሩሲያ የባህል ማዕከል ከትናንት በስቴይ ተካሂዷል። በመርሃ ግብሩ ላይ አምባሳደር ኢቭጌኒ እንደገለጹት፤ ሩሲያ እና ኢትዮጵያ በሰላም እና በመፈቃቀድ ላይ የተመሠረተ ግንኙነት ያላቸው ሀገራት ናቸው። ይህም ለሰላም ወዳድ የዓለም ሕዝቦች ተምሳሌት የሚሆን ነው።

ለሁለቱ ሕዝቦች ልሳም፣ አንድነት፣ የርስ በርስ መተሳሰብ እና ወዳጅነት ይበልጥ እንዲጠናከር ይሰራል ያሉት አምባሳደሩ፤ ሁለቱ ሀገራት በኤሌክትሪክ በኃይል ማመንጫ፣ በማዕድን፣ በእርሻ፣ በህክምና

እና በትምህርት ዘርፎች እንዲሁም በሕዝብ ለሕዝብ ግንኙነት ያለው ትብብራቸው ተጠናክሮ እንደሚቀጥልና ግንኙነታቸውም ለመላው ሰላም ወዳድ የዓለም ሕዝቦች ተምሳሌት እንደሚሆን ገልጸዋል።

ለጠንካራ ግንኙነታቸው በጤና ዘርፍ የባልቻ ሆስፒታልን በአርአያነት ጠቅሰዋል። የሀገራቱ ትብብር እየተጠናከረ እና እያደገ የመጣው ከዓድዋ ጦርነት ጀምሮ ታሪካዊ ግንኙነት የተመዘገበበት መሆኑንም አንስተዋል።

ድሉን ለመጎናጸፍ ከፍተኛ መስዋዕትነት ተከፍሏል ያሉት አምባሳደሩ፤ የሚታሰበው የድል ቀን ከ27 ሚሊዮን ሕዝብ በላይ መስዋዕት በመሆን በድል የቋጨበት ዕለት መሆኑንም ጠቁመዋል። ሩሲያ ከ80 ዓመታት በፊት ወረራ የፈጸመባትን የናዚ ጦርን በመደምሰስ ድል በመጎናጸፍ በሩሲያ ሰላም ማስፈን መቻሉንም አስታውሰዋል።

ይህንን የድል በዓል ስናስብ በአንድ በኩል ከፍተኛ ደስታ ሲሰማን፤ የተሰውትን ስናስብ ደግሞ የገንዘብ ስሜት

ይሰማል ብለዋል። ሆኖም የተከፈለው መስዋዕት በከንቱ አልነበረም፤ ረጅም ዓመታት በሰላም እንድንኖር አድርጎናል ሲሉም አመልክተዋል።

የመከላከያ ዋር ኮሌጅ አዛዥ ብርጋዴር ጀነራል ቡልቲ ታደሰ በበኩላቸው፤ የሀገራቱ ግንኙነት ረዥም ዕድሜ ያስቆጠረ ታሪካዊ ግንኙነት ያለው መሆኑን አንስተዋል።

ኢትዮጵያ እና ሩሲያ የሚያገናኛቸው ኢኮኖሚያዊ፣ ፖለቲካዊና ማህበራዊ ትስስሮች እንዳሉ በመጥቀስ፤ ፕሮጀክቱን በአብነት አንስተዋል። በትምህርት፣ በጤና በእውቀት ሽግግር ትብብር እንዳለም አስታውሰዋል። በዓሉን በማክበራቸው ደስተኞች ነን። ተማሪዎቻችን ተምረው ተመልሰው በተግባር በመቀየር እያገለገሉ ነው። ትብብሩ ይቀጥላል ብለዋል።

ሩሲያ የቀድሞ ሶቭየት ህብረት በሁለተኛው የዓለም ጦርነት በናዚ ጀርመን ላይ ድል የተቀዳጀችበት የድል ቀን ሰሞኑን እየታሰበ ይገኛል።

የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ስታርት አፕ ማዕከል እያዘጋጀ ነው

ሳሙኤል ወንደሰን

አዲስ አበባ፡- የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች መምህራን ሃሳቦቻቸውን ወደ ስታርት አፕ የሚያሳድጉበትን እድል የሚያመጥኑ ማዕከል እያዘጋጀ እንደሚገኝ ዩኒቨርሲቲው ገለጸ።

የጃፓን ዓለም አቀፍ ትብብር ድርጅት በጃፓን ስታርት አፕ ሥነ ምግባር የተገኙ ልምዶችንና ተሞክሮቻችን ለአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ መምህራንና ተማሪዎች በትናንትናው አለት አካፍሏል።

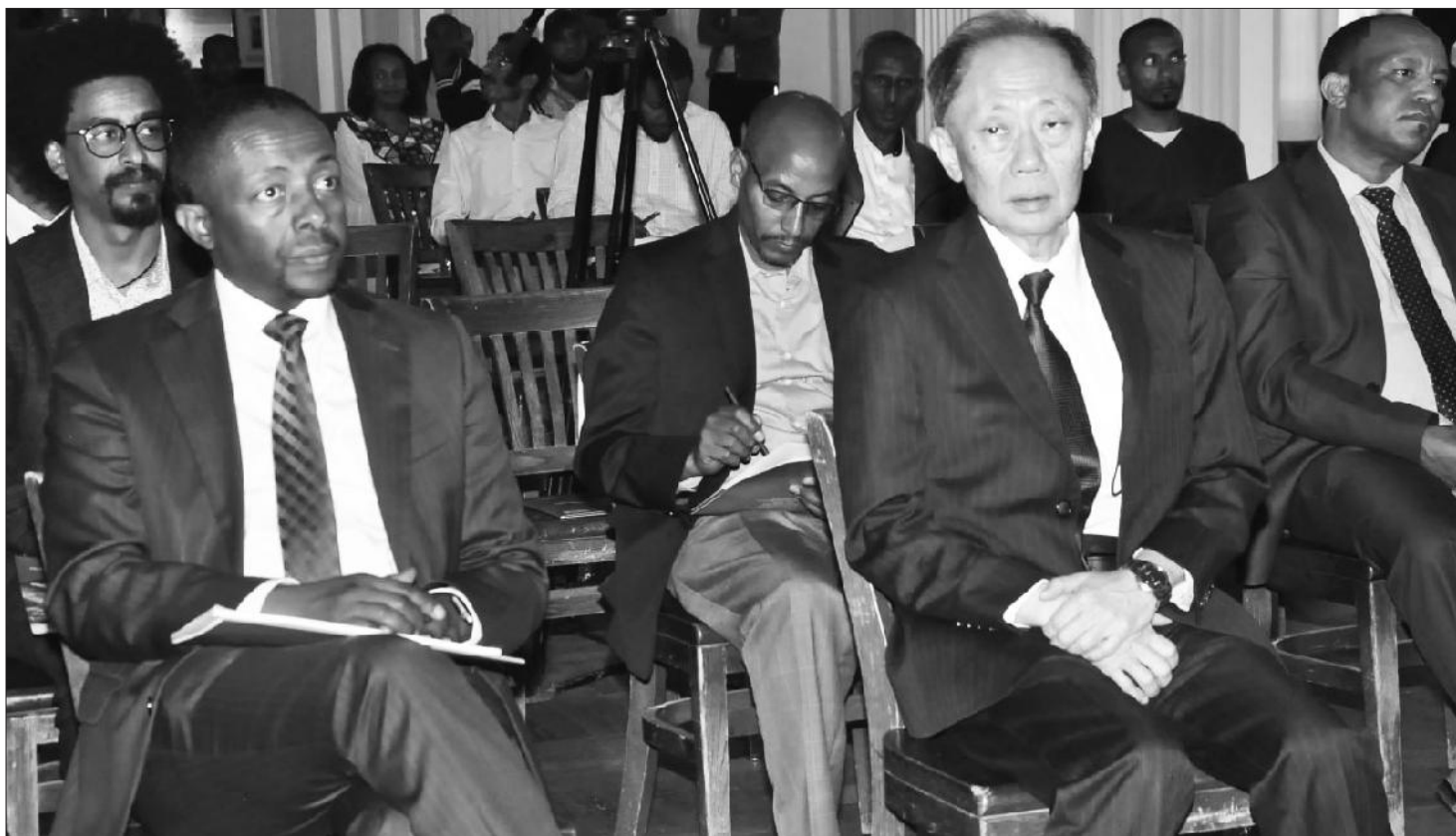
የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ተጠባባቂ ፕሬዚዳንት ዶክተር ሳሙኤል ክፍሌ በወቅቱ እንደገለጹት፤ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች የሚበቁበትና ሃሳባቸውን የሚያበለጽጉበት ሥራዎች እየሠራ ነው። ለዚህም ሃሳቦቻቸውን ወደ ስታርት አፕ የሚያሳድጉበትን እድል የሚያመጥኑ ማዕከል ከዋናው ግቢ ፊት ለፊት እያዘጋጀ ይገኛል።

ለዚህም ከኢኮኖሚክስና ቴክኖሎጂ ሚኒስቴር፣ ከሥራና ከህሎት ሚኒስቴር፣ ከገንዘብ ሚኒስቴር እና ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በትብብር እንደሚሠራ የገለጹት ዶክተር ሳሙኤል፤ የተማሪዎች ስታርት አፕ የገንዘብ ድጋፍ እንዲያገኙ እና ለሀገር አቅም የሚሆኑ ስታርት አፖችን እንዲፈጠሩ ይከፍራል።

የዩኒቨርሲቲው መንግሥት ለስታርት አፕ የሰጠውን ትኩረት እንደመልካም እድል በመውሰድ ተማሪዎች ሃሳቦቻቸውን ወደ ስታርት አፕ እንዲያሳድጉ የቅርብ ድጋፍ እንደሚያደርግም ገልጸዋል።

በጃፓን ያሉ የዩኒቨርሲቲዎች በተለይም የቶኪዮ ዩኒቨርሲቲ በስታርት አፕ ዘርፉ ሰፊ ልምድና ተሞክሮ ያለው መሆኑን ጠቅሰው፤ የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ይህንን ተሞክሮ ለማግኘት የቶኪዮ ዩኒቨርሲቲ ምክትል ፕሬዚዳንት ፕሮፌሰር ታካላ ሶመያ ከዩኒቨርሲቲው ተማሪዎችና መምህራን ጋር ምክክር የሚያደርጉበትን እድል ማመቻቸቱን ገልጸዋል።

ከዚህም የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ መምህራንና ተማሪዎች በዙገት እንደሚገኙ ተስፋ እናደርጋለን። ይህም የዩኒቨርሲቲው በዘርፉ ለሚሠራቸው ሥራዎች ጉልህ ሚና አለው ብለዋል።

በኢትዮጵያ የጃፓን አምባሳደር ሺባታ ሂሮኖሪ በበኩላቸው፤ “የኢትዮጵያ መንግሥት ባለሥልጣናት እና የፓርላማ አባላት ኢትዮጵያ ከጃፓን የላቀ ቴክኖሎጂዎች መማር እንደምትፈልግ ገልጸውልኛል። ከዚህ አንጻር የጃይካ ኢትዮጵያ የስታርት አፕ ሃሳቦች ከኢትዮጵያ ሕዝብ አስተሳሰብ ጋር የሚሄድ ነው ብዬ አምናለሁ” ብለዋል። ኢትዮጵያ ያልተገደበ የማደግ አቅም ያላት ሀገር ናት። የሰው ሃይል ልማትም ለብልጽግናዋ ቁልፍ ነው ያሉት አምባሳደር ሺባታ፤ “በኢትዮጵያ ውስጥ ሰላምና መረጋጋትን ማስጠበቅ ከተቻለ ልምዶቻችንን በስፋት መለዋወጥ እንችላለን” ብለዋል። ጃፓን የኢትዮጵያ የረጅም እና የቅርብ ወዳጅ

እንደመሆኗ መጠን ለጋራ እድገት መሥራት እንደሚፈልጉም ገልጸዋል። በአለቱ የቶኪዮ ዩኒቨርሲቲ ምክትል ፕሬዚዳንት ፕሮፌሰር ታካላ ሶመያ፤ የጃፓን ስታርት አፕ ልማት የተገኙ ልምዶችን፤ ዓለም አቀፍ የስታርት አፕ ሥነ ምግባር እድገት ምን እንደሚመስል እና በስታርት አፕ ጅምር ሥራዎች ኢትዮጵያ ምን መሥራት እንዳለባት ለአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ መምህራንና ተማሪዎች ግንዛቤ አስጨብጠዋል። በኢኮኖሚክስና ቴክኖሎጂ ሚኒስቴር የኢኮኖሚክስ ልማት መሪ ሥራ አስፈጻሚ አቶ ሰላምዬሁን አደናቅቷል፤ ኢትዮጵያ በስታርት አፕ ዘርፍ እያከናወነች ያለውን ጅምር ሥራዎች

ለዩኒቨርሲቲው መምህራንና ተማሪዎች ገለጻ አድርገዋል። ከዚህም በተጨማሪ የጃፓን ዓለም አቀፍ ትብብር ድርጅት እና የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የመግባቢያ ስምምነት የተፈራረሙ ሲሆን ስምምነቱ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ከጃፓን ዩኒቨርሲቲዎች ጋር መሥራት እንዲችል የሚያደርግ እና የሪፎርም ሥራዎቹን በጃፓን ዩኒቨርሲቲዎችና በጃፓን መንግሥት እንዲደግፉ የሚያደርግ መሆኑ ተገልጿል። የዩኒቨርሲቲዎች በስታርት አፕ ላይ ትኩረት አድርገው እንዲሠሩ ጠቅላይ ሚኒስትር ዐቢይ አሕመድ (ዶ/ር) ሳይንስ ሙዚየም በተካሄደው መድረክ ማሳሰባቸው ይታወቃል።

የኢትዮጵያ የደረጃዎች ኢንስቲትዩት፤

-የአፍሪካ ነፃ የንግድ ቀጠና ለደረጃ የበለጠ ትኩረት እንዲሰጥ ያደርጋል

-የኮሪያ ልማቱ ደረጃን የጠበቀ እንዲሆን እየተከታተለ ነው

ከፍለዮሐንስ አንበሮብር

አዲስ አበባ፡- ኢትዮጵያ የፈረመችው የአፍሪካ ነፃ የንግድ ቀጠና ሥምምነት ለደረጃ የበለጠ ትኩረት እንዲሰጥ እንደሚደረግ የኢትዮጵያ የደረጃዎች ኢንስቲትዩት ገለጸ። የአዲስ አበባ ኮሪያ ልማትም ደረጃውን የጠበቀ እንዲሆን ድጋፍ እያደረገ መሆኑን ተጠቁሟል።

በኢትዮጵያ ደረጃዎች ኢንስቲትዩት የደረጃዎች ዝግጅት መሪ ሥራ አስፈጻሚ አቶ ይልማ መንግሥቱ ለኢትዮጵያ ፕሬዥም ድርጅት እንደገለጹት፤ መንግሥት አፍሪካ ነፃ የንግድ ቀጠና (Africa free trade) የፈረመ መሆኑ ይታወቃል፤ ይህ የንግድ ቀጠና በመሠረታዊነት ደረጃን ማዕከል ያደረገ ነው።

እነዚህ ነገሮች መምጣታቸው ለደረጃዎች የሚሰጠውን ትኩረት የበለጠ የሚያሳድግ ነው ያሉት አቶ ይልማ፤ ይህም የንግድ አድማሱን ለማስፋት ያግዛል። የተሰማሚኒት እና የደረጃ ጉዳይም ተፈላጊነቱን ጠቃሚነቱ ጎልቶ እንዲወጣ የሚያስችል እንደሚሆን ተናግረዋል።

የደረጃ ሥራ የመንግሥትና የዜግነት ግዴታ መሆኑን በመገንዘብ የመገናኛ ብዙሃን ግንዛቤ በመፍጠር ሚናቸውን ሊወጡ እንደሚገባ አመልክተዋል።

የኢትዮጵያ ምርትና አገልግሎቶች በአህጉር ብሎም በዓለም አቀፍ ደረጃ በከፍተኛ ሁኔታ ተፈላጊ እንዲሆኑና የኢትዮጵያ ብሪንድ በመገንባት ከፍተኛ ጥረት ማድረግ እንደሚገባ አቶ መንግሥቱ አሳስበዋል።

በሌላ በኩል ኢንስቲትዩቱ በአሁኑ ወቅት በአዲስ አበባ እየተከናወነ ያለውን የኮሪያ ልማት በተመለከተ የሚጠበቅበትን ድርሻ እየተወጣ ነው። በተለይም በመንገድ ልማትና በመንገድ ደህንነት ብሎም ሌሎች ተጓዳኝ ሥራዎች ላይ ተቋም የበኩሉን አስተዋጽኦ እያደረገ ይገኛል ብለዋል።

ኢንስቲትዩቱ የትራፊክ መብራቶች፣ ምልክቶችና ሌሎች የመንገድ ዳር መሠረተ ልማቶችንም ተገቢውን ደረጃ ማሟላትና አለማሟላታቸውን የሚከታተል መሆኑን አመልክተው፤ ለዜጎች ምቹ እንዲሆኑ በደረጃው መሠረት እንዲሠሩና ቀደም ብለው የወጡ ደረጃዎች እንዲተገቡ የማሳወቅ ሥራ እየሠራ መሆኑን ገልጸዋል።

እነዚህ ደረጃዎችም ቀደም ሲል ከትራንስፖርት ሚኒስቴር እና ከአዲስ አበባ ትራንስፖርት ባለስልጣን ጋር በመሆን የተዘጋጁ መሆናቸውንና በአሁኑ ወቅት በዚያ ደረጃ መሠረት እንዲተገቡ የማሳወቅ ሥራ እየተሠራ መሆኑንም አመልክተዋል።

በአሁኑ ወቅት በኢትዮጵያ ደረጃዎች ኢንስቲትዩት፤ በደረጃ ዝግጅት ክፍል ሥር 205 ብሄራዊ የቴክኒክ ኮሚቴዎች ያሉት ሲሆን፤ በሰባት ቡድንና በ17 ዘርፎችም የተደራጁ እንደሆኑ ይታወቃል።

እስካሁንም 400 በላይ ተቋማት በቴክኒክ ኮሚቴው ስፋት ተመዝግበው እየሠሩ ሲሆን፤ ነገር 500 በላይ ባለሙያዎችም እየተሳተፉ መሆኑ ከተቋሙ የተገኘው መረጃ ያመለክታል።

ቢሮው በዘጠኝ ወራት 108

ቢሊዮን ብር መሰብሰቡን ገለጸ

ሔርሞን ፍቃዳ

የአዲስ አበባ፡- ባለፉት ዘጠኝ ወራት ከግብር 108 ቢሊዮን ብር መሰብሰቡን የአዲስ አበባ ከተማ ገቢዎች ቢሮ ገለጸ።

የቢሮው የሕግ ተገዥነት ዘርፍ ምክትል ቢሮ ኃላፊ ኮማንደር አሕመድ መሐመድ ለኢትዮጵያ ፕሬዥም ድርጅት እንዳሉት፤ ቢሮው በራሱ እና ከባለ ድርሻ አካላት ጋር የሚሠራቸው ሥራዎች በበጀት ዓመቱ መጀመሪያ ላይ አቅዶ ወደ ሥራ ገብቷል። ባለፉት ዘጠኝ ወራት 109 ቢሊዮን ብር ገቢ ለመሰብሰብ አቅዶ 108 ቢሊዮን ብር ሰብስቧል። ይህም አፈጻጸም የዕቅዱን 98 በመቶ ያሳካ ነው።

ኮማንደሩ እንዳሉት፤ በየጊዜው የሚመጡ ቴክኖሎጂዎችን ከሠራተኞች ጋር የማስተዋወቅ ሥራ ይሠራል። በዚህ መሠረትም የቢሮው ሠራተኞች በየጊዜው የታክስ ቴክኖሎጂ ይጠቀማሉ። በመሆኑም በዘመናዊ ቴክኖሎጂ የታገዙ ሥራዎች ተደምረው ለገቢው አስተዋፅኦ እያደረጉ ናቸው።

የገቢ ሥራ በቅንጅት መሠራት እንዳለበት የጠቀሱት ምክትል ኃላፊው፤ ቢሮው ፍትሃዊ የሆነ የንግድ ሥርዓት እንዲኖር ከጉምሩክ ኮሚሽን፤ ከአዲስ አበባ ፖሊስ ኮሚሽን እና ከደምብ ማስከበር ባለሥልጣን ጋር ተቀናጅቶ በመሠራቱ አመርቂው ጤነት መመዘገቡን አመልክተዋል።

የገቢ አሰባሰብ ሂደት በቴክኖሎጂ ካልተደገፈ

ኮማንደር አሕመድ መሐመድ

እና በእጅ ንኪኪ የሚሠራ ከሆነ የተሻለ ውጤት እንደማይኖር በመጠቀም፤ አብዛኛው የግብር ከፋይ በቴሌ ብር እንዲከፍል መደረግ ግብር አሰባሰቡን ቀለጣፋና ከእጅ ንኪኪ ነፃ እንዳደረገው አስረድተዋል።

የቴክኖሎጂው አዋጭነት ለተቋሙ እና ለተጠቃሚው እጅግ በጣም ጥሩ መሆኑን ጠቅሰው፤ በተለይ ከጊዜ እና ከወጪ አንጻር የደረጃ «ሐ» ግብር ከፋዮች ላይ የነበረው ወረፋ እና መጓተት በጊዜ ለመሰብሰብ አስቸጋሪ እንደነበረና በአሁን ጊዜ ችግሩ መቀረፉን ተናግረዋል።

በክልሉ በቲቢ ከተደዱ ሰዎች 39 በመቶዎቹ ዘመናዊ ሕክምና አሳገኙም

መስከረም ፳፭

አዲስ አበባ፡- በቲቢ በሽታ እንደተያዙ ከሚገመቱ 24 ሺህ ዜጎች መካከል 39 በመቶዎቹ በጤና ተቋማት የሚሰጠውን ዘመናዊ ሕክምና እንዳላገኙ የአማራ ክልል ጤና ቢሮ አስታወቀ።

በጤና ቢሮው የቲቢና ስጋ ደቄ አስተባባሪ አቶ መንበሩ ፍጹም ለኢትዮጵያ ፕሬስ ድርጅት እንደሚሰጡት በዓለም የጤና ድርጅት መረጃ መሠረት ከ100 ሺህ ሰው 130 ሰው በቲቢ ይያዛል።

በአማራ ክልል ደግሞ በዘጠኝ ወራት ውስጥ ቢያንስ 24 ሺህ ሰው በበሽታው ይጠቃሉ ተብሎ እንደሚገመት ጠቁመው፤ 39 በመቶዎቹ ወደሕክምና ተቋማት አለመሄዳቸውን አስታወቀዋል።

በክልሉ ወደ ጤና ተቋማት በመሄድ ሕክምና ያገኙ ሰዎች ቁጥር ደግሞ 14 ሺ 927 ብቻ መሆናቸውን ተናግረው፤ ከዚህ ውስጥ አንድ ሺህ የሚሆኑት ከ15 ዓመት በታች የሚሆኑ ህጻናት መሆናቸውን ገልጸዋል።

ቢሮው ለቲቢ ተጋላጭ የሆኑ የማህበረሰብ ክፍሎች ስለ በሽታው ግንዛቤ እንዲኖራቸው በማድረግ ወደ ጤና ተቋማት እንዲሄዱና ሕክምናውን እንዲያገኙ አየሠራ ይገኛል ብለዋል።

ከዚህ ቀደም የጤና ባለሙያዎች በተለያዩ ገጠራማ የክልሉ አካባቢዎች እየተዘዋወሩ የግንዛቤ ማስጨበጫ በመስጠትና ናሙና በመውሰድ ሕክምናውን እንዲወስዱ ያበረታቱ እንደነበር አስታውሰዋል።

በዘንድሮው በጀት ዓመት ግን በክልሉ የጸጥታ ችግር ሳቢያ ባለሙያዎች ተዘዋወረው ናሙና መውሰድም ሆነ በሰፊ ግንዛቤ መፈጠሩ ማከናወን እንዳልቻሉ ገልጸዋል።

ጥናቶች እንደሚያሳዩት የሕጻናት ቲቢ ከአጠቃላይ የቲቢ

በሽታ 10 በመቶ ሽፋን እንዳለው አመለካከተው፤ ከሕጻናት የሚወሰድ ናሙና ከአዋቂው በተለየ መልኩ የሚወሰድ ቢሆንም በልዩ ሁኔታ የሠለጠኑ ባለሙያዎች አጥረት በመኖሩ አገልግሎቱ በበቂ ሁኔታ እንደማይሰጥ አስረድተዋል።

አቶ መንበሩ በ2015 ዓ.ም የቲቢ በሽታ ተገኝተዋቸው ሕክምናውን ከጀመሩ ሰዎች መካከል 97 በመቶ የሚሆኑት ሕክምናውን በአግባቡ ተከታታይ ማጠናቀቃቸውና 91 በመቶ የሚሆኑት ደግሞ ሙሉ በሙሉ ከባከቴሪያው ነጻ መሆናቸውን

አስታውቀዋል።

ሕክምናው ላይ አንዱ የሚገጥመው ችግር መድኃኒት የሚለመድ የቲቢ በሽታ ሲሆን በዘንድሮው ዓመትም 123 ሰዎች ላይ ችግሩ መከሰቱን ተናግረዋል።

ቲቢ ያለባቸው ሰዎች ጎን ለጎን የኤች አይቪ ምርመራ እንደሚደረግላቸው ጠቁመው፤ በተለይ የሳንባ ቲቢ ተጠቂዎች አብረዋቸው የሚኖሩ ሰዎች ላይ ማከምና የቅድመ ቲቢ ሕክምና እንዲያገኙ እንደሚደረግ አብረውተዋል።

ምርትን ለማስተዋወቅና...

ምርት ግንዛቤ እንዲኖረው ማድረግ ይገባል።

ቴክኖሎጂ፣ በአውቀትና ክህሎት የዳበረ የሰው ኃይል፣ ጥራታቸውን የጠበቁ ግብዓቶችና መሠረተ ልማት የምርት ጥራትና ተወዳዳሪነትን የሚወስኑ ጉዳዮች በመሆናቸው በትኩረት ሊሠሩ እንደሚገባ አስገንዝበዋል።

በኢትዮጵያ ታምርት ንቅናቄ ተኪ ምርቶችን ማምረት ላይ ትኩረት ተሰጥቶ እየተሠራ መሆኑን ገልጸው፤ በንቅናቄውም 96 የሚደርሱ አዲስ ተኪ ምርቶችን በሀገር ውስጥ ማምረት እንደሚቻል በጥናት በመለየት፣ ፖሊሲና ስትራቴጂ በማዘጋጀት ወደ ሥራ መገባቱን ገልጸዋል።

ምርቶቹ የተለዩት የሀገሪቱን የቴክኖሎጂ፣ የገበያ፣ የጥሬ እቃ እና ሌሎች አስቸኳይ ሁኔታዎችን መሻሻል ለማድረግ መሆኑን ገልጸው፤ እስካሁን በተሠራው ሥራ አንዳንድ ምርቶችን ሙሉ በሙሉ በሀገር ውስጥ ምርት መተካት መቻሉንና ወደ ጎረቤት ሀገራት ለመላክ በሂደት ላይ መሆኑን ተናግረዋል።

አንድ አቶ መላኩ ገለጻ፤ ወታደራዊ የደንብ ልብሶችን (የኒፎርም) ጅቡቲ፣ ደቡብ ሱዳንና ሌሎች ሀገራት ለመላክ ከኤምባሲዎች ጋር ንግግር እየተደረገ ነው። ብቅልም ከሀገር

አልፎ ወደ ሌሎች ሀገራት እየተላከ ነው።

የተማሪዎችን የኒፎርም፣ በርሳና ጫማ ሙሉ በሙሉ በሀገር ውስጥ ምርት የመተካት፣ የመንግሥት ተቋማት የሀገር ውስጥ ምርትን እንዲጠቀሙ የማድረግ እና ለአምራችና ሽግግሮች ማበረታቻ የመስጠት ሥራ እየተሠራ መሆኑን አስረድተዋል።

በኢትዮጵያ ታምርት ንቅናቄ አምራችና ሽግግሮች የማገናኘት ሥራ እየተሠራ ነው ያሉት አቶ መላኩ፤ በዚህም በሀገሪቱ የተለያዩ አካባቢዎች 83 የምርት ማስተዋወቂያ መድረኮች የተካሄዱ ሲሆን፤ ከ10 ቢሊዮን ብር በላይ ሽያጭና ከሶስት ሺህ በላይ ኢንፎርሜሽን ምርታቸውን አስታወቀዋል ብለዋል።

የተለያዩ የአምራች ማህበራት በአደረጃጀታቸው ኤግዚቪቭ በማዘጋጀት የማህበረሰቡን ግንዛቤ ለማሳደግ መሥራት እንደሚጠበቅላቸው አስገንዝበዋል።

የኢትዮጵያ ታምርት ንቅናቄ የውጭ ምንዛሬን ለማዳን፣ አዳዲስ የሥራ እድል ለመፍጠር፣ ምርትን በሀገር ውስጥ ለመተካት ከፍተኛ ሚና እንዳለው አስታውቀዋል።

ፋብሪካው በቀን 50 ሺህ...

እንደመሆኑ የደረጃ ምስክር ወረቀት አግኝቶ ለዓለም ገበያ ለማቅረብ ብዙ የሚቀሩ ሥራዎች አሉ ብለዋል።

የአንጀራ ፋብሪካው አንድ ሺህ ምጣኔ ለማስፈን ወይዘሮ ሰብላ ጠቁመው፤ የማምረት አቅም ሲጠናከር በቀን እስከ 280 ሺህ እንጀራ እንደሚደርስ አስረድተዋል። የማምረት አቅም ችግር ባይኖርም የገበያ አድማስ እስካሁን የተፈለገውን ያህል አላደገም ሲሉ አመለካከተዋል።

ገበያውን ለማሳደግ በተለያዩ ሚዲያዎች የማስተዋወቅ ሥራ እየተሠራ መሆኑን ገልጸው፤ በበይነ መረብ አማካኝነት ለመገበያየት ድረገጽ እየተገነባ ነው መሆኑን ምክትል ኮሚሽነሩ አስታውቀዋል።

በተጨማሪ ትዕዛዝ መቀበል የሚያስችል የቀጥታ

የስልክ መስመር በማዘጋጀት ሰዎች ባሉበት ሆነው እንጀራ እንደሚገኙላቸው የሚያደርግ አሠራር ለመፍጠር ጥረት እየተደረገ መሆኑን ተናግረዋል።

የሰሚ እንጀራ መጋቢያ ወደ ሥራ ሲገባ የሥራ እድል ፈጠራው እንዳለ ሆኖ የኢትዮጵያ ምግብ በዓለም አቀፍ ደረጃ ለማቅረብ እና ሀብተሰብ ገጽጸ እንጀራ እንዲያገኝ ዓላማ አድርጎ መከላከል አስታውሰዋል።

እንጀራ መጋቢያ ፋብሪካው ማምረቻው በአዲስ አበባ ከተማ ከጉባኤ አዳኝ አቤባ አገላለጽ በ10 ሺህ ካሬ ሜትር ላይ በአራት የማምረቻ ሺዶች ገቢ የሌላቸው እናገኙ በማድረጃት ወደሥራ መግባቱን አስታውሰዋል።

“በግብርናው ዘርፍ የተገኘውን...”

ከ15ኛው ገጽ የዞረ

መንግሥት ያደረገው የፖሊሲ ለውጥ ካመጣው ለውጥ አንዱ ኢንዱስትሪ ዞን በብድር ከመንገባት ይልቅ ለግሉ ዘርፍ አስቸኳይ ሁኔታን በመፍጠር የሀገር ውስጥ እና የውጭ ባለሀብቶች ተጋግዘው ሰፋፊ ኢንዱስትሪዎችን እንዲፈጥሩ ማስቻል ነው። የሉሜ ነፃ የንግድ ቀጠና በኢንዱስትሪ ዞን ውስጥ ሆኖ በምስረታው ብሎም ተግባራዊ ሥራ ሲጀምር ከድሬዳዋ በመቀጠል ሁለተኛው ነፃ የንግድ ቀጠና ነው። ሌሎች በዚህ መንገድ ይቀጥላሉ ብለዋል።

ነፃ የንግድ ቀጠናው ሥራ አጥነትን በመቀነስ፤

የውጭ ምንዛሬ በከፍተኛ ደረጃ ለማመንጨት የሚያስችል መሆኑን የገለጹት ጠቅላይ ሚኒስትር ዐቢይ (ዶ/ር) ፤ ይህም በመንግሥት ላይ የብድር ጫናን ስለማይመጣ የኢኮኖሚ እድገቱ ጤናማ ይሆናል ሲሉ ተናግረዋል።

ነፃ የንግድ ቀጠና በርካታ ነገሮችን የሚፈታ ነው ያሉት ጠቅላይ ሚኒስትሩ ፤ የኢንዱስትሪ ልማት፣ ሎጅስቲክ እና የንግድ ሥርዓቱን የተስተካከለ እንዲሆን ያግዛል። በመሆኑም አንድ ሀገር ያገኘውን ወርቃማ እድል በሚገባ መጠቀም እንደሚያስፈልግ አሳስበዋል።

ኢንዱስትሪው ካልታዘዘ በቀር የምንፈልገውን ብልፅግና ለማምጣት ብቻውን በቂ አይደለም ያሉት ጠቅላይ ሚኒስትሩ፤ የሥራው መጀመር መልካም ቢሆንም ሥራው ውጤታማ እንዲሆን አስፈላጊውን ዕዛና ክትትል ማድረግ እንደሚያስፈልግ አሳስበዋል።

በማስጀመሪያ ሥርዓቱ የአሮሚያ ክልል ፕሬዚዳንት አቶ ሸመልስ አብዱሳፍ ጩማራ ፕሬዚዳንት ሆኑ ለግብርናው የተወጣጡ የመንግሥት የሥራ ኃላፊዎች ተገኝተዋል።

የአሮሚያ ክልል ርዕሰ መስተዳድር አቶ ሸመልስ አብዱሳፍ በበኩላቸው ክልሉ ከለውጡ በኋላ በግብርናው ዘርፍ በጠቅላይ ሚኒስትሩ ሃሳብ አመኑኒት በርካታ

በአማራ ክልል...

ከ15ኛው ገጽ የዞረ

በ266 ወረዳዎች እና በ4ሺህ186 ቀበሌዎች የሀገራዊ ምክክር ሥራዎች እንደሚከናወኑ ተጠቁሟል።

አቶ አረጋ ለኢትዮጵያ ፕሬስ ድርጅት እንደተናገሩት፤ ኮሚሽኑ በክልሉ የሚያከናውናቸው ተግባራት በነጻነት እንዲተገበሩ ክልሉ የሚጠበቅበትን ሚና ለመወጣት ዝግጁ ነው።

ባለፉት 8 እና 9 ወራት በክልሉ በተፈጠረ የጸጥታ ችግር ምክንያት የምክክር ኮሚሽኑን ሥራዎች ማከናወን አዳጋች ሆኖ መቆየቱን ያስታውሱት ርዕሰ መስተዳድሩ፤ አሁን ላይ በክልሉ በአንጻራዊነት ሰላም በመፈጠሩ ሥራዎች እንዲቀጥሉ መወሰኑን አብረውተዋል።

አንድ ርዕሰ መስተዳድሩ ገለጻ፤ በክልሉ ውስጥ አመቻቾች እንዲሁም ተወያዮች በነጻነት እንዲመለሱ፤ እንዲሰለጥኑ፤ በሕግ የተጣለባቸውን ተግባርና ኃላፊነት እንዲወጡ ምቹ ሁኔታ የመፍጠር ሥራዎች ይሠራሉ። እንዲሁም በየአካባቢው ለሥራ በሚንቀሳቀሱበት ጊዜ ጸጥታ የማስከበር ሥራዎች ይከናወናሉ።

በክልሉ 21 ዞኖች እና ከተማ አስተዳደሮች፤ በ266 ወረዳዎች እና በ4ሺህ186 ቀበሌዎች የሀገራዊ ምክክር ሥራዎች እንደሚከናወኑ ጠቁመው፤ ተግባራቱ በሰላም እንዲጠናቀቁ የክልሉ መንግሥት ተለይተው የተሰጡትን ተግባራት በመፈጸም የሚጠበቅበትን ኃላፊነት ለመወጣት ዝግጁ ነው ብለዋል።

በኢትዮጵያ ውስጥ እስከ አሁን ባሉ የሕግ ማዕቀፎች፤ የመንግሥት አደረጃጀቶች እንዲሁም በሕዝባዊ ተቋማት መፈታት ሳይችሉ የቆዩ ችግሮች አሉ ያሉት አቶ አረጋ ፤ ችግሮቹ አሁን ላለው የሰላም ሁኔታ፤ የሕዝብ አንድነት እና ሀገርን ለመገንባት ለሚደረገው ጥረት አሉታዊ ተጽዕኖ እንደፈጠሩ ተናግረዋል።

በኢትዮጵያ የሚደረገው ሀገራዊ ምክክርም ችግሮቹን ለማስወገድ ትልቅ ፋይዳ እንዳለው አመለካከተው፤ ምክክሩ በኢትዮጵያ የሀገር መንግሥት ግንባታና ሀገርን አጽንቶ ወደ ላቀ የእድገት ደረጃ ለማሸጋገር ለሚደረገው ጥረት ምቹ ሁኔታ እንደሚፈጥር ገልጸዋል።

ከዚህ ቀደም የታዩ ችግሮችን በመለየት ቀጣይ አቅጣጫዎች ላይ የጋራ መግባባት ላይ እንዲደረስ እንደሚያደርግ ገልጸው፤ በአብዛኛው ማህበረሰብ ዘንድ ቅሬታን የሚፈጥሩ ፣ የጋራ አንድነትን የማይጠናክሩ እና ግጭትን የሚፈጥሩ ችግሮችን በዘላቂነት በመቅረፍ ዘላቂ ሰላም እንደሚያመጣ ጠቁመዋል።

የምክክር ኮሚሽኑ ከየትኛውም የፖለቲካ ፓርቲ አስተሳሰብ ነጻ እና ገለልተኛ መሆኑን አስታውሰው፤ የፖለቲካ ፓርቲዎች እንዲሁም የታጠቁ ኃይሎች የኢትዮጵያ ችግር የሚፈታው በጦርነት ሳይሆን በውይይት መሆኑን በማመን ምክክሩ እንዲሳካ ትብብር ማድረግ አለባቸው ብለዋል።

የምክክሩ ሂደት በተቃራኒ ሁኔታ እንዲካሄድና የታለመለትን ዓላማ ያሳካ ዘንድ ሕብረተሰቡ በንቃት እንዲሳተፍ እና ምክክሩ እንዳይሳካ የሚያውኩ አካላትን “አረፉ” ሊል እንደሚገባ አስገንዝበዋል።

ሥራዎች ሲሠሩ እንደቆዩ አውስተው ፤ በዚህም አርሶ አደሮች ባገኙት ድጋፍ ወደ ኢንቬስትመንት እንዲሸጋገሩ አስችሏል ሲሉ ተናግረዋል።

ክልሉ የኢትዮጵያን ብልጽግና ለማሳካት ኢንዱስትሪ የሚያስፋፋ በርካታ ሥራዎችን ሲሠራ ቆይቷል ። በዚህም ገዳ ልዩ ዞንን መንገባት ተችሏል ብለዋል።

ገዳ ልዩ የኢኮኖሚ ዞን የኢትዮጵያ የኢንዱስትሪ ስትራቴጂ የማዕዘን ድንጋይ እንዲሆን ታስቦ የተዘጋጀ መሆኑን አንስተዋል ፤ ወደፊት የአፍሪካ የኢንዱስትሪ ማዕከል እንደሚሆን አመልክተዋል።

ነፃ ሃሳብ

ሁለተኛው ዓይነት...

ከገጽ 15 የዞረ

እና መድኃኒት ሲወሰዱ የነበሩ “የአካል ብቃት እንቅስቃሴ ስለምሰራ ምግብ አልመርጥም” ይላሉ። እነዚህ ሰዎች ምናልባት የጊዜ ጉዳይ ነው ወይም ከስኳር በሽታ ሙሉ በሙሉ ባይሆንም ለረጅም ጊዜ የተዳፈኑላቸው ናቸው።

ብዙ ሳይንሳዊ መረጃዎች የሚያሳዩት ለአብዛኛዎቹ ተላላፊ ላልሆኑ በሽታዎች ተጋላጭነት የሚጀምረው ልጅ ገና ማህፀን ውስጥ እያለ ነው። ሌላው ቀደም ብሎ የአንጀት ውስጥ “ጎጂ ያልሆኑ” ይባሉ የነበሩ ተሀዋክሶን አለመመጣጠን ወይም አንዱ ዓይነት ከመብዛቱ የተነሳ ጎጂ (Gut microbiota dysbiosis) መሆን ሊላው ለብዙ የጤና ችግሮች ምክንያት እንደሆነ መረጃዎች መውጣት ከጀመሩ ቆይቷል። ሁለቱም ከአመጋገብ ባህርይ ጋር ይገናኛሉ። የአንጀት ማይክሮባዮታ (Gut microbiota) የሚባሉት ተሀዋክሶን (በዋናነት ባክቴሪያዎች፣ ቫይረሶች እና ፈንገሶች) በመቶ ትራሊዮን የሚገመቱ ሲሆን ይህም ከአጠቃላይ የሰው ህዋሳት 10 እጥፍ እንደማለት ነው። የሰው ልጅ እነዚህን ተሀዋክሶን የሚያገኘው ሲወለድ ጀምሮ ነው። ከአንጀት ማይክሮባዮታ መካከል ባክቴሪያዎቹ በአራት ይመደባሉ (Bacteroidetes, Firmicutes, Actinobacteria, Proteobacteria)። እነዚህ ባክቴሪያዎች ምግብን በማዋሃድ፣ የተለያዩ ቫይታሚኖችን (ቫይታሚን ቢ እና ኪ) በማምረት እና ሁልጊዜም ጎጂ ተሀዋክሶን (Pathogens) እንዳይራቡ በማድረግ ለሰው ጠቃሚዎች ናቸው።

ለጤና ጎጂ የሚሆኑት አንዱ ዓይነት በዝቶ የሌለው ዓይነት ባክቴሪያ ዝርያዎች ሲያንሱ ነው። የእነዚህ ተሀዋክሶን አለመመጣጠን በሰው ጤና ላይ የሚያስከትለው ጉዳት እጅግ ብዙ እንደሆነ እየታወቀ ሲመጣ የተመራማሪዎችን ቀልብ በከፍተኛ ደረጃ መሳብ ጀመረ። በተለይ እንዳለፉት አስር ዓመታት የሆነበት ጊዜ አልነበረም፤ እጅግ በጣም ብዙ የምርምር ውጤቶች የወጡት ባለፉት አምስት ዓመታት ነው። የእነዚህ ተሀዋክሶን በሰው ጤና ላይ የሚያደርሱት ተፅዕኖ ከአንጀት አልፎ አንጎል (Gut-brain axis) እና ሳንግ (Gut-lung axis) እና ሌሎች አካላት ጭምር ድረስ መሆኑን ለማሳየት ተመራማሪዎች እንደዚህ ዓይነት አገላለጾችን ይጠቀማሉ።

የእነዚህ ተሀዋክሶን ምንጭ ምግብ እንደሆነው ሁሉ መዛባት የሚያስከትለው የምንበለው ምግብ ጭምር ነው። ብዙ የስኳር በሽታ ታማሚዎች በተደጋጋሚ የሚገልፁት ምግብ ከበሉ በኋላ የሆድ መረበሽ (በአብዛኛው የሆድ መነፋት፣ ግሳት እና ጋዝ መብዛት) ምክንያቱ የእነዚህ ተሀዋክሶን አለመመጣጠን ነው። እነሱም የምንበለውን ምግብ ስለሚመጡ (የላም እና በቀላሉ በባክቴሪያ የሚባሉ ከሆነ) ከምግብ በኋላ ቁጥራቸው በከፍተኛ ደረጃ ይጨምራል (በየ20 ደቂቃው ይራባሉ)፤ ከፍተኛ ጋዝ (በዋናነት CO2) ያመርታሉ (Fermentation)። የተሀዋክሶኑ ቁጥር የተመጣጠነ እንዲሆን ፋይበር ያላቸው ምግቦች (በቀላሉ በተሀዋክሶኑ የማይበሉትን እንደ ቆጮ ዓይነት) ተመራጭ ናቸው። በተለይ የስኳር በሽታ ባለባቸው ሰዎች ላይ የማይክሮባዮታ ብዝህነትን ከሚቀንሱ ምግቦች መካከል ቀዳማዎቹ ከፍተኛ መጠን ካሉሪ የያዙ የቅባት እና ከፍተኛ ፕሮቲን የያዙ ምግቦች ናቸው (ለአንዳንድ ሰዎች በተለይ ዘይት እና የቅባት አሳሎች)።

የአንጀት ማይክሮባዮታ ብዝህነትን ጠብቆ ጤናማ ለመሆን ትልቅ ተስፋ የተደረገበት ምርምር (አስኩህን ከ100 በላይ ጥናቶች በቅርቡ የወጡበት) የልዩቶ ሥራ እየተሰራ ነው። ዋና ዋናዎቹን ለመጠቀም ያክል ሕይወት ያላቸውን ተሀዋክሶን በመስጠት (Probiotics)፣ አንጀት ውስጥ ላሉት ተሀዋክሶን የሚሰማማ ምግብ በማዘጋጀት (Prebiotics)፣ ሁለቱንም ቀላቅሎ በመስጠት (Synbiotics) እና ከጤናማ አንጀት የተወሰዱ ተሀዋክሶንን በመስጠት (Fecal microbiota transplantation) ማዘም እጅግ ተስፋ ሰጪ ውጤት እየተገኘበት ነው። ለጊዜው ማስተላለፍ የፈለግኩት መልዕክት፣ ለአንጀት መረበሽ ምክንያት የሆኑ ምግቦችን በመተው ከዚህ ችግር ጋር ትስስር እንዳላቸው የታወቁ በሽታዎችን እንከላከል። የሆድ መረበሽ ካለ የወሰድኅው ምግብ አንዱን ወይም ሁለቱን ዓይነት ባክቴሪያዎች አብዝቶ ሌላውን የቀነሰው ስለሆነ ይህን የሚያስከትሉ ምግቦችን ጨርሶ መተው የስኳር በሽታን ለማዳፈግም ሆነ ለመከላከል ጠቀሜታው ከፍተኛ ነው። እዚህ ጋም የአንጀት ህዋሳቶች አልተመቸንም ብለው እየገናኙ እናስገድዳቸው።

ለዘመናት ሳትታወቅ ጤና በፈረንጅኛ “የአህል ንጉስ” እንደተባለችው ሁሉ ቆጮም አንድ ቀን ሰው ሠራሽ ሳይሆን ተፈጥሯዊ Prebiotics መሆኑ በሳይንስ ይረጋገጥ ይሆናል። ለማንኛውም ቆጮን ያልተስተካከለ የስኳር በሽታ ያለባቸው ሁሉ ያዘውትሩት ማለቴ ሳይሆን ሌሎች ቢለምዱት እጅግ

ብዙ ዓይነት ከሆኑ የአንጀት በሽታዎች መከላከል ይቻላል። አትክልትና ግልፋፊያቸው ያልተጣሉ ምግቦች ከፍተኛ የቫይታሚን (ለሰውነት ጠቃሚ የሆኑ በሽታ ተከላካይ Antioxidant) ከምችት ስላላቸው እንደዚሁ ማዘውተሩ መልካም ነው። ከፍተኛ ካሎሪ ምግብ ከመሆኑ በተጨማሪ ምናልባት በአሳት ሲጠበስ ብዙ ጤናማ ያልሆኑ ኬሚካሎች ስለሚፈጠሩ ዘይት በብዙ ሰዎች ላይ ስኳር እንዲጨምር ያደርጋል፤ አልፎም የሆድ መረበሽ ስለሚያስከትል የማይሰማማዎት ከሆነ ቢተውት መልካም ነው። እዚህ ጋ ነው ለሁለተኛው ዓይነት የስኳር በሽታ ታካሚ ዶክተር አራሱ ነው የሚባለው። የተወሰኑ የቅባት ምግቦች/አሳን ጨምሮ (Omega-3 fatty acids) ሳይበዛ (አንጀት ውስጥ ያሉ ባክቴሪያዎች ቁጥር የተመጠነ እንዲሆን፣ insulin resistance እንዲቀንስ፣ ለሰውነትና ለጉበት ብግነት መጋለጥ እንዳንጋለጥ እና የግሉኮስ በጡንቻ ህዋሳት መጠቀም እንዲጨምር ስለሚያደርጉ) የሚሰማማውን (የስኳር መጠን የማይጨምረውን) መርጦ መጠቀሙ መልካም ነው።

እየረዘመ ስለሆነ ለማጠቃለል፣ የመጀመሪያው ስኳር በሽታ ሲጨምርም ሆነ ሲቀንስ ወይም ሲስተካከል በጣም ረጅም ጊዜ ወስዶ ነው። እንዲያም ሆኖ አንድ ችግሩ ያለበት ጎልማሳ ለሳምንታት ጠንከር ያለ የአካል ብቃት እንቅስቃሴ ቢያደርግ ስኳር ከደሙ ውስጥ በከፍተኛ ሁኔታ ይቀንሳል። ይህ ማለት ግን ተዳፊነት ማለት አይደለም፤ እንቅስቃሴውን ካቆመ ወደነበረበት ይመለሳል። ስለዚህ ከጀምሩ በአጭር ጊዜ የስኳር መጠን አስተካክሎ ከመድኃኒት ነፃ አወጣለሁ ብሎ ማሰብ ትክክል አይደለም። ትዕግስት ይፈልጋል። እያንዳንዱ ህዋስ በነባራዊው ዓለም ከምናየው በላይ እጅግ ውስብስብ ሂደት ያለበት ስለሆነ ለመስተካከል (ወደ ቀድሞ ተግባር ለመመለስ) ጊዜ ይፈልጋል። በቂ እንቅስቃሴ እያደረግን ጭምር ግሉኮሳችን ከፍ እንዳለ ከሆነ መድኃኒት መውሰድ አለብን። መድኃኒቱ ግሉኮስን ከሰውነታችን ጋር አዋሃጅ ስለሆነ በአንድ ጊዜ መቆረጥ የለበትም። ርምጃዎቻችን ሁሉ ቅንጅታዊ መሆን አለባቸው (ቢያንስ እዚህ የተጠቀሱትን ስድስቱንም መፈፀም ያስፈልጋል)።

ከሰማንቸው ምክሮች መሃል ሌሎችም ጥንቃቄ ሊደረግባቸው የሚገቡ አሉ።

1. ዶ/ር ደምሴ ሰሁስተኛው ዓይነት ስኳር በሽታ ዋና መንስኤዎች (causes) ብለው የጠቀሷቸው፡

- 1) የቆየ ስትረስ (Chronic stress)
- 2) በሰውነት ሁሉ የተሰራጨ ብግነት (chronic systemic inflammation)
- 3) የኢንሱሊን መጠን በከፍተኛ ደረጃ መጨመር (Hyperinsulinemia)

የቆየ ስትረስ ስትረስ ሆርሞን የሚባሉት ለወራትና ለዓመታት እንዲጨምሩ የሚያደርግ፣ እነዚህ ሆርሞኖች ደግሞ ኢንሱሊን በትክክል እንዳይሰራ የሚያደርጉ ከመሆኑም በላይ ለሁለተኛውና ለሶስተኛው ችግር ጭምር እንደሚያጋልጡ ይታወቃል። ይሁን እንጂ አንድ እና ሁለት ለብዙ ተላላፊ ላልሆኑ በሽታዎች (ሁለተኛው ዓይነት ስኳር በሽታን ጨምሮ) ዶ/ር ይሁን እንዳሉት አጋላጭ (factor) ተደርገው የተወሰዱ እንጂ መንስኤ (causes) ናቸው ተብለው አስኩህን በሳይንስ አልተረጋገጡም። አንደኛው ለሁለተኛው፣ ሁለተኛው ለውፍረት ሳይቀር ለብዙ የጤና ችግሮች እንደ አጋላጭ ምክንያት ተደርጎ ሲጠቀስ ቆይቷል። ሶስተኛውም ቢሆን እንዲከሰት ያደረገው በቀዳሚነት በደም ውስጥ የስኳር መጠን መብዛት ቢሆንም በተወሰነ ደረጃ የአንደኛውና የሁለተኛው ችግሮች ጭምር የሚያስከትሉት ነው ተብሎ በስፋት ይገለጻል። ለHyperinsulinemia የዳረገው በህዋሳት ደረጃ ግሉኮስን መጠቀም አለመቻል እንደሆነ አሳቸውም ገልፀዋል። ይህ ደግሞ ምክንያቱ ከመላምት ያለፈ በትክክል አይታወቅም።

ስለዚህ ሶስቱ መንስኤ ናቸው (“Primary causes”) ተብሎ የተገለፀው ሳይንሳዊ መሠረት የለውም። ምክንያቱም አንድ እና ሁለት ያላቸው ሰዎች ሁሉ የእነዚህ በሽታዎች ተጠቂ አይደሉም። መሠረታዊ ሳይንስ (animal model) ላይ በተሠሩ ጥናቶች ልዩነት እንጂ መንስኤ እና በሽታ (cause and effect relationship) ማምጣት አስኩህን አልተቻለም። ከዚህ በተጨማሪ ካርቦሃይድሬት ምግብ ለብዙዎች ጤናማ ነው። በሌላ ምክንያት Hyperinsulinemia ያላቸው ሁሉ የስኳር በሽታ ሳይሆን ለተቃራኒው የስኳር መቀነስ (Hypoglycemia) የተጋለጡ ናቸው። ስለሆነም ሁለተኛው ዓይነት የስኳር በሽታ ላለባቸው Hyperinsulinemia መንስኤ ሳይሆን (insulin resistance (ሰውነታችን የማይፈልገውን ምግብ በማብዛት ወይም ባለማቃጠል የሚከሰት) ምክንያት የሚመጣ (secondary complication) እንጂ ከጅምሩ

መንስኤ ተደርጎ እንዲወሰድ የሚያሳይ መረጃ የለም። ምክንያቱም ከሱ ቀድሞ የተፈጠረ ችግር አለና።

2. “ምልክቱን እንጂ በሽታው እየታከመ አይደለም” የተባለውም በሕዝብ ዘንድ ትልቅ ብዥታ የሚፈጥር ነው

በመጀመሪያ ደረጃ የአንድ በሽታ መነሻ መንስኤው በግልፅ ሲታወቅ ነው እንዲህ ዓይነት አስተያየት ተገቢነት የሚኖረው። ብዙ ተላላፊ ያልሆኑ በሽታዎች (የስኳር በሽታን ጨምሮ) መንስኤቸው ስለማይታወቅ ሁልጊዜም የሚታከመው ምልክቱ ነው። መንስኤው ቢታወቅም በአንድ ጊዜ አንድ ተሀዋክሶን በሽታ አከሞ ማዳን ይቻል ነበር። ብዙ ሳይዘረዘር ልክ እንደ ስኳር በሽታ ሕዝቡ በስፋት የሚያውቃቸው የደም ግፊት፣ ካንሰር፣ የሚጥል በሽታ፣ ሪህ፣ አስማ ዓይነቶቹ የሚታከመው ምልክቶቹ ነው። እንዲያውም ወይም እንዳይብሱ ማድረግ ነው። ለእነዚህ ሌሎች መሰል በሽታዎች አስኩህን በሽታውን የሚያጠፋ መድኃኒት አልተገኘም (ተስፋ የሚደረግበት ግንደ-ህዋስ ምርምር/Stemcell research እንኳን ገና ወደ ተግባር አልተቀየረም)።

ስለሆነም የስኳር በሽታ በመድኃኒት ሲታከም በቅድሚያ የሚታከመው ቀጣይ ቀውስ (Secondary complication) የሆነው የደም ስኳር መጨመር (Hyperglycemia) ነው። ይህ ደግሞ በበዛው የስኳር መጠን ሊከተሉ የሚችሉ እጅግ ከባድ ቀውሶችን (Tertiary complications) ለመከላከል ያስችላል። ስለዚህ ሕዝቡ ልብ ሊል የሚገባው የሁለተኛው ዓይነት ስኳር በሽታ ሕክምናም ሆነ ከላይ የተጠቀሱት ስድስቱ የመፍትሔ ሃሳቦች ተመሳሳይ እና ዋና አላማቸው የበሽታውን ግስጋሴ መግታት ነው (Disease progression arrest)። የበሽታው መንስኤ ስለማይታወቅ እና ስለማይደን በደም ውስጥ ስኳር እንዳይበዛ በማድረግ ጤናማ ሕይወት መምራት ነው የሁለቱም መንገዶች ዘላቂ አላማ።

ለላው አንባቢያን ልብ ሊሉት የሚገባው፣ ባለሙያዎችም አበክረው የሚመክሩት፣ ከላይ የተዘረዘሩት ስድስቱ ርምጃዎች ከመድኃኒት፣ መድኃኒትን ከእነሱ ለይተው አይደሉም። አንዱ ለአንዱ ተደጋጋፊ (Synergistic) የሆነ ውጤት ነው ያላቸው፣ መድኃኒትም ሆነ ስድስቱ ምክሮች አላማቸው ስኳር ደም ውስጥ እንዳይበዛ ነው። የዚህ ጽሑፍም ትልቁ መልዕክት በስድስቱ ምክሮች ስኳር ከደም ውስጥ እስኪስተካከል ድረስ መድኃኒት እንዲቀጥሉ ነው። የስድስቱ ምክሮች የመጀመሪያው ውጤት የሚባለው የሚወሰደውን መድኃኒት ከመቀነስ አስከጣጫም መድረስ ነው። መንስኤው ስለልጠፋ (ተጋላጭነት ወይም ህዋሳት ከካርቦሃይድሬት ምግብ ጋር ያላቸውን “ፀብ” አይረሱምና) ሕክምናው ወይም መከላከያው ሲቋረጥ ተመልሶ ይጨምራል። ስለዚህ ሁለተኛው ዓይነት የስኳር በሽታ አይደንምና ተዳፍኖ እንዲቆይ ለማድረግ (Maintaining remission) ስኳር ከደም ውስጥ እስኪስተካከል ድረስ መድኃኒትን ጨምሮ ሁሉንም የመከላከያ ዘዴዎች መተግበር፣ ስኳር በአስተማማኝ ሁኔታ ቀንሶ ሳለ ስድስቱን የመከላከያ ዘዴዎች እድሜ ልክ መተግበር ግድ ይላል።

በተሻለ ለመደዳት አንድ ሰው የካንሰር በሽታ ሲገኝበት በመድኃኒት፣ በቀዶ ህክምና፣ በጨረር እና ኢሙኖቴራፒ በሚባል የሚታከመው ምልክቱ ነው (የካንሰር ህዋሳት ቁጥር እንዲቀንስ ለማድረግ/Remission ለማሳካት ነው)። ካለበለዚያም ከጥቂት የካንሰር ዓይነቶች (መዳን ከሚችሉት) ውጭ ያሉት የጊዜ ጉዳይ እንጂ ተመልሶ ይሰፋፋል። የስኳር በሽታ ከካንሰር የሚለየው መሰላፋቱ፣ (ቀውስ እንዳይመጣ) ለረጅም ጊዜ መቆጣጠር መቻሉ ነው። “መድኃኒቱ እድሜ በረ-ዘማያ እንጂ እድድንም የተባለውም አዎ ተላላፊ ያልሆኑ በሽታዎች ለሆኑት ሁሉ የሕክምናው አላማ እድሜ ማራዘም እንጂ ማዳን (Cure) አይደለም። ግን ምን ያክል ያራዝማል የሚለው ነው ቁምነገሩ።

3. “የሁለተኛው ዓይነት የስኳር በሽታ መመርመሪያ ዘዴ መንስኤውን ቀደሞ ለማወቅ ሳይሆን ዘገይቶ ምልክቱን ለማወቅ ነው” መባሉም ያለውን ነገራዊ ሁኔታ ከገምገማ ያስገባ አይደለም።

አንደተባለው ቢቻልና ቅድመ ስኳር በሽታ ልዩታ የሚደረግበት አቅም ቢገነባ መልካም ነበር። ቢያንስ ቀድሞ ለመጠንቀቅ ከማዘም በላይ አብዛኛውን ጊዜ የሁለተኛው ዓይነት ስኳር በሽታ ብዙ ጉዳት ካደረሰ በኋላ (ዘገይቶ) ከመታወቅ ይታደግ ነበር። ነገር ግን እስኩህን በዓለም ላይ በህዋሳት ወይም በሆርሞን ደረጃ ያለን ችግር (ለምሳሌ Insulin resistance, hyperinsulinemia, Beta-cell susceptibility) በምርምር ላቡቶሪ (በሪሶርች ደረጃ) እንጂ ለሕዝብ አገልግሎት አልዋለም። ምናልባት ወደፊት አንድ ጠቋሚ የህዋስ ኬሚካል (Biomarker) ሲገኝ ለቀድሞ

ልዩታ (Screening) ይውል ይሆናል። አስከዚያ ጊዜ ድረስ ባሉት የምልክት መመርመሪያዎች ሕዝቡ እንዲጠቀም ማበረታታት እንጂ ማጣጣሉ የበለጠ እንዳያሳንፍ ጥንቃቄ ማድረጉ መልካም ነው።

4. ሲሳው ስልፎ ስልፎ (እስከ ሶስት ቀን ሞት) መምገን አበረታተዋል።

ርግጥ ነው መምገን ለሰውነት መልካም እንደሆነ በሳይንስ ይታወቃል፤ የአንጀት ማይክሮባዮታ የተመጣጠነ እንዲሆን እና ብዙ ዓይነት በሽታዎችን (በተለይ ከምግብ መውሃድ እና በህዋሳት መጠቀም ድክመት ጋር የተያያዙትን ለመከላከል እና ለማከም) ጠቀሜታው ከፍ ያለ እንደሆነ ብዙ ሳይንሳዊ መረጃዎች ወጥተዋል። የሰውነት ክብደትን መቆጣጠሪያ አንዱ መንገድ ነው። ህዋሳትን ለተወሰነ ጊዜ ማስራብ ከዚያው ከሰውነታችን ህዋሳት ውስጥ በስብ መልክ የተከማቸውን መቀነሻ መንገድ ስለሆነ መድኃኒት የማይወስዱ ሁሉ ሶስት ቀን ቀርቶ ግማሽ ቀንም አልፎ አልፎ ቢያዘወትሩት መልካም ነው። ነገር ግን የስኳር መድኃኒት ለሚወስድ ሰው እጅግ አደገኛ ሊሆን ስለሚችል ጥንቃቄ ይደረግበት ተብሎ መመከር አለበት። ሕኪሞቻቸው ከሚመክሯቸው (መድኃኒት ከወሰዱ ከአንድ ሰዓት በኋላ ምግብ እንዲወስዱ) ጋር የሚጋጭ ስለሚሆን ወችንንብር ውስጥ እንዳይገቡ ምክሩ ተለይቶ መሰጠት አለበት። መጽም ደረጃ ያለው ሲሆን ረዘም ላለ ጊዜ የሚቆይ ከሆነ ክብደት ለመቀነስ ከፍተኛ ጠቀሜታ ያለው ስለሆነ ጠንከር ካለ የአካል ብቃት እንቅስቃሴ ጋር ተመሳሳይ ውጤት አለው። ነገር ግን የተመጠነ እና በሂደት ካልሆነ ለበሽታና ለከፍተኛ ስኳር መቀነስ እንዳይዳርግ በባለሙያ የተደገፈ እና ከተመጠነ አመጋገብ ጋር መሆን አለበት።

5. “ፍራክቶስ መርዝ ነው” መባሉ ከባድ አስተያየት ነው።

ይህን ለሚሰማው ሰው የሚያስደነግጥ ነው (ያውም ብዙ ዓይነት ፍራፍሬ እንዲጠቀም የተመከረ እና ሲጠቀም የኖረ፣ ማር ሲመገብ ለኖረ ሕዝብ)። ሕዝባችን በዚህ ደረጃም እይነዝቡትም (ጉበት ላይ የሰብ ከምችት ያመጣል በሚለው)። የምግብ ምንጭቹን መጥቀስ እንደዚሁ ብዙ ሰውን የሚያሳስት ሊሆን ይችላል። በሆነ ጊዜ “ቀይ ስር እና ጤፍ ምንም ምግብነት የላቸውም” መባሉ ፍፁም ስህተት እንደነበረው ሁሉ ፍሩክቶስም ለሁሉም እንዳልሆነ (ለምሳሌ ላክቶስ አማይስማማው እንዳለ) ግንዛቤ መያዝ አለበት። ምክሩ የሁለተኛውን የስኳር በሽታ መቆጣጠር አቅዶት ወይም በሌላ ምክንያት በአልትራ-ሳውንድ በጉብቱ ላይ የሰብ ከምችት ለታየበት ሰው ቢሆን ባልከፋ

ወቅታዊ እና ቃስ ምልክቶች

የዘመን እንግዳ

«ከቅርብ ጊዜ ወዲህ...

ከገናው ገጽ የዞረ

ጥያቄ ውስጥ ሊገባ ይችላል።

ኢንቨስተሮች በአንድ ከተማ ውስጥ ሀብታቸውን ለማፍሰስ ሲወስኑ በአንድና ሁለት ዓመት ጥቅም እናገኛለን ብለው ሳይሆን ቢያንስ የ30 ዓመት እቅድ አውጥተው ወደ ሥራ የሚገቡ በመሆናቸው በተቻለ መጠን የከተማ ጥላን የረጅም ጊዜ መሆን አለበት። ያለማንኛውም በአጭር ጊዜ ውስጥ መልሰን የምናፈርሰው መሆን የለበትም። የረጅም ጊዜ እቅድ መኖሩ ለነዋሪውም ሆነ ሀብቱን ኢንቨስት ለማድረግ ለሚመጣውም ሰው አስተማማኝ ይሆናል።

አዲስ ዘመን፡- ኢትዮጵያ በኪነ ሕንፃም ሆነ በመንገድ መሠረተ ልማት ከሌሎች የዓለም ሀገራት የምትስደደዩበትና የራሱን የሆነ መገንጠፍ አሳት?

አርክቴክት ብሥራት፡- የአኗኗር የአኗኗር ሁኔታ የሚገልጽ ኪነሕንፃ ልናስብ እንችላለን፤ ያ ማለት ግን ይህ ኢትዮጵያዊ ሕንፃ ነው ብለን እንደመገለጫ ማስቀመጥ፤ አንድ ቅርጽ ወይም ምስል፤ ገጽታ፤ ቁስ አለ ለማለት ይከብረዋል። አዲስ አበባ ከተማ ፍጹም ከሌሎች ከተሞች የተለየች ናት። እንደነ ላልይበላ ከድንጋይ ተፈልፍሎ የሚሰራ ነገር የለም። በከተማዋ ውስጥ ባለው ቁስ፣ አየር ንብረትና የሕዝብ አሰፋፈር ልክ ልናስበው የምንችለው የዲዛይን፣ የአከታተም፣ አሳቤ መፈጠር አለበት፤ እንጂ እንደ ኢትዮጵያ የኪነ ሕንፃ ወይም የአርክቴክቸር መልክ አለን ለማለት አልደፍርም።

አዲስ ዘመን፡- ኢትዮጵያ ውስጥ የሕንፃ ግንባታ በአስገንቢዎች ፍላጎት ላይ የተመሠረተ እንደሆነና የባሰሙዎቻችን ምክንያት ሃሳብ ወደ ጎን የሚባልበት ሁኔታ ስለመኖሩ ይነገራል። አርክቴክት ብሥራት ይላሉ?

አርክቴክት ብሥራት፡- በፊትም ቢሆን ስታንዳርድ አለ። ከቅርብ ጊዜ ወዲህ በሀገር ደረጃ በጣም ጥሩ የሚባል የተሻለ የሕንፃ ግንባታ ኮዶች ፀድቀው ተተግብረዋል። ካለፉት አስር አመታት ወዲህ የተተገበሩት ኮዶች ሕንፃዎቻችንን ለአንድ መቶ ዓመት መጠቀም የሚያስችል ነው። አስፈጻሚው አካል ማድረግ ያለበት የሕንፃ ኮዶቹ በአግባቡ መተግበራቸውን፣ መከታተል፣ መቆጣጠርና ማስፈጸም ነው።

አዲስ ዘመን፡- የሕንፃ ግንባታዎች ከታሪክ ጋር የተያያዙ መሆን ይኖርባቸዋል?

አርክቴክት ብሥራት፡- አዎ! ለምሳሌ ኢሮፕ፣ አሜሪካን፣ ኤቫን፣ በጣም የሚለዩበትና ትኩረት የሚሰጡት ነገር ቢኖር መንገዶቻቸውን፣ ሕንፃዎቻቸውን፣ የከተማውን የተለያዩ ስፍራዎች ያላቸውን ታሪካዊ ፋይዳ ወደ ኢኮኖሚ ጥቅም ይቀይሩታል። በኢትዮጵያም ቢሆን ለምሳሌ ሐረርን ብንወስድ መንገዶቻቸው ለተሸከርካሪ ምቹ ያልሆኑ ለአግረኛ ብቻ የሚሆኑ፣ በሌላ በኩል ደግሞ ለተሸከርካሪ ብቻ የሚሆኑ አሏት። ሐረር ውበቷ ይህ ነው። የመንገዶቻቸው፣ የሕንፃዎች አቀማመጥ፣ የአግረኛ መንገድ ስብጥር ይለያያል። አዲስ አበባ ከተማ ላይ ያለውን የመንገድና የህንፃ ግንባታ ሐረር ላይ ለመተግባር ጥረት ቢደረግ ሐረር የምትታወቅበትን ታሪክና ሀብት ታጣላች። ስለዚህ የመንገዶች፣ የሕንፃዎችና የታሪክ ትስስር የሚሰጠን ጥቅምና የሚነግረን ታሪክ አለው።

አዲስ ዘመን፡- በአንዳንድ ከሚቀርቡ ትችቶች፣ በባለሀብት የሚገነቡ ሕንፃዎች ገንባብ ውጭ ሄዶ ያዩውን ግብዓትና ዲዛይን የመጠቀም ሁኔታ ነው። የአርክቴክት ምልክታት አስተዳደር ምን ያድነው?

አርክቴክት ብሥራት፡- ሁሉም ሳይሆኑ፤ የተወሰኑ ሰዎች ያደርጋሉ። እኔ ሃሳብን እንደችግር አላየውም። ምክንያቱም እነዚህ ሰዎች እንዲህ ያለውን ርምጃ ለመውሰድ የሚገደዱት በከተማ ውስጥ በሚሰሩ ሕንፃዎች ደስተኛ ስለማይሆኑ ነው። እንደ ወረደ የመጣውን ገልብጦ መተግበር ትክክል አይደለም። ወንጀልም ነው። ከሀገር ውጭ ብቻ አይደለም በሀገር ውስጥም ቢሆን የሌላውን አስመስሎ መሥራት ሙያዊ ሥነ ምግባር አይደለም። የባለቤትነት መብት አለ።

ነገር ግን የሌላውን ሀገር የሕንፃ ውበትና መገለጫዎች ወስዶ በማጥናት ለሀገራችን ተስማሚ በሆነ መልኩ በእኛ አስተሳሰብ አሻሽሎ መሥራት ችግር የለውም። እርሱን ማድረግ ከቻልን በጣም ጥሩ ነው። ማድረግ ባለመቻላችን የሌሎቹን ወሰደን በሀገራችን ውስጥ ለመተግበር እንግዳራለን። ይህ ግን አግባብ አይደለም። በሀገራችን ውስጥም ቢሆን እንኳን አንዱ አካባቢ የሚሰራው ሕንፃ በሌላው አካባቢ ሊሆን አይችልም። ምክንያቱም ሁሉም አካባቢዎች የየራሳቸው የሆነ የአየር ንብረት፣ የአኗኗር ሁኔታ፣ ባህል፣ የግንባታ ቁስ ተደራሽነት አላቸው።

አዲስ ዘመን፡- በኢትዮጵያ ስሕንፃ ግንባታዎች

የሚውሉ ግብዓቶች ከጭቃ፣ ከብሎኬት፣ ወደ ቀሳሽ ተገጣጣሚ ግብዓቶች እየተሸጋገረ መጥቷል። እንዲህ ያለው መቀያየርና የደረጃ ጉዳይ እንዲት ይታያል?

አርክቴክት ብሥራት፡- በጭቃ ግብዓት መጠቀም በኢትዮጵያ ደረጃ ካየን፤ ያለውን የሕዝብ ቁጥር የሚመጥን ከፍተኛ ልማትን በጭቃ ለመሥራት የሚያስችሉ ሁኔታዎችን በተመለከተ ከአንዳንዶች አለያለሁ። ተጠቃሚው ጋር ፍላጎቱ አለ ብሎም ማየት ያስፈልጋል። የገጠር ነዋሪው ሳር ቤቱን በቆርቆሮ ለመቀየር ከፍተኛ ጥረት ሲያደርግ ይስተዋላል። እያንዳንዱ ሰው ለሚኖርበት ቤት የመወሰን መብት እንዳለው መዘንጋት የለበትም። የባለሙያውም ሆነ የአስፈጻሚው ድርሻ እንዴት በተሻለ ሁኔታ እንስራለት የሚል መሆን አለበት። የአካባቢ ብክለትን የሚቀንስ ምን ግብዓት እንጠቀም የሚል ሊሆን ይገባል።

አዲስ አበባ ከተማ ውስጥም ቢሆን እጅግ መስተዋት የበዛባቸው፤ የውጭውንና የውስጡን መቀት በከፍተኛ ሁኔታ የሚጨምሩ፤ ሰዎች በውስጡ እንዳይቀመጡ የሚያደርጉ ምች የሚነሱ እያደርግን ያለንበት ሂደት አግባብ አይደለም። ውስጣቸው ለተጠቃሚው የተሻለ ምች የሚፍጥሩ ውጫያቸው ደግሞ ውበት ያላቸው ለከተማው ጥሩ ገጽታ የሚያላብሱ መሆን አለባቸው።

ግብዓት አጠቃቀም ላይ ሀገር ውስጥ ያለውን ቁስ መጠቀም ይመረጣል። ኢትዮጵያ ውስጥ መሬት ውስጥ ብዙ ሀብት አለ። በግንባታው ዘርፍ ውስጥ ብዙ የሰው ኃይል በማስማራት በእኛው አቅም መጠቀም እንችላለን። ከውጭ በግዥ ከምናስገባው ግብዓት ይልቅ ሀገር በቀል የሆኑ የግንባታ ቁሶችን ወይም ሀብት አሟጦ ለመጠቀም የሚያበረታታ ደጋፊ ሕግና መመሪያ ያስፈልጋል። ምክንያቱም ሃሳብ ብቻውን በቂ አይደለም የሚል እምነት አለኝ። ምክንያቱም አንድ ነገር እስኪለመድ የራሱ የሆነ ከፍተት እንዳለው መርሳት የለብንም።

አዲስ ዘመን፡- በሕንፃ ግንባታ ጥቅም ላይ ከሚውሉት ግብዓቶች አንዱ ቀሰም ነው። ስሁን ሳይ መንገደን የከተሞች የሕንፃ ቀሰም ግራጫ እንዲሆን መርጣል። የቀሰም ምርጫው ምን መሆን አለበት ይላሉ?

አርክቴክት ብሥራት፡- የሕንፃ ቀሰም ወይም ኮድ አስገዳጅ መሆኑ በብዙ ሀገሮች የተለመደ አሠራር ነው። እያንዳንዱ የራሱን ፍላጎት የሚያገግብበት ሳይሆን እንደ ከተማ ምን ዓይነት ገጽታ ይኑር የሚለውን ለማየት የምንሰራበት ነው። ሆኖም ግን የቀሰም ኮድ መመሪያ ሲወጣ መካተት ያለበት ነገር አለ። ለምሳሌ አንድ ከተማ በአንድ አይነት ቀሰም የሚለው እየቀረ የመጣ እሳቤ ነው።

ደቡብ አፍሪካንም እንደ ምሳሌ ብንወስድ፤ ሄለንቦቭ በምትባል ከተማ ውስጥ ሁሉም ሕንፃ ነጭ እንዲቀጣ ግዴታ ሆኖ ነበር። ውበት ሊመስል ይችላል። ነገር ግን ድባቴን የሚያመጣ ነገር ይፈጥራል። አንድ የሆነ ቀሰም ልናስብ እንችልም ግን ደግሞ ተቀራራቢ የሆኑ፣ በጣም የማይጣረሱ፣ ወይንም ምችትን የማይነሱ፣ ሊሆኑ ይገባል።

በተለይ ደግሞ ከተፈጥሮ የምናገኛቸውን ቀሰሞች ማካተት አለብን። ለምሳሌ ከመሬት ውስጥ ተፈልፍሎ የሚወጡ አንድ ሽኩላ፣ ግራናይት፣ ማርብል፣ ባዛልት፣ የመሳሰሉት የየራሳቸው ቀሰም ስላላቸው እነዚህን የተፈጥሮ ቁሶች ከሕንፃ ጋር አጣጥሞ መሥራት ሊፈቀድ ይገባል። እንደነ ኔዘርላንድ፣ እንግሊዝ፣ ቤልጅጅም ያሉ ሀገሮች ሕንፃዎቻቸውን የሰሩት የተፈጥሮ ሀብቶቻቸውን በመጠቀም ነው ።

እንዲህ ዓይነት ቀሰም ተፈቅዷል ሲባል፤ ከእርሱ ጋር የሚቀራረብ የተፈጥሮ ግብዓቶችን መጠቀም ያስፈልጋል። እነዚህ ግብዓቶች ሲታዩ የማይጨንቁ፣ ውበትም ያላቸው ከተፈጥሮ ጋርም የሚስማሙ፣ ጥሩ የሆነ ገጽታ የሚፈጥሩ ናቸው። ግብዓቶቹ በፋብሪካ ውስጥ ሳይፈሩ ቅርጽ ብቻ ስጥተናቸው ልንጠቀምባቸው የምንችላቸው ናቸው። በኢትዮጵያ ያለ ድካም ልንጠቀማቸው የምንችላቸው የምድር ውስጥ ሀብቶች አሉን።

የቀሰም እይታ ከብዙ እይታና ምርጫ የሚመነጭ ነው። ሆኖም ግን ቀሰም እይታን ብቻ ለመሰብ ተብሎ የተለያዩ ጥቅሞችንም እንዳያሳጣን መጠንቀቅ ይገባል። አሁን ላይ ስለተመረጠው ግራጫ ቀሰም ለማንሳት፣ ግራጫ በነጭና በጥቁር መካከል ያለ ቀሰም ነው። በጣም ደማቅ ቀሰሞች ለሕንፃ መሆን የለባቸውም በሚለው እስማማለሁ። ደማቅ ቀሰሞች ከተገቢው በላይ የማግነን ባህሪ አላቸው። በኔ እምነት እነዚህ ቀሰሞች ሕንፃው ላይ መግባት የለባቸውም ብለን መደምደም ደግሞ የለብንም።

በወጣው የቀሰም ኮድ ላይም እንደሁኔታው አስገዳጅ

ሆኖ የወጣውን የቀሰም ሕግ የማይተገበርበት ሁኔታ ተቀምጧል። በከተማው ላይ ገጽታ ሊሰጡ የሚችሉ ለየት ያሉ ሕንፃዎች ላይ በባለሙያ ከቀረበ ሊፈቀድ የሚችልበት ሁኔታ ቢኖር ጥሩ ነው። ለምሳሌ ዓድቀ ዜሮ ዜሮ ሙዚየም የተቀባው ቀሰም ከቀሰም ኮዱ ጋር አይሄድም። ሙዚየሙ የተቀባውን ቀሰም በከተማው የግንባታ ቀሰም ኮድ መሠረት እንገምግሙው ብንል አሁን ያለውን ውበት ልናገኝ እንችልም። ምክንያቱም ከዓድቀ ተራራዎች አቀማመጥ ታሪክ የተቀዳ በመሆኑ ነው። ልክ እንደዚህ ፕሮጀክት አስገዳጅ ሁኔታ ሊፈጠር ይችላል። በዚህ ምርጫ አርክቴክቱ ትልቅ ኃላፊነት ስላለበት ለእርሱም ቢሰጠው ጥሩ ነው።

አዲስ ዘመን፡- በአንድ ከተማ ውስጥ ሲገነባ የሚገባው የሕንፃ ወሰን ከፍታ ምን መምሰል አለበት? አዲስ አበባ ከተማ ውስጥ ስላሉት ሕንፃዎች የአርክቴክት ግምገማ ምን ያድነው?

አርክቴክት ብሥራት፡- እንደየሀገሮች ተጨባጭ ሁኔታ ሊለያይ ይችላል። የሕንፃዎች ከፍታ እንደተከረከመ ጸጉር እኩል የሆነባቸው ሀገሮች አሉ። የአከታተም ሁኔታ በአንድ መመሪያ ሁሉም የዓለም ከተሞች የሚተገብሩበት ሳይሆን፣ ከራሱ ባህል፣ የኢኮኖሚ አቅም፣ የሀብት ፍላጎት፣ የመሬት አቀማመጥ፣ የአየር ንብረት አንፃር የሚታይ መሆን አለበት ።

አዲስ አበባ ከተማ ትክክለኛ አቅማን የተረዳች አይመስለኝም። ለምሳሌ የጋራ መኖሪያ ቤት ግንባታ ሲጀመር አራት ፎቅ በመሥራት የመኖሪያ ቤት ችግርን ለማቃለል ነበር። አምስት ዓመት ሳይሞላ ወለሉ ወደ 8፣12፣18 ከፍ እንዲል ተደረገ። አሁንም ከዚያ በላይ እየሰብን ነው። ከተማ አርቃ የምታስበው አምስት ወይም አስር ዓመት ብቻ ከሆነ አቅማን እንዳላወቅን የሚያሳይ ነው። እየሰራን እያፈረስን የምንሄድ ከሆነ ጠንካራ የሆነ የከተማ እድገት እንዳይኖር ያደርጋል። ስለዚህ ግንባታችን አዲስ አበባ በዓለም አቀፍ ተወዳድራ ልታመጣ የምትችለውን ኢኮኖሚ ግምት ውስጥ ያስገባ መሆን ይኖርበታል።

አዲስ ዘመን፡- በሀገር ውስጥ የሙያ ክህሎትን ለማሳደግ በቴክኖሎጂ ሽግግር ላይ በስፋት እየተሰራ እንደሆነ ይታወቃል፤ ይህንን እንዲት ይደታል?

አርክቴክት ብሥራት፡-የቴክኖሎጂ ሽግግሩ ለእኛ መልካም አጋጣሚ ነው። የቴክኖሎጂ ሽግግሩ ከፍተኛነትን ለመመላት ያስችለናል። ሰፊ አድርገን በማየት በቀጣይ አራሳችንን የምንችለበትን ሁኔታ መፍጠር አለብን። ሥራው

ወደ እኛ እንዲመጣ ማድረግ አለብን።

አዲስ ዘመን፡- መንገደን እየተከናወነ ያለው የኮሪዶር ልማትና ተያያዥ ሥራዎች ላይ ያሰጡትን ሙያዊ አስተዳደር ቢገልጽልን?

አርክቴክት ብሥራት፡- መንገዶች በተሻለ መልኩ ታሳቢ ተደርገው መሰራታቸውን ጥሩ ነው። በዚህ ሂደት ጥንቃቄ መወሰድ አለበት የምለው ልማቱ እግረኛውን የተሸከርካሪውንም ሁሉንም ያማከለ መሆኑን እያረጋገጡ መሄድ ያስፈልጋል። አንዱ ለሌላው እንቅፋት መሆን የለበትም።

እንዲህ ባለው ልማት አምስተርዳም በጥሩ ምሳሌ ትነሳለች። ነዋሪዎች በብክለት በመጠቀም ቀዳሚ ናቸው። ሆኖም ግን የልማት ሥራው አንዱ የሌላውን በሚጋፋ መልኩ ሳይሆን፣ ጥሩ የሆነች ከተማ መፍጠር የተቻለው ሳይክሉ፣ ሞተሩ፣ መኪናው፣ ባሱ፣ ባቡሩ፣ ጀልባው፣ እግረኛው ሁሉም ዓይነት የትራንስፖርት አማራጮች ተናበበው እንዲንቀሳቀሱ በሚያስችል ሁኔታ የተሰራች ከተማ በመሆኗ ነው።

አዲስ ዘመን፡- በአዲስ አበባ ከተማ እየተከናወነ ባለው የኮሪዶር ልማት የባሰሙዎቹ ተሳትፎ እንዲት ይገልጻል?

አርክቴክት ብሥራት፡- ተሳትፎ የለም ለማለት አልደፍርም። በቂ ነው ብዬ ግን አላምንም። ከዚህ በላይ ግብዓቶችን መሰብሰብ ቢቻል የበለጠ የተሻለ ነገር መሥራት ይቻላል ብዬ አምናለሁ።

አዲስ ዘመን፡- በዚህ የከተማ የመሠረተ ልማትና የሕንፃ ግንባታ እንደ አንድ ባለሙያ ከተማዎቻችን ምን ደረጃ ላይ ደርሰው ማየት ይመኛሉ?

አርክቴክት ብሥራት፡- ጥላን ሲወጣ አርቆ መታሰብ አለበት። ለምሳሌ አዲስ አበባ ከተማ በ2050 ዓ.ም ምን መምሰል አለባት የሚለው በጥላኑ ውስጥ መኖር አለበት። ብዙ ሀገሮች እቅዳቸው የረጅም ጊዜ ነው። እድገታችን ምን መሆን አለበት? የከተማው ነዋሪስ የት ይደርሳል? በእያንዳንዱ ቤት ውስጥ ምን ለውጥና ጥቅም ይኖራል? በሚል በሙያ የተደገፈ፣ ከተለያዩ አቅጣጫ የታዩ ጥናት ያስፈልጋል። ከእዚህ ጥናት ውስጥ እየተመነዘረ የሚተገበር፣ መድረሻው የማይሻግ ግልጽ እና ነፃ የሆነ ነገር ቢኖር ምኞቱ ነው።

አዲስ ዘመን፡- ስነብረን ቆይታ አመሰግናለሁ። አርክቴክት ብሥራት፡- እኔም አመሰግናለሁ።

ማህበረ ጤና

ውጤታማ አመራር ስውጤታማ ጤና ሥርዓት

አስናቀ ፀጋዬ

ለጤናው ዘርፍ መሻሻል የባለሙያዎች አቅም ከፍተኛ መሆን፣ ጤና ተቋማት አስፈላጊ የህክምና ግብዓቶችን በበቂ ሁኔታ ማሟላት፣ የጤና አገልግሎቱን ለመስጠት በጤና ተቋማት ውስጥ አመቺ ሁኔታዎች መኖር፣ መንገድ፣ ስልክና መብራትን የመሰሉ የመሠረተ ልማቶች በበቂ ሁኔታ መሟላትና ሌሎችም ትልቅ አስተዋፅኦ ያበረክታሉ። እነዚህ ብቻ ግን የጤናውን ዘርፍ ሊያሻሽሉ አይችሉም። የጤናው ዘርፍ ውጤታማ እንዲሆን የሌሎች ሴክተር መሥሪያ ቤቶች ተሳትፎም ወሳኝ ነው።

ከሁሉ በላይ ደግሞ ውጤታማና ብቃት ያላቸው አመራሮች ሲኖሩ ነው የጤናው ዘርፍ በሁለንተናዊ መልኩ ሊሻሻልና ዜጎችም ከዚህ ዘርፍ ተጠቃሚ ሊሆኑ የሚችሉት። ይህንኑ ታሳቢ በማድረግ ነው እንግዲህ የጤና ሚኒስቴር የጤናው ዘርፍ ውጤታማ አመራር ፕሮግራም/high impact leadership program/ ከሰዎች ያስጀመረውና ለሚለከታቸው የጤናው ሴክተር አካላት ፕሮግራሙን ያስተዋወቀው።

የጤና ሚኒስትር ዴኤታ ዶክተር አየለ ተሸመ እንደሚናገሩት፣ በሁለቱም የጤና ትራንስፎርሜሽን እቅዶች እንደሀገር በጤናው ዘርፍ ውጤቶች ላይ የተሳኩ በርካታ መልካም ነገሮች አሉ። በተለይ በእናቶችና ህፃናት ጤና፣ በተለይ በሽታዎች ስኬታማ ሥራዎች ተከናውነዋል። የጤናውን ሥርዓት ምሰሶ ያደረጉ በርካታ ሥራዎች በመግታትና በግል አጋርነት ተሠርተዋል።

በነዚህ የትግበራ ሂደቶች ደግሞ በርካታ ስኬቶች እንዳሉ ሁሉ ብዙ ተግዳሮቶችም አሉ። በተለይ ደግሞ አብዛኛው ኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ የተገኘው ውጤቶች አብረው ጎን ለጎን እንዲሄዱ ከማድረግ አንጻር ብዙ ክፍተቶች ታይተዋል። በተለይ በጤናውና በአመራር ሥርዓቱ ላይ የሚሠሩ ሥራዎች እነዚህን ኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ ከውጤት ጋር ያላቸውን ግንኙነት ከማግባብ አንጻር ያላቸው ድርሻ በጣም ከፍተኛ ነው።

ባለፉት ዓመታትም የጤና ሥርዓት አመራሩን የተሻለው ውጤታማ ለማድረግ የተሠሩ በርካታ ሥራዎች አሉ። በነዚህ ሂደቶች ደግሞ ትምህርት የተወሰደባቸውና ሊሻሻሉ የሚገቡ ነገሮች በርካታ እንደሆኑ ለማወቅ ተችሏል።

ስለዚህ በሁለተኛው የጤናው ዘርፍ ትራንስፎርሜሽን እቅድ በጤና ሚኒስቴር ትኩረት ከተደረገባቸው ጉዳዮች ውስጥ አንዱ ውጤታማ አመራርነትን ማረጋገጥ ነው። በርካታ ኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ ካሉና ኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ ውጤት እንዲያመጡ ከተፈለገ ተፅዕኖ ፈጣሪ አሠራሮችና ቁርጠኝነትን ማምጣት ያስፈልጋል። ነገን ታሳቢ ያደረጉ በርካታ ሥራዎችን ማከናወን ያስፈልጋል። በዚህ ረገድ ቁልፍ ሚና የሚጫወተው ደግሞ አመራሩ ነው።

ስለዚህ አመራሩ ላይ ከነበሩ ጥንካሬዎች በመነሳትና ያሉትን ክፍተቶች በመሙላት የአመራር ፕሮግራሙን ለመቅረፅ ባለፈው አንድ ዓመት መቀፍን ተከትሎ ሥራዎች ሲከናወኑ ቆይተዋል። ባሉ መልካም ነገሮች ላይ በመጨመር በተለይ ደግሞ በመሠረተ ልማቱ ላይም ይሁን በሰው ሀብት ልማት ላይ ያለውን በጎ ጅምር ወደኋላ ሄዶ ማጥናት ያስፈልጋል።

በሌላ በኩል የሀብት ሰጠውን በሕይወት የመቆየት ምጣኔ ማሳደግ ያስፈልጋል። የአድጋር ዘዴዎችን ተከትሎ በተለይ በከተሞች አካባቢ ካንሰር፣ ስኬትና ደም ግፊትን የመሳሰሉ ተለላፊ ያልሆኑ በሽታዎችን ሌሎች ከኢንዱስትሪ ጋር ተያይዞ እየመጣ ያለው ድንገተኛ አደጋ ጫና ቀላል የሚባል አይደለም። ከጊዜ ወደ ጊዜ ደግሞ የጤናው ሴክተር ዋጋ እየጨመረ መጥቷል። ይህ ዋጋ ላለደጉ ሀገሮች አንድምታው ብዙ ነው።

ከዚህ ባለፈ የማህበረሰብ ባለቤትነትና ጠያቂነት ፍላጎት በእጅግ ጨምሯል። ይህ ደግሞ እንዲያደግ የሚፈለግ ነው። ስለዚህ እነዚህን ሌሎችንም ታሳቢ ያደረገ ምላሽ የሚሰጥ የዓመራር ሥርዓት እንደሀገር ያስፈልጋል። ለዛም ነው ከዚህ ቀደም የነበሩ መልካም ነገሮችን ታሳቢ ባደረገ፣ ግን ደግሞ የነበሩ ክፍተቶችን በመሙላት ውጤታማ አመራርነትን መሠረት ያደረገ የአመራር ልማት ፕሮግራም ያስፈልጋል በሚል ሥራዎች ሲሠሩ የቆዩት።

በተለይ ባለፉት ዓመታት የጤናው ዘርፍ አመራር ፕሮግራሞች በጣም የተበጩቁኑ ነበሩ። ስለዚህ እንደሀገር የአመራር ሥርዓቱን ማቀናጀት ያስፈልግ ስለነበር እነዚህን

ዶክተር ስዩስ ተሸመ፣

በተለያዩ ሁኔታዎች ሲተገበሩ የነበሩትን የአመራርነት ፕሮግራሞችን የማቀናጀት ሥራ አንዱ መሠረታዊ ነገር ነበር። ሁለተኛ ደግሞ የአመራር የማስፈፀም አቅም ከአመራርነት ክህሎት ባሻገር የሚያስፈልጉ መሠረታዊ ክህሎቶችን ባካተተ መልኩ መዳሰስ ስለነበረበት በተለይ ደግሞ መረጃን መሠረት ያደረገው ሁሉ ከመስጠት አንጻር አሁንም ከፍተኛ ክፍተት ይታያል።

ጊዜው የኢኮኖሚን እንደመሆኑ ኢኮኖሚክንና ማኔጅመንትን ታሳቢ ያደረገ በተለይ ደግሞ የጤና ሥርዓቱን ቅኝትን የተከተለ አመራሮችን ማፍራት ያስፈልጋል። የሴቶችን የአመራርነት ተሳትፎ ለማሳደግ ሲባል ይህን ፕሮግራም ለመቅረፅ ታሳቢ ተደርጎ ወደ ሥራ ተገብቷል።

ሚኒስትር ዴኤታው እንደሚናገሩት የጤናው ዘርፍ ኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ ውጤታማ እንዲሆን ውጤታማ አመራሮችን ማፍራት ላይ በትኩረት መሥራት ያስፈልጋል። በኢትዮጵያ በጤናው ዘርፍ ባለፉት ዓመታት የተሻለ ውጤት ለመዘገብ ችሏል። በዘርፉ እየተደረገ ካለው ኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ አንጻር ግን የበለጠ ውጤት ማስመዘገብ ይቻላል ነበር። ለዚህም ውጤታማ አመራሮች ልማት ላይ ትኩረት ተደርጎ መሥራት ይኖርበታል። ይህም የቀጣይ ትኩረት አቅጣጫ ሆኖ ያሉትን ክፍተቶች በመሙላት ውጤታማነትን ለማሳደግ ይግዛል።

በጤናው ዘርፍ የሚደረግ ኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ ውጤት እንዲያስገኝ ለማድረግ ከሚደረጉት ጥረቶች አንዱ የውጤታማ አመራር ፕሮግራም ልማት ሲሆን ፕሮግራሙ በቀጣይ ተግባራዊ ይሆናል። በኢትዮጵያ የጤና ሥርዓት ላይ ከቅርብ ጊዜ ወዲህ እየተከሰቱ የሚገኙ አንድ ወረርሽኝ እና ተለላፊ ያልሆኑ በሽታዎች በውጤታማነት ለመከላከል የአመራር ፕሮግራሙ ከፍተኛ ድርሻ ይኖረዋል።

እንደ ሚኒስትር ዴኤታው ማብራሪያ፣ ፕሮግራሙ ሶስት ምሰሶዎችን እና ስድስት ንዑስ ፕሮግራሞችን በውስጡ አካቷል። ሶስቱ ምሰሶዎች ውጤታማ የአመራር ብቃትን መገንባት (improve high impact leadership competencies)፣ ሴቶችን ለጤና አመራርነት ማብቃት፣ የአመራር ተጠያቂነትን ማስፈን/ማዳበር (Cultivate managerial accountability) ሲሆኑ ስድስቱ ንዑስ የአመራር ልማት ፕሮግራሞች ደግሞ የከፍተኛ አመራር ፣ የመከከለኛ አመራር ፣ የታችኛው አመራር ፣ ሴቶችን ለጤና አመራርነት ማብቃት ፣ የክሊኒካል አመራርነት ማሻሻል እና ተተኪ የጤና አመራሮችን ማፍራት (High Impact Leadership Incubation-HI-LIP) ናቸው።

በጤና ሚኒስቴር የጤና ሥርዓት ኢኮኖሚክንና ማሻሻያ መሪ ሥራ አስፈጻሚ ዶክተር አባሰ ሃሰን በበኩላቸው እንደሚሉት ሀገራዊ የሚኒስቴር መስሪያ ቤቶችና የፌዴራል ተቋማት መቀረቢያ ከለሳና አደረጃጀትን ተከትሎ የጤና ሚኒስቴርም የጤና ሥርዓት ኢኮኖሚክንና ጥራት መሪ ሥራ አስፈጻሚ በአዲስ መልኩ አቋቁሟል። በስሩም የጤና አመራር የሚያስተባብር ደስሰ በአዲስ መልኩ አደራጅቶ ሥራ ጀምሯል። በዚህም ቀደም ሲል የነበሩ ተለምዶ ሁኔታዎች ማዘመንና አዳዲስ ተግዳሮቶችን በአዳዲስ አመራርና ክህሎትን በመጠቀም መፍታት እንደሚያስፈልግ ግንዛቤ ተወስኗል።

ተለዋጭና አርግጠኛ ባልሆነ ሀገራዊና ዓለም አቀፋዊ የጤና ሌሎች ሁኔታዎች ውስጥ እድሎችን በአግባቡ

ዶክተር ስዩስ ሀሰን፣

leadership program/ ነው። ይህ ፕሮግራም የተቀረፀው ከዚህ ቀደም የነበሩ መልካም ተምክሮዎችን እና ተግዳሮቶችን ታሳቢ በማድረግ ሲሆን የጤና ሥርዓት ኢኮኖሚክንና ማሻሻያ መሪ ሥራ አስፈጻሚ በጤና ሚኒስቴር መቋቋሙ የአመራር ፕሮግራሙ ስኬታማነትን ለማረጋገጥ ያስችላል። ፕሮግራሙ በአዲስ መልኩ የተቀረፀበት ዓላማ እንደሀገር በጤናው ዘርፍ ያለውን ሀብትና አቅም በሀገር አቀፍ ደረጃ ከተቀመጡ ግቦች ጋር በማጣጣም ሀገራዊና ዓለም አቀፋዊ የጤናው ዘርፍ ግቦችን ለማሳካት ነው።

ፕሮግራሙ ተግባራዊ ሲሆን በየደረጃው ያሉ አመራሮች ማለትም ከታችኛው እስከ ላይኛው መቀረፅ ድረስ ያሉትን አመራሮችንና በሁሉም ደረጃ ያሉ ተቋማትን ያካትታል። ስለዚህ ፕሮግራሙ ከዚህ በፊት ከነበሩት ፕሮግራሞች በተለየ መልኩ ለአመራሮች ምቹ ሁኔታ ይፈጥራል። አውቅና የሚያገኙበትንም አሠራር ይዞ የመጣ ነው። ፕሮግራሙ ወደታች ሲወርድ የራሱ የሆኑ የአቅም ግንባታና የማስፈፀሚያ ፓኬጅቶችም አብረው ተቀርፀውላታል።

በዚህ መሠረት በየደረጃው ያሉትን አመራሮች አቅም በመገንባት የተሻለ አፈፃፀም ያላቸው አመራሮች ሥልጠና ሲያጠናቅቁ ያጠናቀቁበት ሰርተፍኬት ይሰጣቸዋል። በሥልጠናው ጥሩ ውጤት ያመጡ አመራሮች ደግሞ ራሱን የቻለ ሰርተፍኬት እንዲያገኙ መመሪያ እየተዘጋጀ ነው። ከዚህ በኋላም እያንዳንዱ የጤናው ዘርፍ አመራር በሥልጠና ብቻ ሳይሆን የሚላካው በውጤትና ተፅዕኖ በማምጣትም ጭምር ይሆናል። በዚህም የተሻለ አፈፃፀም የሚያመጡ አመራሮች እውቅና የሚያገኙበት አሠራርም ተዘርግቷል።

መሪ ሥራ አስፈጻሚው እንደሚያብራሩት፣ በጤናው ዘርፍ ውጤታማ የሆኑ አመራሮች ካሉ የኢኮኖሚክን ባህልም አብሮ ይዳብራል። ኢኮኖሚክን/ግኝት/ ተጠቅመው በተለየ እይታ፣ በተለየ አመራር የተለየ ውጤት ማምጣት ለማፈልግ አመራሮችና በጤናው ሴክተር የተቀመጡ ግቦችን ለማፋጠን የተለየ የአሠራር ሥርዓት ያስፈልግ ነበር። በዚህ መሠረት የብሄራዊ ጤና ኢኮኖሚክን መመሪያ ተዘጋጅቷል። አመራሩ ይህን መመሪያ በመጠቀም በቀጣይ ውጤት እንዲያመጣ ይጠበቃል። አንደኛው የሚፈለገው ውጤት የጤና አገልግሎት ጥራትን ማሻሻልና ለተገልጋዮች ምቹ ሁኔታዎችን መፍጠር ነው።

እንደሀገር የአመራር ፕሮግራሙ ውጤታማ እንዲሆን በሀገር አቀፍና በዓለም አቀፍ ደረጃ በተቀመጡ መለኪያዎች መሠረት ተወዳዳሪ የሆኑ ተቋማትን ማፍራት ያስፈልጋል። ከዚህ አንጻር እስከ 2030 ዓ.ም ድረስ ወደ 537 የሚሆኑ በተለያዩ ደረጃዎች ላይ ያሉ የጤና ተቋማት በተቀመጡ ደረጃዎች መሠረትና እየተዘጋጀ ባለው ትግበራ ማንዋል መሠረት የመለየትና እውቅና የመስጠት ሥራ ይከናወናል።

በተለይ ደግሞ ኢትዮጵያ የሚዲካል ቱሪዝም መዳረሻ የመሆን ትልቅ አቅም ያላት እንደመሆኑ ይህን እንደመልካም አጋጣሚ በመውሰድና በጤናው ዘርፍ ያሉ ክፍተቶችን በመሙላት የጤና ተቋማት በቅድሚያ በሀገር አቀፍ ደረጃዎች፣ በቀጣይ ደግሞ በዓለም አቀፍ ደረጃዎች እውቅና የመስጠት ሥራ ይሠራል። ለዚህ ደግሞ ከመንግሥትም ሆነ ከግለ ዘርፍ በኩል ያለው ተነሳሽነት ከፍተኛ ነው።

«እንደሀገር የአመራር ፕሮግራሙ ውጤታማ እንዲሆን በሀገር አቀፍና በዓለም አቀፍ ደረጃ በተቀመጡ መለኪያዎች መሰረት ተወዳዳሪ የሆኑ ተቋማትን ማፍራት ያስፈልጋል። ከዚህ አንጻር እስከ 2030 ዓ.ም ድረስ ወደ 537 የሚሆኑ በተለያዩ ደረጃዎች ላይ ያሉ የጤና ተቋማት በተቀመጡ ደረጃዎች መሰረትና እየተዘጋጀ ባለው ትግበራ ማንዋል መሰረትና እውቅና የመስጠት ሥራ ይከናወናል።»

መጠቀም የሚያስችል ብሎም ከፍተኛና ምርታማ አመራር የሚገነባና ሀገራዊና ተቋማዊ ውጤቶችንና ግቦችን በማሳካት ረገድ ዐሻራን ማሳረፍ የሚያስችል የውጤታማ አመራር ፕሮግራምና የማስፈፀሚያ ፕሮግራም ፓኬጅቶችና ሰልፎች ሲቀረፁ ቆይተዋል። ፕሮግራሙ የማስፈፀሚያ ፓኬጅቶችና ሰልፎች ቀረፃው አውን እንዲሆን የጤና ሚኒስቴር የማኔጅመንት አባላትና የተለያዩ ተቋማት ከፍተኛ የሥራ ሃላፊዎች እንዲሁም የመስኩ ከፍተኛ ባለሙያዎች ብሎም አጋር ድርጅቶች ያሳለሰሰ አስተዋፅኦ አድርገዋል።

ከነዚህ ፕሮግራሞች ውስጥ አንዱ የጤናው ዘርፍ ውጤታማ አመራር ፕሮግራም/high impact

ኢኮኖሚ

ሰኬት

ከቤት ባልትና እስከ ጋርመንት የዘለቀው ሰኬት

ፍሬዲሪክ ደብረ

በግብርና ምርቶች በዓለም ገበያ የምትታወቀው ኢትዮጵያ አሁን አሁን ደግሞ በተለያዩ የማኑፋክቸሪንግ ዘርፎች ይህንኑ አጠናክሮ በመቀጠል ተወዳዳሪ ለመሆን እየታተረች ትገኛለች። ለዚህም መንግሥት ለአምራች ኢንዱስትሪው ዘርፍ የሰጠው ትኩረት ትልቅ ድርሻ አለው። ይህን ተከትሎም በርካታ አምራች ኢንዱስትሪዎች ዘርፉን እየተቀላቀሉ ፣ ነባሮቹም እየተስፋፉ ናቸው።

በተለይም ሀገራዊ ሁኔታውን ታሳቢ ባደረገ መልኩ አነስተኛና መካከለኛ አምራች ኢንተርፕራይዞችን ማብቃትና ማስፋፋት ላይ ሰፊ ዕቅድ ተይዞ በትኩረት እየተሰራ መሆኑ የሀገር ውስጥ ምርት ድርሻ ከፍ እንዲልና የኤክስፖርት ምርትም እንዲሁ መስፋት እንዲችል አድርጓል።

አምራች ኢንዱስትሪዎች በምርቶቻቸው ማህበረሰቡ የሀገሩን ምርት በተመጣጣኝ ዋጋ ገዝቶ መጠቀም እንዲችሉና በሀገሩ ምርት እንዲኮራ ለማድረግ እየሠሩ ይገኛሉ። ከዚህም በላይ ሀገሪቷ ወደ ውጭ ከምትልከው ምርት በአጥፍ እያደገ የመጣውንና ከፍተኛ የውጭ ምንዛሪ የሚጠይቀውን የገቢ ምርት በመቀነስ አበረታች ውጤት ማስመዘገብ እየተቻለ ነው። «በአንድ ድንጋይ ሁለት ወፍ እንዲሉ» በርካታ የሀገር ውስጥ አምራች ምርቶቻቸውን ራሳቸውን ጠቅመው ሕዝብና ሀገርም እንዲሁ በተለያዩ መንገድ ተጠቃሚ መሆን እንዲችሉ በማድረግ የድርሻቸውን እየተወጡ ናቸው።

አበረታች ውጤት እያስመዘገቡ ካሉ የማኑፋክቸሪንግ ዘርፎች መካከል የጨርቃ ጨርቅ ኢንዱስትሪ አንዱ ሲሆን፣ በተለይም የጋርመንት ዘርፍ/አልባሳት ማምረት / ትልቁን ድርሻ ይወስዳል። በጋርመንት የልብስ ስፊት ሙያ ተሰማርተው በሀገር ውስጥ የተመረቱ አልባሳትን ዜጎች መልበስ እንዲችሉ ካደረጉ በርካታ የዘርፉ አምራች መካከል የዕለቱ እንግዳችን የኮዚ ዌር የልብስ ስፊት ድርጅት ባለቤትና ሥራ አስኪያጅ ወይም የዲግሪ ሙሽን አንዷ ናት።

ወይም የዲግሪ፣ በጋርመንት የልብስ ስፊት ተሰማርታ አልባሳትን እያመረተች ለሀገር ውስጥ ገበያ ታቀርባለች። ወደ ልብስ ስፊት ሙያ ከገባች ከአምስት ዓመታት በላይ አስቆጥራለች። ተወልዳ ያደገችው ደሴ ቢሆንም ዕድሜዋ ለትምህርት ከደረሰበት ጊዜ ጀምሮ ኑሮዋን ያደረገችው አዲስ አበባ ከተማ ነው።

አዲስ አበባ ከቤተሰቦቿ ጋር የመጣችው ወይም የዲግሪ፣ የአንደኛና ሁለተኛ ደረጃ ትምህርቷን የተከታተለችውም በአዲስ አበባ አፍሪካ አንድነት የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርት ቤት እና አዲስ ከተማ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ነው። ከሁለተኛ ደረጃ ትምህርት በኋላም ከአድማስ ኮሌጅ በማርኬቲንግ ማኔጅመንት ዲፕሎማ አግኝታለች።

ከትምህርት በኋላ ወደ ሥራ ወደ ማማተር የገባችው ወይም የዲግሪ፣ ተቀጥሮ የመሥራት አጋጣሚ አልገጠማትም። እሷም ተቀጥሮ ከመሥራት ይልቅ የራሱን ቢዝነስ አጥንቶ መሥራት አዋጭ እንደሆነ ታምን ነበርና በተለያዩ የንግድ ሥራዎች ተሰማርታ ስርታለች።

የራሷን ቢዝነስ ለማቋቋም ከፍተኛ ፍላጎትና ተነሳሽነት የነበራት ወይም የዲግሪ፣ በውስጧ ያለው ጥረትና ተነሳሽነት የንግድ ሥራውን በመኖሪያ ቤቷ ለመጀመር አስገድዷል። በመኖሪያ ቤቷ ውስጥ የባልትና ውጤቶችን በማምረት የንግድ ሥራዋን «ሀ» ብላ ጀምረች። በርካታ የሥራ ዕድል በመፍጠር የተለያዩ ቅመማ ቅመሞችን ጨምሮ በርበሬ፣ ሸር፣ ሚጥሚጣ፣ የአጥሚት አህል፣ የገንድ አህል እንዲሁም ጠጅ ሳይቀር አዘጋጅታ ለገበያ ታቀርብ እንደነበር አጫውታለች።

«የሀገሩን ስርዶ በሀገሩ በሬ» እንዲሉ ታዲያ ምርቶቿ በብዙዎች ዘንድ ተቀባይነት ያለውና ጥሩ ገበያ የነበራት በመሆኑ በመኖሪያ ቤቷ እያመረተች በተለያዩ የመሸጫ ሱቆች ለበርካቶች ታደርሰም ነበር። ይሁንና መኖሪያ ቤቷ ለልማት በመፍረሱ ምክንያት የባልትና ሥራዋን መቀጠል አልቻለችም። ከውስጥ በመነጨ ፍላጎት ወዳውና ፈልጋው ስትሰራ የነበረው የባልትና ሥራዋ ተቋረጠባት። ወይም የዲግሪ ግን ከአካባቢ ቀየርኩ ብላ እጇን አጣጥፋ አልተቀመጠችም፤ ይልቁንም ሌሎች የሥራ ሃሳቦችን ማውጠንጠን ጀመረች እንጂ።

ተቀጥሮ ከመሥራት ይልቅ የራሱ ሥራን በራስ አቅም

መሥራት አዋጭና ተመራጭ ነው የሚል ጽኑ ዕምነት ያላት ወይም የዲግሪ፣ ለምዳና አለማምዳ ተመችቷት ስትሰራ ከነበረው ከባልትና ሥራዋ ስትስተጓጎል አማራጭ የሥራ ሃሳቧ ከፋሽን ዲዛይን ላይ አረፈ። ጊዜ ሳታጠፋ የፋሽን ዲዛይን ትምህርቷን ለአንድ ዓመት በመከታተል ወደ ልብስ ስፊት ሥራ አቅናች።

የልብስ ስፊት ሙያን በኔክስት የፋሽን ዲዛይን ትምህርት ቤት የተከታተለችው ወይም የዲግሪ፣ የልብስ ስፊት ሥራን ምርጫዋ በማድረግ የተማረችውን በሥራ አውላለች። የመጀመሪያው የልብስ ስፊት ሥራዋም የሀገር ባህል አልባሳት ሲሆን፣ አበሻ ልብስ በስፋት ከሚመረትበት ሽሮሜዳ ገብታ ለአምስት ዓመታት የሀገር ባህል አልባሳት ስትሰራ ቆይታለች። የሀገር ባህል አልባሳቱን በብዛት ስትሰራ የነበረው በትዕዛዝ በመቀበል ደንበኞች በሚፈልጉት ዲዛይን እንደነበር በማስታወስ በዚህም በርካታ ደንበኞችን አፍርታለች።

የሀገር ባህል አልባሳቱ ወቅት ጠብቆ የሚሰራ እንደመሆኑ ሥራውን ለማስፋት አመቺ አልሆነችም። እናም የልብስ ስፊት ሥራዋን ለማሳደግ ስታስብ ከሀገር ባህል አልባሳት ሥራ ወጣ ማለት እንዳለባት በማመን ሙያዋን ወደ ጋርመንት ልብስ ስፊት ቀየረች። የሀገር ባህል አልባሳቱ ወቅታዊ በመሆኑ በየጊዜው የሚመረት አይደለም። የምትለው ወይም የዲግሪ፣ የሀገር ባህል አልባሳት በብዛት የሚፈለገው በባል ወቅት እንደሆነና በየጊዜው በስፋት ማምረት እንደማይቻል ነው የገለጸችው።

እሷ እንዳለችው፣ የፋሽን ዲዛይን ሙያን አስፍቶ ለመሥራት የስፊት ሥራ አንዱ እንደመሆኑ ወደ ጋርመንት ሥራ ገብታለች። ጋርመንት ላይ የሚመረቱ አልባሳት በማንኛውም ጊዜ የሚለበሱና በጣም ተፈላጊ እንደመሆናቸው ያለገደብ በማንኛውም ጊዜ መመረት የሚችሉ ናቸው። በተለይም የልጆች ልብስ እንደ ቱታ፣ ቲሽርት፣ ቁምጣና ሌሎችም በብዛት የሚፈለጉ አልባሳት ናቸው። እሷን ጨምሮ ልጆች ያላቸው በርካታ ሰዎች ቀለል ያለና በየጊዜው መለበስ የሚችሉ አልባሳትን ይፈልጋሉ። ይህ ከፍተኛ ፍላጎት በመረዳት የሀገር ባህል አልባሳት ማምረት ሥራዋን በጋርመንት ልብስ ሥራ ቀይራለች።

«ልጆች ከትምህርት ቤት መልስ በቤታቸውና በአካባቢያቸው በሚኖራቸው ቆይታ የሚለብሱት ቱታ፣ ቲሽርትና ቁምጣ እንደመሆኑ በየጊዜው ይጨርሳሉ። በመሆኑም ከፍተኛ የሆነ ፍላጎት አለ። እኔም ይህን ፍላጎት በማጥናትና በመረዳት ነው ወደ ሥራው የገባሁት» በማለት ያስረዳቸው ወይም የዲግሪ፣ ከልጆች በተጨማሪም አዋቂዎች ጭምር በቤት ውስጥና በመኖሪያ አካባቢያቸው በሚቆዩበት ጊዜ ቀለል ያለ እንደ ቱታና ቲሽርት ዓይነት ልብሶችን ይፈልጋሉ ትላለች። እነዚህን አልባሳት ታዲያ በሀገር ውስጥ በጥራት ማምረት ቢቻል ሰፊ ፍላጎት በመኖሩ አምራቹ፣ ተጠቃሚውና ሀገርም ጭምር ተጠቃሚ ይሆናል ትላለች።

እኔን ጨምሮ ቀለል ያለና በተመጣጣኝ ዋጋ መገዛት የሚችሉ አልባሳትን ለማፈልገው ሕዝብ ጋርመንት ልብሶች ተመራጭ እንደሆኑ ያነሳቸው ወይም የዲግሪ፣ ስለዚህ አምራችች በጥራትና በስፋት ማምረትና ከውጭ የሚመጣውን በሀገር ውስጥ ለመተካት ብዙ መሥራት እንዳለባቸው ጠቅሷለች። ከዚህም ባለፈ አልባሳትን በሀገር ውስጥ ማምረት ልብሶቹን ተመጣጣኝ በሆነ ዋጋ እንደልብ ለመሸመት ዕድል የሚሰጥና ለበርካታ ዜጎች የሥራ ዕድል መፍጠር የሚችል በመሆኑ አበረታች ነው ትላለች።

ሥራውን ወደጆ ነው የምሰራው የምትለው ወይም የዲግሪ፣ የምታመርታቸው አልባሳት በብዛት የልጆች እንደሆኑና ገበያ ውስጥም በተመጣጣኝ ዋጋ የሚገኙ መሆናቸውን ታብራራለች። ወላጆች አልባሳቱን ተመጣጣኝ በሆነ ዋጋ እንደልባቸው ገዝተው መልበስና ማልበስ ያስቻላቸው ሲሆን፣ ኮዚ ዌር ጋርመንት በዋናነት እያመረተ ያለው የአዋቂና የልጆች ቱታ፣ የተለያዩ የወንድና የሴት ቲሽርቶች፣ የልጆች ቁምጣ ከቲሽርቱ አና ለመኝታ የሚሆኑ የተለያዩ አልባሳትን ጭምር እንደሆነ አስረድታለች።

አያት ከብር ደመና አካባቢ በሚገኘው የማምረቻ ቦታዋ እነዚህን አልባሳት በማምረት ለሸማቹ እያቀረበች የምትገኘው ወይም የዲግሪ፣ ጥሬ እቃውን ጭምር በሀገር ውስጥ መጠቀሚያ ሥራዋን ቀልጣፋና ምቹ አድርጎታል። ይሁንና ምርቶቿ የበለጠ ተመራጭ መሆን እንዲችሉ ጥሬ

ወይም የዲግሪ ሙሽን

ዕቃውን ማለትም ብትን ጨርቁን የሚያመርቱ አካላት ጥራት ያለው ጨርቅ ቢያመርቱ የጋርመንት ምርቶች የበለጠ ተፈላጊና ተመራጭ ይሆናሉ ስትል ትገልጻለች። በተወሰነ ደረጃ የብትን ጨርቆቹ ጥራት ዝቅተኛ እንደሆነና ይህም የመጨረሻ በሆነው ውጤት ላይ ተጽዕኖ እንደሚያደርግ አመልክታለች።

ለምርቶቻችን የጨርቁ ጥራት ትልቅ ድርሻ አለው ስትል ወይም የዲግሪ አስገንዝባ፣ ብትን ጨርቆቹ አሁን ካላቸው የጥራት ደረጃ የበለጠ መሻሻል ከቻሉ ከውጭ ከሚገቡ አልባሳት የበለጠ በሀገር ውስጥ አሳምረን ማምረት እንችላለን ትላለች። እሷ እንዳለችው ፣ ፖሊስተርና ኮተን ተቀላቅሎ የሚመረት እንደመሆኑ ኮተኑ በዛ ቢል የተሻለና ጥራት ያለው ጨርቅ ማምረት ይቻላል። ነገር ግን ኮተኑ አነስተኛ ሆኖ ፖሊስተር ከበለጠ ጥራቱ ዝቅ ይልና ለሰውነት የሚኖረው ምቹትና ልሰላሴ የቀንሳል።

እሷ እንዳብራራችው፣ የጨርቃጨርቅ ፋብሪካዎች የተሻለ ጥራት ያላቸውን የተለያዩ ዓይነት ጨርቆችን ማምረት ቢችሉ በሀገር ውስጥ የሚገኙ ጋርመንቶች ብዙ ሥራ መሥራት ይችላሉ። በመሆኑም ኢትዮጵያውያን እንደ ሌሎች ሀገራት ሁሉ የራሳቸውን ምርት በራሳቸው አምርተው መጠቀም እንዲሁም ኤክስፖርት ማድረግ ይችላሉ። ለዚህም በአሁኑ ወቅት እየተስፋፋ ያለው የአምራች ኢንዱስትሪ ዘርፍ አንድ ማሳያ እንደመሆኑ ማህበረሰቡም የሀገሩን ምርት የመጠቀም ልምድ ማዳበር አለበት።

ሀንድ እራሷ አምርታ፣ አቅልማ፣ ሸምናና አዘጋጅታ መልበስ በመቻሏ በጨርቃ ጨርቅ ኢንዱስትሪው ከዓለም አንደኛ ሆናለች የምትለው ወይም የዲግሪ፣ ኢትዮጵያም ዘርፉን ማሳደግ የሚያስችል ትልቅ አቅም እንዳላትና ገና እንዳልተጠቀመችበት ነው ያመለክታቸው። እሷ እንዳለችው፣ እየተስፋፋ ያለውን የጋርመንት ኢንዱስትሪ መንግሥት መደገፍና ማበረታቻ አለበት። ከዚህ አኳያ የተጀመሩ ሥራዎች ቢኖሩም፣ በትክክል የሚሰሩ ሰዎችን ለይቶ መደገፍ ግን ይኖርበታል። ይህን ማድረግ ከተቻለ ከውጭ የሚገቡ አልባሳትን ሙሉ ለሙሉ በሀገር ውስጥ መተካት ይቻላል።

የቻይናና የዱባይ እንዲሁም ልባሽ ጨርቆች ገበያ

ውስጥ በስፋት የሚታዩት በሀገሪቱ ከፍተኛ የሆነ ፍላጎት በመኖሩ ምክንያት ቢሆንም፣ የሀገር ውስጥ አምራቾች ዘመናዊ የስፊት ማሽን በመጠቀም ጥራት ያላቸውን ልብሶች እያመረቱ ተወዳዳሪ መሆን እንደሚችሉ ታስረዳለች። እሷም በዋናነት የምታመርታቸው የልጆችና የአዋቂ ቱታዎች በጅምላ ነጋዴዎች አማካኝነት ገበያ ውስጥ መግባት ችለዋል። በተለይም ከውጭ የሚገቡ የልጆች ቱታዎች ውድ በመሆናቸው የሀገር ውስጥ ቱታዎች በጣም ተፈላጊ እየሆኑ መጥተዋል ነው ወይም የዲግሪ የምትለው።

እሷ እንዳለችው አጠቃላይ የአልባሳቱ ዋጋ ከ300 እስከ 1600 ብር ነው። የአንድ ቲሽርት ትንሹ ዋጋ 300 ብር ሲሆን እንደ ሳይዘ 400 እና 500 ብር ድረስ አለ። የልጆች ቱታ ሱሪ ከአላባሽ በ600 ብር ሲሆን ለአዋቂ የሚሆን ትልቅ ሳይዘ ቱታ ከአላባሽ 1600 ብር እንደሚሻጥ አመለክታለች።

ኮዚ ዌር ካለው አቅም በላይ በስፋት ለማምረትና ገበያ ውስጥ ለመግባት የቦታ ጥበት ያለበት መሆኑን ያነሳቸው ወይም የዲግሪ፣ ለፋብሪካው የማስፋፊያ ቦታ እንዲሰጣት ለመንግሥት ጥያቄ እያቀረበች መሆኑን ገልጿለች። ጥያቄው ምላሽ አግኝቶ የፋብሪካ ማስፋፊያ ቦታ ካገኘች አሁን እየሰራችባቸው ካሉ ሶስት ዓይነት ማሽኖች በተጨማሪ ሌሎች ማሽኖችን እንዲሁም የሥራ ዕድል በመጨመር ዘርፉን የማስፋት ፍላጎት እንዳላት አጫውታለች። በአሁኑ ወቅትም ቀንጫቢዎችን ጨምሮ ለአስር ሰዎች የሥራ ዕድል መፍጠር የቻለች ሲሆን፣ የስፊት ሙያውን ይዘው ከመጡ ባለሙያዎች ውጭ የስፊት ፍላጎት ላላቸው ሠራተኞች ጭምር ሙያውን በማሰልጠን ወደ ሥራ እንዲገቡ ታደርጋለች።

አብዛኞቹ የልብስ ስፊት ባለሙያዎች ሴቶች እንደሆኑ የጠቀሰችው ወይም የዲግሪ፣ ሴቶች የያዙትን ሥራ ትኩረት በመስጠት ጥንቅቅ አድርገው እንደሚሰሩ ተናግረዋለች። በጨርቃጨርቅ ኢንዱስትሪ በተለይም በልብስ ስፊት ዘርፍ ትልቅ ድርሻ እንዳላቸው ጠቅሷል። ሴቶች ብዙ ለውጥ ለማምጣትና ዘርፉን ከፍ ለማድረግ እንደሚችሉ ያላትን እምነት ገልጿለች።

ተናጋሪው ዶሴ

በስርቆት የተቀጠፈ ሕይወት

አስመረት ብስረት

ቀንና ሌሊት ስርቆት ቤተሰቡን የሚያስተዳደር ሰው ነው። የሁለት ቤትን ሸክም ተሸከሞ የቤተሰቡን ዕዳ ለማቃለል የሚታተር ጎልማሳ። ለእናት ለአባቱ ደግሞ የልጅነት ልጃቸው ነው። ከእናቱ ጋር አብረው ሲሄዱ፤ እህትና ወንድም እንጂ እናትና ልጅ አይመሰሉም። እናትና አባቱ በልጅነታቸው እርሱን ከወለዱ በኋላ ሁለተኛውን ልጅ የወለዱት አስራ አምስት ዓመታት አሳልፈው ነው።

እርሱም ወንድም በማግኘቱ እነሱም ሁለተኛ ልጅ ስለተሰጣቸው እግዚአብሔርን እያመሰገኑ ኖሯቸውን ቀጥለው ነበር። ይህ የልጅነት ልጅ እንደ እናቱና አባቱ አሱም በጊዜ አግብቶ የሰጠ ልጆች አባት ሆነ። ከቤተሰቦቹ ጋር ሰፋ ባለው የቀበሌ ቤት ውስጥ የሚኖሩት ሁለት ቤተሰቦች በደስታና በመተሳሰብ ሕይወት ቀጠለ።

አንድ ክፉ ቀን የልጁ ሚስትና አባት ማልደው ወደ ሥራ ይወጣሉ። እናቱ የልጁን ሚስትና ባለቤቷን ሸኝታ ቅዳሜ ቀን ስለነበር የተኙትን ልጆቿንና የልጅ ልጆቿን ለመንከባከብ ተፋ ተፋ ትል ጀመር። ከቤት ከወጡ ከሰዓታት ቆይታ በኋላ የነበሩትን ታክሲ ተገልብጦ ሚስትና አባቱን በአንድ ቀን ያጣው ተወዳጅ ልጅ በድንጋጤ አለምሮውን ሳት።

ከሁለት ቀን የሆነውን ቆይታ በኋላ እናት አደጋውን ስትሰማ በደም ግፊት ምክንያት አንድ ጎኗ በድን ሆነ። ቤተሰቡ በአንድ ቀን ከባድ የሕይወት ፈተና ውስጥ ገባ። ያላደገው ታናሽ ወንድሙና የራሱ ሰጠ ሕፃናት ተጨምረው ከታማሚ እናቱ ጋር ኑሮን መግፋት ከበደው።

ቀን የመንግሥት ሥራ እየሠራ ማታ የጥበቃ ሥራን በመሥራት ቤተሰቡ ምንም ሳይጎድልበት እንዲኖር ይተጋ ጀመር። እናቱ እንደ ልጁ መንቀሳቀሰ ባትችልም በተወሰነ መልኩ ስለተሻለት ሁሉም ሳይከፋቸው እንዲኖሩ የበኩሏን ጥረት ማድረግ ጀመረች። ሌሊትና ቀን የሚሰራው ልጅም ምንም እንኳን ቤተሰቦቹ ቢናፈቁት ቅዳሜና እህድን ብቻ እነርሱ ጋር ውሎ እያደረ በሌላው ቀን ይለያቸው ነበር። ሥራው ፋታ ስለማይሰጥ ስልክ ለመደወል እንኳን የሚጠቀሙ ምሳ ሰዓቱን ብቻ ነበር።

ቀን ቀንን እየወለደ ሲሄድ ሀዘኑን እየረሳ በጥንካሬ ለመሥራት ራሱን ማጀገን ጀመረ። በጣም ከሚወደው አባቱና ከሚያፈቅራት ባለቤቱ ቢለይም፤ የተቀረው ቤተሰብ የእሱን ድጋፍ ይፈልግ ነበርና ራሱን አጠንክሮ ወደ ሥራውን በማከናወን አቅሙ እስከሚችለው ድረስ ትግሉን ቀጠለ። በየአለቱ እየሰራ ቤተሰቡን የሚያስተዳድረው ይህ ልጅ ልጆቹም በሥነ ምግባርና

በትምህርት ጎበዝ በመሆን ያስደስቱት ጀመር። ባለው ነገር ደስተኛ በመሆን ሥራውን በተቀኝነት የሚሰራው የ35 ዓመት ሰው አንዲት ክፉ ቀን ደግሞ ባለሳብው አዋለችው።

የዘራፊዎች ክፉ በትር

ቅዳሜና እህድን ቤተሰቡ ጋር አሳልፎ፤ በእናቱ የጤንነት ሁኔታ መሻሻል ተደስቶ ወደ ሥራ ገባ። በሳምንት አንዴ የሚያገኛቸው ቤተሰቦቹ ጋር በመቆየቱ እየተደሰተ የሙሉ ቀን ሥራውን ጨርሶ ለምሽት ሥራው ተዘጋጀ። በጥበቃ ሠራተኞች ማረፊያ ክፍል ውስጥ ተራው እስኪደርስ ጋደም ብሎ ከቆየ በኋላ አንድ ሰዓት ላይ ነቅቶ ብሎ ሥራ ገቢታው ላይ ተገኘ።

መስከረም 29 ቀን 2015 ዓ.ም ከምሽት 2:30 እስከ 11:00 ሰዓት ባለው የጥበቃ ጊዜ ሥራውን የሚፈታትን ነገር ገጠመው። በቦሌ ክፍለ ከተማ ወረዳ 02 ናህ ፕላን 4ኛ ፎቅ ጂ.ኤስ.አይ በተባለው መንግሥታዊ ያልሆነ ድርጅት ውስጥ የሚሰራው ይህ ሰው የጥበቃ ሥራውን በሚሰራበት ወቅት ከአንድ በላይ የሆነ የኮቴ ድምፅ የድርጅቱ የዕቃ ማከማቻ ክፍል ውስጥ ሰማ።

የቤተሰብ አስተዳደር የሆነው አቶ ጥላሁን ዓለማየሁ ጆሮው ድምፅ ወደሰማበት ክፍል ሮጦ ሲገባ፤ ሁለት ሰዎች ደሀና ገንዘብ ያወጣል ያሉትን እቃ እየተሰሩ ሊወስዱ መሆኑን ተመለከተ። ልክ ሰው እንደ ደረሰባቸው ያወቁት ዘራፊዎች የእዚህን የቤተሰብ አስተዳደር ሰው መምጣት አለመደዱትም ነበር። ሁለቱም በቀስታ እየተሰሩ ወደ ጥበቃ ሠራተኛው ተጠጉ። ይህ ሰው ሊያመልጡ ወደ በሩ የሚጠጉ ስለመሰለው በሩን በመያዝ ለእርዳታ ጓደኛውን ይጣራ ጀመር። ሌሎች ግን ከሁለት ጊዜ በላይ ለመጣራት እንኳን እድል ሳይሰጡት ወደእርሱ ተንደርድረው በመሄድ በቢላዎ ሆዱ ላይ በመውጋትና አንገቱን በእጃቸው በማነቅ ጉዳት እንዲደርስበት አደረጉ።

ያ የብዙ ሰው ነፍስን በእጁ የያዘ ያህል የቤተሰቡን ሸክም ተሸከሞ የሚኖር ሰው ላይ መለስ አሸለበ። የልጆች አባትና የእናቱ ጣሪ የሆነው ይህ ሰው ለቤተሰቡ ምንም ሳይተው እስከ ወዲያኛው አንቀላፋ። ተጠርጣሪዎቹ ጉዳት እንዲደርስበት ካደረጉ በኋላ በ2ኛ ክስ የተጠቀሰውን ንብረት በመያዝ ወደ ውጭ ወጣ። አንደኛው ሌባ የድርጅቱ የጥበቃ ሠራተኛ ነበር። የድርጅቱ ጥበቃ መሆኑን እንደምቹ ሁኔታ በመጠቀም ለማምለጥ ሲሞክር፤ ቀድሞ ከእሱ ጋር ተረኛ የነበረውን የጓደኛውን ድምፅ በመስማቱ ወደ ድምፁ ሲሮጥ ከነበረ ጥበቃ ጋር ተገናኙ። ያኔ በቦታው ዘረፋና ጥቃት መፈፀሙን የተረዳው ሰው፤ በጊዜው የድርጅቱን ግቢ ሲጠብቁ የነበሩ ግለሰቦችን በመጥራት ሌሎች እንዲያዙ አደረገ።

የጥበቃ ሠራተኞች ሌሎችን በፖሊስ ካስያዙ በኋላ ጓደኞቻቸውን ለመፈለግ ወደ ውስጥ ሲገቡ ሚቻም በስለት መሳሪያ ሆዱ ላይ በመውጋቱ ጉዳት ደርሶበት ይመለከታሉ። ሆዱ ላይ ከመውጋቱም በተጨማሪ በሰው እጅ አንገቱን በመታነቁ ምክንያት ሕይወቱ ያለፈ መሆኑን ፖሊሶች ለመመልከት ቻሉ። አስከሬኑም ለፎረንሲክ መርመራ ወደ ሆስፒታል ከተላከ በኋላ ፖሊስ መርመራውን ጀመረ።

የፖሊስ ምርመራ

ፖሊስ ተጠርጣሪዎቹን በቁጥጥር ስር ካዋለ በኋላ የተለያዩ ምርመራዎችን አደረገ። ድርጅቱ የነበረውን የጥበቃ ካሜራ በመመልከት ወንጀለኞቹ ድርጊቱን ስለመፈፀማቸው አስተማማኝ መረጃ አገኘ። በእለቱ የነበሩትን ጥበቃዎች ቃል፤ የፎረንሲክ ምርመራ፤ የካሜራ ምስልና የተከሰቱትን የእምነት ክህደት ቃል በመያዝ ተከሰቶ በዋና ወንጀል አድራጊነት ተካፋይ በመሆን በፈፀሙት የሰው ግድያ ወንጀል እንዲከሰሱ አደረገ።

በተመሳሳይ በ2ኛ ክሳቸው ላይ ተከሰቶ የሚያገባቸውን ብልጽግና ለራሳቸው ለማግኘት በማሰብ ከላይ በኛ ክስ ላይ በተጠቀሰው ቀን፤ ሰዓት፤ ቦታ እና ሁኔታ ማታከር በኋላ ነፃ ተከሰቶ ተቀጥሮ ጥበቃ ሆኖ የሚሰራበት ጂ.ኤስ.አይ የተባለው መንግሥታዊ ያልሆነ ድርጅት ንብረት የሆኑትን መለያቸው ሳምሰንግ ኤ 21 ኤስ ብዛታቸው 35 የሆነና የዋጋ ግምታቸው ደግሞ 670 ሺ 909 ብር ከ24 ሳንቲም የሚያወጡትን ነፃ ተከሰቶ በጥቁር በርሳ ተሸከሞ ሊወጣ ሲል እጅ ከፍንጅ የተያዘ በመሆኑ በፈጸመው በዋና ወንጀል አድራጊነት ተካፋይ በመሆን የከባድ ስርቆት ወንጀል ተከሰሰ። ከኛ ተከሰቶ ባሻገር ሌሎችም ወንጀል ፈፃሚዎች ተከሰሱ።

ይህን ሁሉ ማስረጃ የያዘው ፖሊስ በፍትህ ሚኒስቴር የጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ዘርፍ የልዩ ልዩ ወንጀል ጉዳዮች ዳይሬክቶሬት ዐቃቤ ሕግ ከስ አቅርቦባቸው በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ልዩታ ምድብ 2ኛ ወንጀል ችሎት መረጃውንና ማስረጃውን አቅርቦ የከስ ሁኔታውን ሲከታተል ቆይቷል።

የዐቃቤ ሕግ ክስ ዝርዝር

በዐቃቤ ሕግ የከስ መዝገብ ላይ ነፃ ዳኛቸው አንዱ በር፤ 2ኛ ሽፌራው አስፋው የተባሉ ሁለት ተከሰቶች በ2 ክሶች ተከሰዋል። በኛ ክስ ላይ ተከሰቶች ሰውን ለመግደል አስብው መስከረም 29 ቀን 2015 ዓ.ም ከምሽት 2:30 እስከ 11:00 ሰዓት ባለው ጊዜ በቦሌ ክፍለ ከተማ ወረዳ 02 ናህ ፕላን 4ኛ ፎቅ ጂ.ኤስ.አይ በተባለው መንግሥታዊ ያልሆነ ድርጅት ውስጥ ከሚገኘው የድርጅቱ የዕቃ ማከማቻ ክፍል ውስጥ ሚቻ

ጥላሁን ዓለማየሁን ሁለቱም ተከሰቶች በቢላዎ ሆዱ ላይ በመውጋትና አንገቱን በእጃቸው በማነቅ ጉዳት እንዲደርስበት አድርገዋል።

ጉዳት ካደረሱ በኋላ በ2ኛ ክስ የተጠቀሰውን ንብረት በመያዝ ነፃ ተከሰቶ የድርጅቱ ጥበቃ መሆኑን እንደምቹ ሁኔታ በመጠቀም ለማምለጥ ሲሞክር በጊዜው የድርጅቱን ግቢ ሲጠብቁ በነበሩ ግለሰቦች አማካኝነት በፖሊስ ተይዟል። ወንጀለኞቹ ሲያዙ ሚቻም በስለት መሳሪያ ሆዱ ላይ በመውጋቱ ጉዳት ስለደረሰበት እና በሌላ ሰው እጅ አንገቱን በመታነቁ ምክንያት ሕይወቱ ያለፈ በመሆኑ በዋና ወንጀል አድራጊነት ተካፋይ በመሆን በፈፀሙት የሰው ግድያ ወንጀል ተከሰዋል።

በተመሳሳይ በ2ኛ ክስ ተከሰቶ የሚያገባቸውን ብልጽግና ለእራሳቸው ለማግኘት በማሰብ ከላይ በኛ ክስ ላይ በተጠቀሰው ቀን፤ ሰዓት፤ ቦታ እና ሁኔታ ማታከር በኋላ ነፃ ተከሰቶ ተቀጥሮ ጥበቃ ሆኖ የሚሰራበት ጂ.ኤስ.አይ የተባለው መንግሥታዊ ያልሆነ ድርጅት ንብረት የሆኑትን መለያቸው ሳምሰንግ ኤ 21 ኤስ ብዛታቸው 35 የሆነና የዋጋ ግምታቸው ደግሞ 670 ሺ 909 ብር ከ24 ሳንቲም የሚያወጡትን ነፃ እና 2ኛ ተከሰቶ በጥቁር በርሳ ተሸከመው ሊወጡ ሲሉ እጅ ከፍንጅ የተያዙ በመሆኑ በፈጸሙት በዋና ወንጀል አድራጊነት ተካፋይ በመሆን የከባድ ስርቆት ወንጀል ተከሰሱ። በፍትህ ሚኒስቴር የጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ዘርፍ የልዩ ልዩ ወንጀል ጉዳዮች ዳይሬክቶሬት ዐቃቤ ሕግ ከስ አቅርቦባቸው በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ልዩታ ምድብ 2ኛ ወንጀል ችሎት ከክርክር ሲደረግ ቆይቷል።

ውሳኔ

በክርክሩ ሂደትም የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ ከተሰማ በኋላ ተከሰቶች እንዲከሰሱ ብይን ተሰጥቶ ተከሰቶ የመከላከያ ምስክር አቅርቦው ያሰሙ ቢሆንም በዐቃቤ ሕግ የቀረበባቸውን ክስ መከላከል ባለመቻላቸው ምክንያት ፍርድ ቤቱ በተከሰቶች ላይ የጥፋተኝነት ፍርድ በመስጠት የቅጣት ውሳኔ በማሳረፍ ነፃ ተከሰቶ በ12 ዓመት እና 2ኛ ተከሰቶ በ10 ዓመት እስራት እንዲቀጡ ሲል ወስኗል።

ማረፊያ / ትዝብት

የአዋጅ ብዛት ሕግ ያስከብር ይሆን?

ዋሰን አዳኝ

በሕግ ቋንቋ ብዙ ዝርዝር ጉዳዮች ቢኖሩትም፣ በደምሳሳው ስናየው አዋጅ ማለት የአንድን ጉዳይ አሠራር ለሕዝብ ማሳወቅ ማለት ነው። አንድ ተቋም የሚሠራቸውን ሥራዎች በምን አይነት መንገድ እንደሚሠራቸውና በምን ላይ የተወሰነ እንደሆነ ማዕቀፉን ማሳወቅ ማለት ነው። በዚህ ማዕቀፍ መሠረት ይጠየቃል ማለት ነው፤ ከማዕቀፉ ውጭም አይጠየቅም ማለት ነው። ይህን አሠራርን ለሕዝብ የሚያሳውቅበት የሕግ አሠራር አዋጅ ይባላል። ይህም ምቹ እና ቀልጣፋ አሠራር እንዲኖር ያደርጋል።

ችግሩ ግን በሀገራችን የአዋጅ ብዛት እንጂ የተፈጻሚነት አሠራር የለም። በአንድ ውስን ጉዳይ ላይ አዋጅ መኖሩን ስትሰሙ «ይህም ለብቻው አዋጅ አለው እንዴ?» ትላላችሁ። ብዙ ውስን የሆኑ ንዑስ ጉዳዮች ሁሉ አዋጅ አላቸው። አዋጆቹ ግን አይታወቁም፤ የሚታወቁት ምናልባትም በዚያው ንዑስ ዘርፍ ውስጥ በሚሠሩ ሰዎች (ለዚያውም ምናልባትም በአመራሮቹ) እና በዚያ ጉዳይ ላይ የሚሠራው ሥራ ባለው የሕግ ባለሙያ ነው። በብዙዎች ዘንድ ላለመታወቃቸው ምክንያቱ ስለማይሠራባቸው ነው። አዋጁን ካወጡ በኋላ በአዋጁ መሠረት ነገሮች ሲፈጸሙ ስለማይታይ ነው።

ከሰድስት ይሁን ሰባት ዓመታት በፊት ሸገር ኤፍ ኤም 102.1 ላይ የሕግ ባለሙያው አብዱ አሊ ጂራ እና መዛዛ ብሩ ሲወያዩ፣ ስለአሸከርካሪዎች ቅጥ ያጣ ክላክስ አደራራ ለአዋጅ ጠቅሰው ሲያወሩ ስለማይሆን አዋጅ አለው እንዴ? ብዬ ተገረምኩ። በሠለጠነው ዓለም ትራሬክ ተቆጣጣሪው አካል አንዱ ሥራው ክላክስን መቆጣጠር መሆኑን፣ ያለአግባብ ክላክስ ያደረገ አሸከርካሪ የሚጠብቀውን ከባድ ቅጣት ሲያወሩ ስለማይሆን ቀናሁ። በኢትዮጵያ አዋጁ ቢኖርም (አሁን ምን ላይ እንዳለ ባላውቅም) በነዋሪው ግን አዋጅ መኖሩን ራሱ የሚያውቀው ምን ያህል ይሆን? ጀርድ ላይ ሲያንባርቅበት «ቆይ በዚህ አዋጅ ልጠይቀው» የሚል ይኖራል? አይኖርም! ምክንያቱም አዋጁ ከነመኖሩም

አንድ አዋጅ የሚታወቀው በዚህ አዋጅ መሠረት እንዲህ ተደረገ ሲባል ነበር። አዋጁን የጣሰ ሲቀጣ ነበር። አንዳንድ ጊዜ ስንፍናን ስመሸፈን «አዋጁ ይከለክላል» ሲባል ይሰማል። ይህ የሚባለው ግን መሥራት ያልቻሉትን ነገር ለማሳብብ እንጂ ህግ ለማክበር አይደለም። አዋጁ የሚከለክለውን ብዙ ስህተት የሠሩ ናቸው መሥራት የማይፈልጉትን ነገር ላይ አዋጁን የሚያሳብቡበት።

አይታወቅም። አልተሰራበትም! ከፊቱ ያሉ ተሸከርካሪዎች የትራሬክ መብራት ይዟቸው እየ ያለማደረግ ጡሩንባ ሲያጮህ ማንም ምንም አይለውም።

አንድ አዋጅ የሚታወቀው በዚህ አዋጅ መሠረት እንዲህ ተደረገ ሲባል ነበር። አዋጁን የጣሰ ሲቀጣ ነበር። አንዳንድ ጊዜ ስንፍናን ለመሸፈን «አዋጁ ይከለክላል» ሲባል ይሰማል። ይህ የሚባለው ግን መሥራት ያልቻሉትን ነገር ለማሳብብ እንጂ ህግ ለማክበር አይደለም። አዋጁ የሚከለክለውን ብዙ ስህተት የሠሩ ናቸው መሥራት የማይፈልጉትን ነገር ላይ አዋጁን የሚያሳብቡበት።

ለመሆኑ ግን አዋጅ በብዙ ቁጥር የመታወቅ ዕድሉ አይጠብቅም? ሕዝቡስ የንዑስ ጉዳዮችን ሁሉ አዋጅ እንዴት ተሸክሞ ይዘልቀዋል? እሱም ይሁን ችግር የለውም፤ ሥራቸው ነውና አስገዳጅ ደንብ ነው በሚል ንዑስ ጉዳዮች ሁሉ አዋጅ ሊያወጡ ይችላሉ። ግን አዋጁ

መታወቅ ያለበት ሕዝቡ የእያንዳንዱን ጉዳይ አዋጅ በመግዛት ነው ወይስ በምንድነው?

የአዋጁን ዝርዝር ጉዳዮች እንኳን ተራው ሕዝብ የሕግ ባለሙያዎችም ላይዙት ይችላሉ። ዳሩ ግን ቢያንስ የሆነ ተቋም በዚህ ጉዳይ ላይ አዋጅ አለው የሚለውን እንኳን ለማወቅ በተግባር ቢያሳዩ ሁሉም ዝርዝሩን ያነበው ነበር። ለምሳሌ፣ አንዳንድ አዋጆች መኖራቸው ራሱ የሚታወቀው ብዙ ስለሚወራባቸው ነው። የሁሉንም ሰው ሕይወት የሚጎዱ ስለሆነ ነው። እርግጥ ነው የትኛውም ጉዳይ ማንኛውንም ሰው ይመለከታል። ሐኪሙ የጤና አዋጆች ብቻ ሳይሆን የኢኮኖሚም፣ የማህበራዊ ጉዳይም፣ የፖለቲካዊ ጉዳዮችም አዋጆች ይመለከቱታል። ችግሩ ግን በአዋጆቹ መሠረት ሲሠራ ስለማይታይ ማንም ልብ አይለውም።

አዋጆችን አለማወቅ ለስህተትም ይዳርጋል። የአንድ ተቋም ወይም የአንድ ጉዳይ ወሰን እንዳይታወቅ ያደርገዋል። ለምሳሌ፣ የስደተኞችና ተመላሾች አዋጅ የሚባል አለ። በሀገር ውስጥ ሰዎች ብዙም የሚታወቅ አይመስልም። ይህ አዋጅ ስደተኛ ማለት ምን እንደሆነ እና ማን እንደሆነ፣ ተመላሽ ማለት ምን ማለት እንደሆነ እና እነማን እንደሆኑ ይገልጻል። በውስጡም ሌሎች ዝርዝር ጉዳዮች አሉት።

ይህ አዋጅ ባለመታወቅ ግን የስደተኛ ትርጉም ሲደበላለቅ ይታያል። ተፈናቃይን ከስደተኛ፣ ጥገኝነት ጠያቂን ከስደተኛ ሲደበላለቅ ይታያል። በዚህ ምክንያት ተቋሙ (የስደተኞችና ተመላሾች አገልግሎት ማለት ነው) ሥራው ባልሆኑ ነገሮች ይወቀሳል። ጉዳዩ እሱን ነው የሚመለከት ብለው የሚያሰቡ ሰዎች በድፍረት ይጠይቁታል።

በመንግሥትና በተቋማት በኩል ያለው ችግር አዋጅ ማውጣት እንጂ ማስፈጸም ላይ ትኩረት አይደረግም። በየንዑስ ጉዳዩ አዋጅ ይወጣል፤ ይታተማል። ከዚያ ግን ሹልፍ ላይ ይቀመጣል። መኖሩ የሚታወቀው ምናልባትም አግረ መንገድ ሌላ ነገር ሲፈልጉ ሊሆን ይችላል። ከዚህ

ሁሉ ግን ይህን አዋጅ የጣሰ እንዲህ ተቀጣ፣ ይህን አዋጅ በመተላለፍ እንዲህ ተደረገ... ቢባል ኖሮ ማንም አይረሳውም ነበር። ችግሩ ግን ነገሮች ሲታገዱም ሆነ ሲፈረሱ አዋጁ አይነገርም፤ ምናልባትም ማንዳም በአዋጁ ምክንያት ላይሆን ይችላል ማለት ነው። ስለዚህ የሆነ ነገር ሲደረግ፣ ሕዝቡ አዋጁን ከማየት ወይም በአዋጁ ሊሆን ይችላል ብሎ ከማሰብ ይልቅ የመንግሥት ፍላጎት ብቻ አድርጎ ያየዋል ማለት ነው።

በሕዝቡ በኩል ደግሞ ያለው ችግር፣ ሕጎችና ደንቦች ወጡ ሲባል ይመለከተኛል ብሎ አለማየት ነው። አዋጁ የወጣው ምን ለማድረግ ነው ብሎ ማየት ያስፈልጋል። በአዋጁ መሠረት መንግሥትንም መጠየቅ ይቻላል ነበር። አዋጁን ማወቅ መብትና ግዴታን ለማወቅ ይጠቅማል። መወቀስ ያለበትን እና መመስገን ያለበትን ለመለየት ያስችላል። ለምሳሌ፣ የጥላቻ ንግግርና ሀሰተኛ መረጃ አዋጅ አለ። ብዙ ሰው ግን ምን እንደተከለከለ፣ ምን እንተደፈቀደ አያውቅም። ብቻ በደፈናው «ንግግር ተከለከለ» ብሎ የሚረዳውም ይኖራል። ዝርዝሩን ማወቅ ግን «ይህ አስፈላጊ አይደለም» ብሎ ለመከራከርም ይመቻል ማለት ነው።

ብዙ ጊዜ ወቅሳ የሚሰነዘረው የአዋጁን ዝርዝር ጉዳይ ሳያዩ ጭምር ነው። ምንም እንኳን የንባብ ልማዳችን ኋላቀር መሆኑ ግልጽ ቢሆንም፣ በተለይ አዋጆችንና ደንቦችን የማንባብ ከፍተኛ ችግር አለ። ዝም ብሎ በደፈናው «ምን ሕግ አለው!» እያለ ወቅሳ የሚሰነዘረው ይበዛል። ሕግ ሲባል ደግሞ በወንጀል ጉዳዮች ላይ ብቻ የሚመስለው ብዙ ነው። በደንብ መተላለፍ ላይ ያሉ ሕጎች ትኩረት አይሰጣቸውም። ያንኑ ወቅሳውንም ቢሆን ለወንጀል ነክ ጉዳዮች ብቻ ነው የሚያስታውሱት። አንድ ሰው ደንብ ሲተላለፍ የግል ባህሪውን ጠቅሶ ከመሳደብ ያለፈ የአዋጅ ደንብ መተላለፉን የሚነግረውም ሆነ የሚያውቅ የለም።

ስለዚህ አዋጆችን ማብዛት ብቻ ሳይሆን አዋጆችን ማሳወቅና መተግበር ይሻላል!

ዓለም አቀፍ

ጥቁር አሜሪካዊው የአየር ኃይል አባል በመኖሪያ ቤቱ በፖሊስ ተገደለ

በጋዜጣው ሪፖርት

ጥቁር አሜሪካዊው የአየር ኃይል አባል በመኖሪያ ቤቱ ከፖሊስ በተተኮሰበት ጥይት መገደሉን የሚያሳይ ቪዲዮ የፍሎሪዳ ፖሊስ ለሕዝብ ይፋ አደረገ። ቪዲዮው በጥይት ከተኮሰበት ፖሊስ ከተገጠመ የሰውነት ካሜራ የተገኘ ነው።

የ23 ዓመቱ የአየር ኃይል አባል ሮጀር ፎርትሰን ወደ ሆስፒታል ተወስዶ ሕይወቱ ማለፉን ባለሥልጣናቱ ተናግረዋል።

የሚችሉ ቤተሰቦች ጠበቃ ምስክሮችን ዋቢ አድርገው ፖሊስ የተሳሳተ ቤት መግባቱን ተናግረዋል። ፖሊስ በበኩሉ ይህንን አስተባብሎ የአየር ኃይል አባል መሣሪያ መታጠቁን ካየ በኋላ ራሱን ለመከላከል ያደረገው ምላሽ ነው ብሏል።

የአየር ኃይል አባሉ በተሰማራበት ፍሎሪዳ ከሚገኘው ኸርልበርት ፊልድ የጦር ሰፈር በቅርብ ርቀት በሚገኘው መኖሪያ ቤቱ ከሳምንት በፊት ነው በጥይት ተመትቶ የተገደለው። የአየር ኃይሉን በጥይት መትቶ የገደለው እና ፖሊስ ስሙን ይፋ ያላደረገው ፖሊስ በፍቃድ ከስራው እንዲገለል ተደርጓል።

የአየር ኃይሉን አባል ተኩሶ ሲገድለው የሚያሳየው የአራት ደቂቃ ቪዲዮ ከስተቱን አሳይቷል። ፖሊስ የአየር ኃይል አባሉ የሚኖርበት ህንጻ ደርሶ ጸብ ሰምቻለሁ ባሉ ምስክር ወደ አሳንሰሩ ሲያመራ ያሳያል። ፖሊስ የመኖሪያ ቤቱ በር ላይ ደርሶ በፍንጭክ እና ፖሊስ መሆኑን ሲናገር ይሰማል።

የአየር ኃይል አባሉ የቤተሰብ ጠበቃ ቤን ክረምፕ በነበራቸው መግለጫ «አሜሪካ የነበራት ምርጥ ሰው ነበር። ጀግና፣ ሀገር ወዳድ ነበር። ለሕይወታችን፣

ሉላላችንም እየተዋጋ" ነበር ብለዋል። የአየር ኃይል አባሉ እናት ቻንቲሜኪ ፎርትሰን በበኩላቸው «ልጄ ሁሉ ነገራ

ነበር" ሲሉ በከፍተኛ ሁኔታ እያለቀሱ ተናግረዋል።

ጠበቃው እንደገለጹት የአየር ኃይል አባሉ በተተኮሰበት ወቅት ከጓደኛው ጋር በቪዲዮ እያወራ የነበረ ሲሆን እሷም በወቅቱ የሰማችውን ለቤተሰቡ መግለጫ ተናግረዋል።

ቡሩ ሲንኳኳ ማን ነው ቢልም ምላሽ እንዳላገኘና በሁለተኛው በኃይል ሲንኳኳ በበሩ ቀዳዳ ሲመለከት ማንንም ማየት እንዳልቻለ ነው። በሁኔታው በጣም የሰጋው የአየር ኃይል አባል ሸጉጡን ሊያመጣ ሲሄድ በፍን በርግዶ የገባው ፖሊስ ስድስት ጊዜ ተኩሶ እንደገደለው ምስክሩ ተናግረዋል። ጠበቃው ሮጀር በመኖሪያ ቤቱ ውስጥ ብቻውን እንደነበረ እና ራብሻ ተከስቶበታል የተባለው ቤት ባለሙያው ፖሊሶች ተሳስተው እንደገቡ ገልጸዋል።

ኔታንያሁ አሜሪካ የጦር መሣሪያ መሳክ ብታቆም እንኳ ውጊያውን እንደሚቀጥሉ ዛቱ

በጋዜጣው ሪፖርት

የአስራኤል ጠቅላይ ሚኒስትር ቢኒያሚን ኔታንያሁ አስራኤል 'ብቻዎን ፀንታ ትቆማለች' አሉ። ይህን ያሉት አሜሪካ የጦር መሣሪያ ለአስራኤል የመላኩን ጉዳይ አጤነዋለሁ ስትል መዛቷን ተከትሎ ነው።

አሜሪካ ይህን አቋም ለመውሰድ እየተገደደች ያለችው ኔታንያሁ በጋዜ ራፋህ አዲስ ወታደራዊ ዘመቻ እንዳይከፍቱ ከባይደን የተላከላቸውን መልእክት ቸል በማለታቸው ነው።

“ብቻችንን መቆም ካለብን ያን እናደርጋለን፤ አስፈላጊ ከሆነ በጨበጣም ቢሆን እንዋጋለን” ሲሉ ዝተዋል።

ኔታንያሁ።

ባይደን በበኩላቸው ራፋህ ላይ አስራኤል ወረራ ከፈጸመች የተወሰኑ ጦር መሣሪያዎችን መላክ እናቆማለን ብለዋል።

ኔታንያሁ “የዛሬ 76 ዓመት ነጻ ለመውጣት ስንዋጋ ብቻችንን ነበርን። ጦር መሣሪያ አልነበረንም። ማዕቀብ ተጥሎብን ነበር። ነገር ግን በታላቅ ጅብድ እና ጥንካሬ ድል አድርገን ወጣን” ብለዋል።

የአስራኤል መከላከያ ሚኒስትር ዮቭ ጋላን በበኩላቸው፣ “ለወዳጅም ለጠላትም መናገር የምንሻው አስራኤልን ማንም ማንበርከክ እንደማይችል ነው።

ግባችንን ከመምታት የሚያቆሙን አንዳችም ኃይል የለም” ሲሉ ተደምጠዋል።

የአስራኤል ወታደሮች ራፋህና ግብጽን የሚያገናኘውን መስመር ተቆጣጥረዋል። የተባበሩት መንግሥታት ይህ መስመር መያዙ ለሠራተኞቹና ለእርዳታ አቅራቢዎች አደገኛ እንደሆነ ገልጿል።

አስራኤል እንደምትለው በራፋህ የተሰማሰበው ስለሚገኝ እሱን የማጽዳት ሥራ መሥራት ያስፈልጋል። ባይደን ለሲኤንኤን ቴሌቪዥን እንደተናገሩት “አሜሪካ ሠራሽ በምቦች በጋዛ ሰላማዊ ዜጎችን ለመግደል አገልግሎት ላይ ውለዋል። አስራኤል ወደ ራፋህ ወረራ ከፈጸመች ግን እነዚህ በምቦች አልከም” ብለዋል።

መጋቢ ክፍለ ዓመት

ተግባር ፈጣሪው ፀባይ

አስናቀ ፀጋይ

ዝምንታ የምንፈራ ሰዎች አለን። ነገር ግን ጫጫታ በበዛበትና ሁሉም ሩጫ ላይ በሆነበት ዓለም ስክን ብሎና ተረጋግቶ በዝምንታ ውስጥ የሚያስብና የሚወስን ሰው ሃይል ነው። ሁሉም የአንተን ትኩረት፣ ቀልብ ለመስረቅ፣ ለመሻማት በሚረገጡበት ዘመን ላይ የተረጋጋ ሰው መሆን፣ በዝምንታ ማሰብ ትልቅ የስኬት ሚስጥር ነው። የምትፈልገውን ነገር የምትሳካበት መንገድ ነው።

ዝምንታ አእምሮህን እንድትጠቀምበት ያደርግሃል። ብዙ እድሎች ወደ ሕይወትህ ይመጣሉ። ጥድፈያና ውክብያ ላይ ከሆንክ ግን እድሎችህን አታያቸውም። ያመልጡሃል። እድሎች ደግሞ ብዙ ጊዜ እንደፈጣን ባቡር ናቸው። ካመለጡ በኋላ በጣም ጥሩ ሆነው ሊመጡ ይችላሉ። አልያም ደግሞ የከፉ ሆነው ሊመጡ ይችላሉ። ላይደገሙም ይችላሉ።

በሰራህ፣ በትምህርት፣ በገንዘብ፣ በፍቅር ግንኙነት፣ በትዳር ወዘተ በማንኛውም ግንኙነት ያንተን በሳል ውሳኔ የሚጠይቁ ጉዳዮች አሉ። እነዚህን ውሳኔዎች ስትወስናቸው መቼም አይቆጭህም። ይህን አድርጌው ቢሆን ኖሮ የማትልባቸውን ምርጫ ውሳኔዎችን እንድትወስን ያግዝሃል። ስለዚህ በዚህ ፅሁፍ ዝምንታ ምን ያህል ሕይወትህን እንደሚቀይረውና ተግባር እንደሚፈጥር ታያለህ። ከሁሉ በላይ ግን ዝምንታን እንዴት ፀባይህ ማድረግ እንደምትችል ለስኬትህ እንደምትጠቀምበት ትማራለህ።

የመጀመሪያው የዝምንታ ሃይል የማስታወስና የማሰብ አቅምን ማሳደግ ነው። እ.ኤ.አ በ2013 በተሠራ አንድ ጥናት በቀን ለሁለት ሰዓት በዝምንታ የሚያሳልፉ ሰዎች በአእምሮ ውስጥ «ኢፖክምፓሽ» የሚባለው ቦታ ላይ ያሉ የአእምሮ ህዋሶች እንዲያድጉ ያደርጋል። ይህ ማለት እነዚህ ሴሎች የማስታወስ፣ የገንዘብ፣ ራስን የመቆጣጠርና የስሜት ብስለት የማግኘት አድላችንን ያሰፋታል።

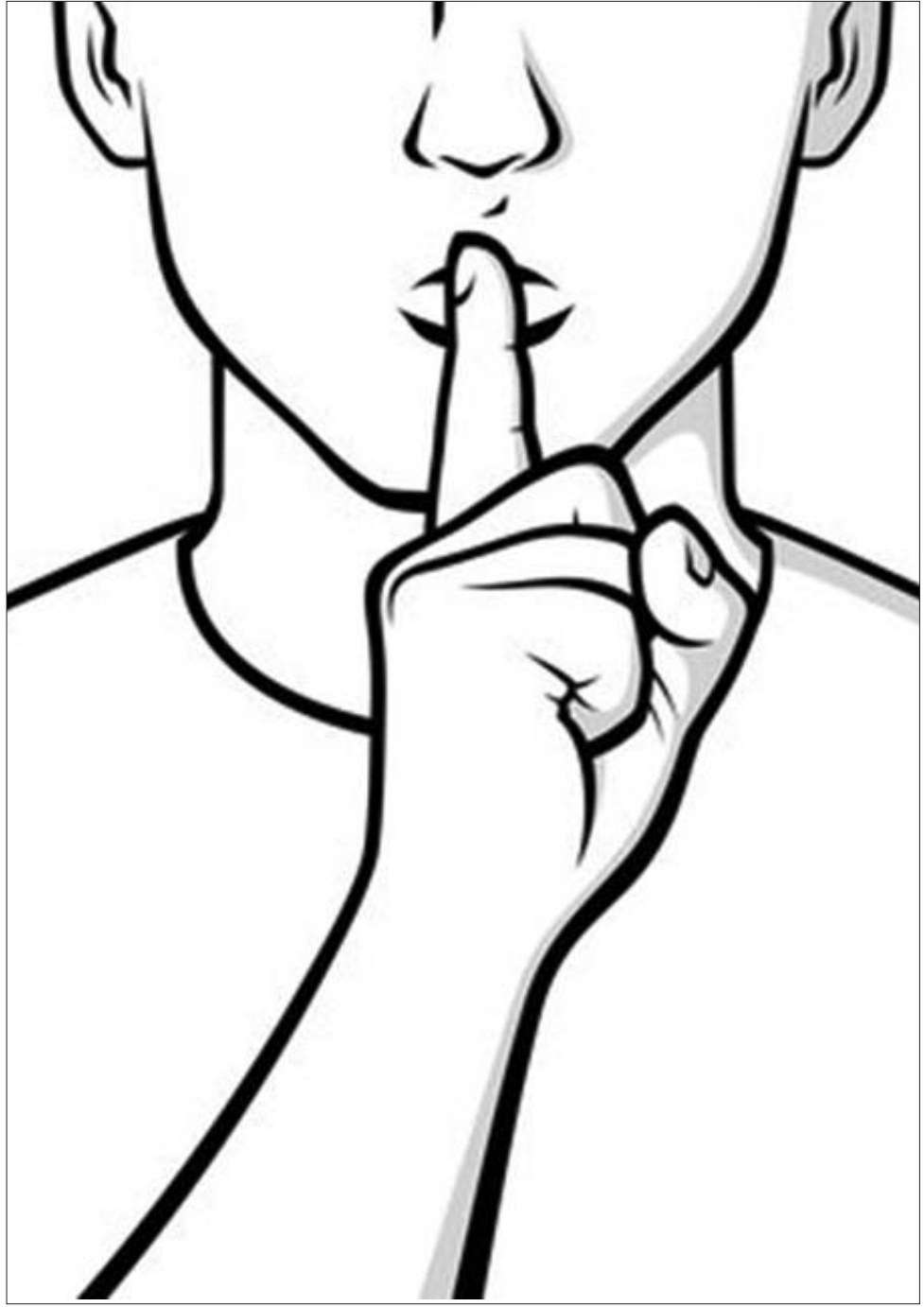
ዝምንታ ሲባል ግን እንደው ዝም ብሎ ያለ ስራ ለሁለት ሰዓት መቆየት ወይም ቁጭ ብሎ መቅረት አይደለም። ለምሳሌ አንድ ሰው በየቀኑ የአርባ ደቂቃ የዝምንታ ጊዜ ሊያሳልፍ ይችላል። ይህን አርባ ደቂቃ ለሶስት ሊከፍለው ይችላል። አስር፣ ሃያ፣ አስር እያለ። የመጀመሪያውን አስር ደቂቃ ቁጭ ብሎ ትልቁ ዓላማውን ወይም የረጅም ጊዜ ግቡን ያወጣል፤ ይፅፋል። የአጭር ጊዜ ግቡንም ያወጣል ይፅፋል። ትናንትና ያሳካቸውን ነገር ይፅፋል። ዛሬ ደግሞ በቀን ውስጥ ማሳካት ያለባቸውን ተግባራት ይመዘግባል።

ይህን አድርጎ አስር ደቂቃውን እንደጨረሰ ለቀጣይ ሃያ ደቂቃዎች ደግሞ ስሜቱንና መንፈሱን የሚያረጋጉ ፅሁፎችን ሊያነብ ይችላል። ይህም የመረጋጋትና የመስከን ስሜት ውስጥ ይከታል፤ ደስታም ይሰጣል። ካዛ የመጨረሻውን አስር ደቂቃ በጥምና ሊያሳልፍ ይችላል። ጥምና ሲባል ግን በልዩ ተመስጦ ውስጥ ሆኖ፣ ዓይን ተጨፍኖ ትንፋሽን እያዳመጡ አየር ወደ ውስጥና ወደውጭ እያስገቡ፣ የልብ ምትን እያዳመጡ ሰውነት ውስጥ የሚካሄደውን ነገር ለማወቅ መሞከር ነው።

የመጨረሻው አስር ደቂቃ የትኩረትና የተመስጦ ጊዜ ነው። በዛ የተመስጦ ጊዜ ውስጥ ግን አንድ ሰው ከፈለገ ፈጣሪውን የሚያመሰግንበት አልያም ደግሞ የአለቱን ሥራ በደምብ አድርጎ ሰርቶ በአእምሮ ማሰብን ሊሆን ይችላል። እንዲፈጠር የሚፈልጉትን ነገር በዛ ቅፅበት በአእምሮ ለማሰብ መሞከር የተመስጦ ጊዜ።

እንግዲህ ይህ አርባ ደቂቃ በጣም ወርቃማ ጊዜ ነው። ለምን? ካላችሁ ዓላማዎችን፣ የረጅም ጊዜ ህልምን ለመጻፍና ለማዘጋጀት ያግዛል። በጣም የሚያረጋጋና ሰላም የሚሰጥ ነገርን ለማንበብና ወደ አእምሮ ጥሩ ነገር ለማስገባት ይረዳል። በዚህ ዓለም የትኩረት ስለሚቻል ጥሩ መከራ ቢመጣ መረጋጋት ውስጥ መግባት ስለሚቻል ጥሩ ውሳኔዎችን ለማሳለፍ ይጠቅማል። ስለዚህ የመጀመሪያው የዝምንታ ጥቅም የአእምሮህን የማስታወስና የማሰብ አቅም ያሳድጋል።

ሁለተኛው የዝምንታ ሃይል ከጭንቀት ማሳረፍ ነው። ኑሮ፣ ሕይወት፣ ሥራ፣ ትምህርት፣ ጓደኛ፣ በየተሰቡ፣ ትንሹ፣ ትልቁ ሊያስጨንቅህ ይችላል። ያንተን ትኩረት የሚፈልጉ ብዙ ጉዳዮች አሉ። ስለዚህ ትጨነቃለህ። አእምሮህን ብዙ ሃሳቦች ይቆጣጠሩታል። ስለዚህ ለአስር ደቂቃ ስክን ያለና ዝም ያለ ጊዜ ስታሳልፍ ትረጋጋለህ።

ያስጨነቀህን ነገር አስፍተህ ታዋቂህ። በሌላ መንገድ ትረጋግባለህ። መነፅርህን እንድትቀይር ያደርግሃል። ምን አልባት ከዝምንታ በኋላ የሆነ አረፍት ይሰማሃል። መፍትሄ ብልጭ ይልልሃል።

አንዳንድ ጊዜ እኮ ስልክ ሲደገዝዝና አልታዘዝ ሲልህ እንደገና ታሰጅምረዋለህ። ድሮ እኮ ቤተሰቦቻችን «ኧረ! ይሄ ቲቪ እንዳይደገዝዝ ቀኑን ሙሉ ሲሠራ ነው የቆየው፤ እስኪ አሳርፉት» ይላሉ። ለምንድን ነው? ምክንያት አላቸው። ቲቪው መልሶ ሲነሳ በጥሩ ጉልበት እንዲሠራ ነው። ስለዚህ ዝምንታ ማለት የአእምሮ አረፍት እንደማለት ነው።

ሰባተኛው የዝምንታ ሃይል አስተዋይ ማድረግ ነው። ሰው እድሜው ሲጨምር እየበሰለ ከዛ ደግሞ የሚያወራው ነገር እየቀነሰ ዝምንታው እየበዛ ይሄዳል። እንደውም የታሪክ መዛግብቶች አንዳንድ ጠቢባን ሊሞቱ በደረሱባቸው ጥቂት ዓመታት ውስጥ ረጅም ጊዜ ዝም ብለው ነበር ወይም ጥቂት ቃላት ብቻ ነበር የተነፍሱት ይላሉ። ዝም ስትል እንደሰከረ ዝንጀሮ ሃሳብ ከአንድ ዛፍ ወደ ሌላ ዛፍ፣ ከአንድ ነገር ወደ አንድ ነገር እየዘለለ ሊያስቸግርህ ይችላል።

እሱን ፀጥ ማስባል ከፈለክ ግን ዝም ባልከበት ወቅት ትንፋሽህን አድምጠው። የደም ዝውውርህን ለማድመጥ ሞክር። የልብ ምትህን አድምጠው። ከዛ ሃሳብ በአንድ ጊዜ ተኖ ይጠፋል። ያስጨነቀህ፣ የድሮ ቁጭትህ፣ ትዝታህ፣ የሚያንገበግብህ ይሆናል፤ ብቻ እነዛ ነገሮች በሙሉ አሁን ትቆጣጠራቸውና አንተ ሃሳብ አንድ ነገር ላይ ይሆናል። ሃሳብ አሁን የሚፈጠረው ጉዳይ ላይ ይሆናል። በሰውነትህ ላይ እየሆነ ባለው ነገር ላይ ታተኩራለህ። ይህ ሊገለፅ የማይችል የውስጥ መረጋጋትና ሰላም ይሰጣል። ከዛ ግን አእምሮህ ተመልሶ ወደሃሳቦችህ

ይሄዳል። የሆነ ነገር ያስጨንቅሃል።

በዚህ ጊዜ ቶሎ ብለህ ምን ታደርጋለህ መሰለህ! ትንፋሽህን ወደ ማድመጥ ተመልሰህ። የልብ ምትህን አድምጠው። ከዛ ትረጋጋለህ። በዚህ ልምምድ ውስጥ መረጋጋትን ትለምዳለህ። ራስህን ማብረድ ትችልበታለህ። አንዳንድ ጊዜ የሚናደዱ ሰዎች እንዲህ አይነት የትንፋሽና የሜዲቴሽን ሥራዎች ስሜታቸውን ያስተካክላሉ። አንተም ይህን አድርግ። ከዚህ ልምድ በኋላ ቁጭ በልና የገጠመህን ችግር ተንትነው፤ ዓፈው።

በምክንያት ማሰብ ጀምር። ችግሩ ገጥሞኛል፤ እንዴት ላድርገው ብለህ በግብታዊነትና በስሜት በምክንያት እንድታሰብ ያደርግሃል ይህ መረጋጋት። ከዛ በኋላ የሚመጡልህን መፍትሄዎች ያፋቸው። ከዛ በቶሎ ወደ ድርጊት ግባ። ወደ ለውጥ፣ ወደ ተግባር ግባ። መረጋጋት ሲኖርህ ጥርት አድርገህ ታሰባለህ። ስሜትህ አይነዳህም። ከዛ ቶሎ ወደ መፍትሄ ትሄዳለህ። ስለዚህ ትልቁ የዝምንታ ሃይል አእምሮህን እንድትጠቀምበት ያደርግልሃል። አስተዋይ ያደርግሃል።

አራተኛው የዝምንታ ሃይል ተአምራዊ ለውጥ ማየት ማስቻሉ ነው። ሕይወታችንን ከፍም ዝቅም የሚያደርገው በየቀኑ የምንወስናቸው ትላልቅና ትናንሽ ውሳኔዎች ናቸው። እየውልህ! በጣም ጠቃሚ የሚባሉ ጉዳዮች ላይ መወሰን ሲኖርብህ አትቸኩል። ሰዎች «ቶሎ በል እንጂ ውሳኔህን አሳውቀን፣ ምን አሰብክ፣ ንገረን እንጂ!» ምናምን ሊሉህ ይችላሉ። ሕይወትህን የሚቀይር ወይም የሕይወትህን አቅጣጫ የሚወስን ጉዳይ ከሆነና ተራ ካልሆነ «ቆይ ጊዜ ስጡኝ፣ የዝምንታ ጊዜ ስጡኝ» በላቸው። ፀጥ ብለህ የአግር ጉዞ አድርግ። እቤት ውስጥ ከሆንክ ዓይንህን ጨፍነህ ራስህን ለማረጋጋት ሞክር።

አባቶች እኮ ሰዎች ሲያስቸኩላቸው «ይሄ ሃሳብ ቆይ ትራስ ይንካው» ይላሉ። ቆይ ልተኛበት፣ ሌሊቱን ላሳልፍበት፣ ጊዜ ስጡኝ፣ ላሰብበት እንደማለት ነው። አየህ! ተኝተህ ስትነሳ ራሱ የሆነ የሚሰማህ አዲስ ስሜት አለ። አዲስ ሃሳብ ሊፈጠርህ ይችላል። ስለዚህ ዝምንታ እያንዳንዱ የምትወስነው ጉዳዮች ላይ ካስገባኸው ተአምራዊ ለውጥ ይሰጥሃል። አንድ ነገር አትርሳ! በሕይወትህ በጣም ምርጥ የምትለውን ውሳኔ የወሰንከው በጣም በተረጋጋበትና ደስተኛ በሆንክበት ወቅት ነው። ዝምንታ ያንን እድል ይሰጥሃል። ብዙ ችግርህን መፍታት ከፈለክ፣ የማሰብ ሃይልህን መጠቀም ከፈለክ ዝምንታን ልማድህ ልታደርገው ይገባል።

አምስተኛው የመጨረሻው የዝምንታ ሃይል ደስታን መጨመር ነው። ይህም በሳይንስ የሚደገፍም ጭምር ነው። እንደውም ሳይንሱ «በዝምንታ የምትሳልፍባቸው ጥቂት ደቂቃዎች በአዕምሮህ ውስጥ ያለውን «አሚግዳላ» የተባለውን ከጭንቀትና ከፍርሃት ጋር የሚገናኘውን የአዕምሮህን ክፍል ማስተካከል ብቻ ሳይሆን የደስታ ሆርሞኖችን ለምሳሌ ሲሮቶኒም፣ ኢንዶሪፊንና ኦክስቶሲን የሚባሉ ደስታ የሚፈጥሩ፣ ወደመረጋጋት የሚያመጡ ሆርሞኖችን እንዲለቀቁ ያደርጋል» ይላል።

ይህ ማለት ዝም በምትልባቸው ቅፅበቶች ውስጥ የተረጋጋና ደስተኛ የሆነ ስሜት ውስጥ ትገባለህ ማለት ነው። እንዳንዴ እኮ ስልክ አያርፍም፤ ይደወላል። እቤት ስትገባ ደግሞ የሆኑ የሚያሳስቡ ጉዳዮች ይኖራሉ። ሃላፊነት ይኖርብሃል። ከዛ ቲቪ ታያለህ ትተኛለህ በማግስቱ ሥራ ትገባለህ። በየቀኑ ሩጫና ጥድፈያ ላይ ነህ። ከራስህ ጋር ተረጋግተህ የምትወራበት፣ ችግርህን የምታይበት ጊዜ የለህም። ምን አልባት ዝም ብለህ ቁጭ ስትልና ከራስህ ጋር ስታወራ ወዴት እየሄድክ እንደሆነ ታስባለህ። ዓላምህን ታስታውሳለህ። «እኔ ግን ምን እያደረኩ ነው? ምን ላስተካክል? ገቢዬን እንዴት ልጨምር? በሕይወቴ እንዴት ደስተኛ ልሆን? መንፈሳዊ ሕይወቴን እንዴት ላስተካክል? የማለት እድል ይሰጥሃል ዝምንታ!

ግን ጥድፈያ ላይ ከሆንክ ወዴት እየሄድክ እንደሆነ እንኳን አታውቅም። ወደምስራቅ መሄድ ሲገባህ ወደ ምእራብ እየተጓዘክ ሊሆን ይችላል። ከዓላማህ በተቃራኒ ድርጊቶች እየወሰድክ ሊሆን ይችላል። ለዛ ነው ብዙ ሰዎችን የዛሬ አምስትና አስር ዓመት ያስቀመጧቸዋቸው ቦታ ላይ የምትገኛቸው። ይሮጣሉ! ይሮጣሉ! አንድም ቀን ግን ወዴት እየሮጡ እንደሆነ የማሰብ እድል ለራሳቸው አይሰጡትም። ዝምንታ ግን ያንን እድልና ሃይል ይሰጥሃልና ተጠቀምበት።

«በዝምንታ የምትሳልፍባቸው ጥቂት ደቂቃዎች በአዕምሮህ ውስጥ ያለውን «አሚግዳላ» የተባለውን ከጭንቀትና ከፍርሃት ጋር የሚገናኘውን የአዕምሮህን ክፍል ማስተካከል ብቻ ሳይሆን የደስታ ሆርሞኖችን ለምሳሌ ሲሮቶኒም፣ ኢንዶሪፊንና ኦክስቶሲን የሚባሉ ደስታ የሚፈጥሩ፣ ወደመረጋጋት የሚያመጡ ሆርሞኖችን እንዲለቀቁ ያደርጋል»

ርዕሰ ስንቀጠ

ዜጎች በቴሌ ቸን ዝግጅቱ ባላቸው አቅም ሁሉ ተሳታፊ መሆን ይጠበቅባቸዋል!

ጤናማ ማኅበረሰብ ለመፍጠር የአካባቢ ፅዳት ወሳኝ ነው፤ በተለይም ከፍተኛ ቁጥር ያላቸው ዜጎች በተላላፊ በሽታዎች ምክንያት ለሚከሰቱ የጤና ችግሮች ተጋላጭ በሆኑባቸው እንደ እኛ ባሉ ሀገራት፤ ችግሮቹን በቀላሉ መከላከል የሚቻለው በአካባቢ ጸገርና ዙሪያ ተገቢውን ግንዛቤ መፍጠር የቻለ ማኅበረሰብ መገንባት ሲቻል ነው።

የትኛውም ማኅበረሰብ ከጸገሩ ጋር የተያያዘ ዘመን ተሻጋሪ ፤ ከጸገሩ ጀምሮ ያለውን የመኖሪያ አካባቢውን ለጤናው ሆነ ለሁለንተናዊ ማህበራዊ እንቅስቃሴው በሚያመች መልኩ የሚቃኝ የዳበረ ባህል አለው። ከጸገሩ ጋር በተያያዘ፤ በዘመናዊ መካከል ሊያጋጥሙ የሚችሉ ችግሮችንም አሸንፎ ዛሬ ላይ መድረስ የቻለውም እነዚህ ባህላዊ እሴቶች በፈጠሩት አቅም እንደሆነ ይታመናል።

እነዚህ እሴቶች እያንዳንዱ ዘመን በፈጠረው ዕውቀት እና የቴክኖሎጂ አቅም እያደጉ/ እየተሻሻሉ፤ አሁን ላይ የሰው ልጅ አካባቢውን በተሻለ መልኩ ለኑሮው አመች ማድረግ የሚችልበትን መልካም አጋጣሚ መፍጠር ችለዋል። ከአካባቢ ጸገሩ ጋር በተያያዘ ሊፈጠሩ የሚችሉ የበሽታ ወረርሽኞችንም በአጣባቡ መቆጣጠር እንዲችሉ ረድተውታል።

ይህም ሆኖ ግን ዛሬም ከአካባቢ ጸገሩ ጋር በተያያዘ በተፈጠሩ የአመለካከት ክፍተቶች የዜጎቻቸውን ሕይወት ለመገበር፤ ክፍተኛ ሀብታቸውን ለማባከን የተገደዱ ሀገራት ጥቂት የሚሰሉ አይደሉም። በችግሩ ምክንያት ስለፈውሰ የሚጮሁ በርካታ ድምጾችን የሚያስተናግዱ ብዙ ናቸው።

እንደ ሀገር በአካባቢ ጸገሩ ዙሪያ ተገቢ ግንዛቤ ያለው ማኅበረሰብ ለመፍጠር ትኩረት ሰጥተው ባለመሥራታቸው፤ በቀላሉ የአካባቢን ጸገር በመጠበቅ ብቻ መከላከል የሚችሉ በሽታዎች በየወቅቱ የሚፈተኑ ሀገራት/ማኅበረሰብ ቁጥር በቀላሉ የሚገመት አይደለም።

በተለይም በድሆቹ እና ኋላቀር በሚባሉ ሀገሮች ችግሩ መሠረታዊ የጤና ችግር እየሆነ ካሉበት ድህነት እና ኋላቀርነት ጋር ተዳምሮ “በአንቅርት ላይ ጆሮ ደግፍ” ሆኖባቸው ሕዝባቸው ለተጨማሪ የሕይወት ፈተና ተዳርጓል። ጤናማ ማህበረሰብ ለመፍጠር የሚያደርጉትንም ጥረት ውስብስብ አድርጎታል።

ችግሩ በእኛም ሀገር በጤናው ዘርፍ ለሚያጋጥሙ ሀገራዊ ተግዳሮቶች እንደ ዋነኛ ምክንያት የሚቆጠር ነው። በሀገራቱ ያሉ ብሔር፣ ብሔረሰቦች እና ሕዝቦች አካባቢን ለኑሮ በሚያመች መንገድ በጸገሩ መያዝ የሚያስችሉ ዘመን ተሻጋሪ ማኅበራዊ እሴቶች ቢኖራቸውም ፤ ለእሴቶቹ እውቅና ሰጥቶ በተደራጀ መንገድ ወደ ሥራ መግባት አለመቻላችን “ሽክላ ስሪ በሰባራ ገል ይበላል” እንደሚባለው ሆኖብናል።

በተለይም ንቃተ ህሊናው አድጓል የሚባለው በከተሞች አካባቢ የሚኖረው የማኅበረሰባችን ክፍል፤ ከዚያም ባለፈ በየከተሞች የሚገኙ የሕዝብ አስተዳደር አካላት፤ ችግሩ እንደ ሀገር በሁለንተናዊ መንገድ ጤናማ ማኅበረሰብ ለመገንባት ለሚደረገው ጥረት ትልቅ ፈተና መሆኑን ተረድተው ኃላፊነት በሚሰማው መንገድ መንቀሳቀስ አለመቻላቸው የችግሩን አድማስ አስፍቶታል።

በተለይም የአፍሪካ መዲና፣ ሦስተኛዋ ዓለም አቀፍ የዲፕሎማሲ ከተማ ለሆነችው አዲስ አበባ ችግሩ ከጤና ስጋት ባለፈም ፤ በብሔራዊ ክብራችን ላይ ያነጣጠረ ፈተና ነው። ከዚህም ባለፈ ለነገ የማንለው። ዛሬ ላይ ተረባርቦን ዘላቂ መፍትሔ ልናስቀምጥለት የሚገባ፣ የዘመናዊነትን ለውጥ ተግዳሮት አንድ አካል አድርገን ልንወስደው የሚገባ ነው።

በለውጡ ማግስት ድህነትን ታሪክ ለማድረግ የጀመርነው መራራ ትግል ከሁሉም በላይ በሁለንተናዊ መልኩ ጤናማ ማኅበረሰብን መገንባትን የሚጠይቀን ነው። ለዚህ ደግሞ የአካባቢ ጸገርና ካለው የጎላ አስተዋጽኦ አካያ ተገቢውን ትኩረት ሰጥተን ልንቀሳቀስ ይገባል።

ከዚህ አኳያ መንገዳችን አሁን ላይ ችግሩን ለዘለቄታው ለመፍታት “የጽዱ ኢትዮጵያ ኑሮ ለጤና ትብብር ንቅናቄ” በሚል ቀደም ባለው ጊዜ በአዲስ አበባ የጀመረው እና በየክልሉ እየሰፋ ያለው ንቅናቄ እንደ ሀገር ጤናማ ማኅበረሰብ ለመፍጠር ለጀመርነው ጥረት ስኬት መገኘት ትልቅ ስትራቴጂክ አቅም ነው።

መላው ሕዝባችን የንቅናቄውን ዓላማ ተገንዝቦ ለንቅናቄው እውቅና መስጠት፤ ራሱንም የንቅናቄው አካል ማድረግ ይጠበቅበታል። አካባቢውን በዘላቂነት በግል እና በቡድን ከማጽዳት አንስቶ ንቅናቄውን በገንዘብ ለመደገፍ ትልቅ ዕድል በሆነው በነገው የቴሌ ቶን ዝግጅት ባለው አቅም ሁሉ ተሳታፊ መሆንና ዐሻራውን ማስቀመጥ ይኖርበታል።

ደህ አምድ በተለያዩ ፖለቲካዊ ስኮሎሎጂያዊና ማህበራዊ ጉዳዮች ዙሪያ ዜጎች ነፃ ሀሳባቸውን የሚሰጡበት ነው። በዓምዱ ላይ የሚወጡ ድብደታዎች የዝግጅት ክፍሉን ስቋም ስያመሰክቱም።

ነፃ ሀሳብ

ሁለተኛው ዓይነት የስኳር በሽታ መዳን ይቸላል ወይስ ይዳፈናል?

ይፍራ ብርሃን (ፕ/ር)

የመጨረሻ ክፍል

በዚህ ጽሑፉ የመጀመሪያ እትም፣ የአቀዳሚ የስኳር በሽታ (Type II Diabetes Mellitus) ምንነት፣ ሙሉ በሙሉ ይድናል፣ አይድንም የሚለውን ሳይንሳዊ መረጃዎች በማጣቀስ ለማየት ተሞክሯል። እስካሁን ባለው ሳይንሳዊ መረጃ፣ አንድ ሰው በወሰዳቸው ርምጃዎች ከምልከቶቹ ነፃ ሆነ ማለት ዳነ ማለት እንዳልሆነ፣ ይሁን እንጂ “የማይመለስና” እየጨመረ የሚመጣ (irreversible and progressive) የሚለውን የቀደም አስተሳሰብ የለውጡ እጅግ ብዙ መረጃዎች መውጣት መጀመራቸውን ፤ በተግባርም ከሰዎች እና ከሥራ ልምድ ማየት መቻሉን አይተናል። በዛሬ እትማችን ደግሞ የስኳር በሽታ ለማዳራትም ሆነ ቀድሞ ለመከላከል ሰዎች ምን ሊያደርጉ ይገባል የሚለውን ይዘን ቀርባናል።

1. የመጀመሪያውና ከሁሉም ቀዳሚው በቀና ዘላቂነት ያለው የስኳር ብቃት እንቅስቃሴ ማድረግ ነው።

የቀደምትን ባላገኘውም በሁለተኛው ወይይት ላይ ስለሌለው ብቃት እንቅስቃሴ አስፈላጊነት ብዙ ትኩረት ስለሌለውም በሌላ መድረክ ትግሽ ዘርዘር ተደርጎ ቢቀርብ መልካም ነው። አፕራፊን የሚሰራው፣ ከብደት ቀንሶ የሚባለው፣ የአካል ብቃት እንቅስቃሴ እንዲዘወተር የሚመከረው እና ካርቦሃይድሬት ምግቦችን አታብዙ የሚባለው ሁሉ በደም ውስጥ የስኳር መጠን እንዳይበዛ ሲሆን የአካል ብቃት እንቅስቃሴ ግን ብዙ ተጨማሪ ጥቅሞች አሉት።

ሁለተኛው ዓይነት የስኳር በሽታ የተገኘባቸው ሰዎች ሊያደርጉ የሚችሉት የአካል ብቃት እንቅስቃሴ በእድሜ እና በሰውነት ክብደት መጠን ይወሰናል። በብዙ ጽሑፎች እና መጽሐፎች ላይ በሰዎችን ለአምስት ቀን (በእያንዳንዱ ቀን ለ30 ደቂቃ) ቀላል ኤርቢክ እንቅስቃሴ (Aerobic exercise) ወይም ጫና ያልበዘበት ተብሎ ለሁሉም የሚመከረው በተወሰነ ደረጃ ጉድለት አለበት። ጫና ያልበዘበት የሚባለው አካላዊ ስትረስ እንዳያመጣ ነው። እሱም ሲሆን እንደ ሥነ ልቦና ስትረስ ቀጣይ ሳይሆን እርፍት ሲያደርጉ የሚጠፋ ስለሆነ ከጉዳቱ ጥቅም ያመዘናል። በ24 ሰዓት ለአንድ ሰዓት በሚሰራ የአካል ብቃት እንቅስቃሴ አካላዊ ስትረስ ተፈጥሮ የስኳር መጠን የመጨመር እድሉ ዝቅተኛ ነው።

ስለሆነም አድሚያቸው ከ65 ዓመት በላይ ላሉ ሰዎች፣ ከቤድ ያለ የጤና ችግር ላለባቸው እና የውፍረታቸው መጠን ከፍተኛ (BMI>35 kg/m2) ወይም ከገብቶቻቸው አስከ መካከለኛ (BMI -25 kg/m2) ከሆነ ኤርቢክ የአካል ብቃት እንቅስቃሴ በቀና ትክክል ሊሆን ይችላል። (BMI የሚለው ከብደትን እርስ በርስ ለተባዛ ቁመት በማካፈል ነው)። ነገር ግን BMI ከ25-35 kg/m2 ከሆነ ከሁሉ በላይ ቅድሚያ ሊሰጠው የሚገባና ሁለተኛውን ዓይነት የስኳር በሽታ ለማዳራት ብሎም እጅግ መጥፎ የሆነውን የጉበት እና የቆሽት የስብ ክምችት በመቀነስ እጅግ ውጤታማ የሆነው ክብደት መቀነስ ስለሆነ፣ ከቤድ ያለ ኤርቢክ (ሰምሶማ ሩጫን ጨምሮ) በሰዎችን ቢያንስ ሶስት ቀን ለአንድ ሰዓት መሥራት ያስፈልጋል።

ሰውነት አስከላማመድ ድረስ ሁለተኛውን ዓይነት የስኳር በሽታ የተገኘባቸው ሰዎች እንዲህ ዓይነቱን የአካል ብቃት እንቅስቃሴ ከማድረጋቸው በፊት ቀለል ያለ ምግብ መውሰድ አለባቸው። ለረጅም ጊዜ ግሉኮስ መቀበል ቀንሰው የነበሩ የጡንቻ ህዋሳት እና የስብ ቅንጣትን በኃይል ምንጭነት ሲጠቀሙ የነበሩ የበለጠ ይነቃቁና (Hypertrophy) ብዙ ስብ እና ግሉኮስ ወደ ኃይል እየቀየሩ ያቃጥላሉ፤ የደም ስሮች ቁጥርና መጠን ይጨምራል (በዚያውም ለደም ግፊት በሽታ መጋለጥ ይቀንሳል)፤ አዕምሮ ንቁ ይሆናል፤ የበሉት ምግብ ይሞሃዳል፤ ቅንጣት የለለው እንቅልፍ ይወስዳል፤ የሥነ ልቦና ስትረስ ይቀንሳል። የእንቅልፍ መረበሽና የሥነ ልቦና ስትረስ በአብዛኛው የደም የስኳር መጠንን እንደሚጨምሩ ይታወቃል።

ከራት በኋላ ቢያንስ አንድ ሰዓት ቆይቶ ለ10 ደቂቃ ቀለል ያለ የአካል ብቃት እንቅስቃሴ ዘወትር ማድረግ ይመከራል። አንድ ሰው በእንቅልፍ ላይ በአማካይ ለ8 ሰዓት ስለሚቆይ በዚያን ጊዜ ከBasal metabolism ያለፈ ህዋሳቶች የኃይል ምንጭ የሆኑ ምግቦችን ስለማያቃጥሉ እና የደም የስኳር መጠንን ስለሚጨምር የስኳር ምንጭ የሆነውን ቀድሞ መቀነሱ መልካም ነው። ስለሆነም ከተበላው ላይ የተወሰነውን አቃጥሎ (ወደ ኃይል ምንጭነት ተጠቅሞ) መተኛት ለህዋሳት እርፍት ከመስጠቱም በላይ ሰላማዊ እንቅልፍ ለመተኛት ያስችላል። ከዚህ ጋር የተያያዘው ራት ላይ ከቤድ ያሉ ምግቦችን አለመውሰድ ነው።

አጠቅላላው ነፍሳቸውን በገነት ያጉረው አንድ ኢትዮጵያዊ የስኳር በሽታ ፕሮፌሰር ሲያስተምሩን “በልተህ ተንቀሳቀስ እንበለው እንጂ ይህን ይህን ምግብ አትብላ እንበለው” ይሉ ነበር (ምክራቸው ስኳር በሽታ ላለበት ሳይሆን ቀድሞ ለመከላከል ነው)። በርግጥም ምግብ መርጠን ይህን ብላ ይህን አትብላ የምንለው ሰውነቱ ከልተሰማው ወይም ከልተንቀሳቀስ የበላውን (ካርቦሃይድሬት) የሚያስቀምጥበት ስለሌለ (ስለማይቃጠል ወይም ስብ ሆኖ ስለማይከማቸው) እንጂ ካለበለዚያም ከተጠቀመበት እና ለሰውነቱ ከተሰማው ሁሉም ምግብ ነጻጅ ወይም ገምብ ወይም በሽታ ተከላካይ ነው። እዚህ ጋንው አንዱ የዶ/ር ደምሴ ነግብ ሚዛን የሚደፋው። ሰውነታችን የበላነውን ምግብ በራሱ ጊዜ እንዲቀበል ሳናደርገው በመድኃኒት እገዛ (ሳይፈልግ በግድ እንደማለት) እንዲቀበል እናደርገዋለን።

ይህ ደግሞ “የታመመ” ህዋሳቶች አልታከሙም ወይም በመደበኛው መንገድ ምግብን እንዲያጥቡ ስላደረግናቸው ችግሩ እየባሰ ይሄዳል እንጂ መፍትሔ አይሆንም። ህዋሳቶቻችን ከመድኃኒት በተጨማሪ የማይመቻቸውን ምግብ በመተው እና እንዲሰሩ በማድረግ አላገዝናቸውም።

ያልተኛ ልጅ እርፍ ቢሉት እሺ እንደማይለው ሁሉ ደጋግመን ስንቀመጥ ለጡንቻችን ተፈጥሯዊ ያልሆነ ነገር እያደረግን ነው (ጡንቻዎቻችን ይደከማሉ)። የአለምም ሆነ የሰውነት ምቹት በመቀመጥ ወይም በመተኛት ብቻ ሳይሆን በእንቅስቃሴ ጭምር ሲደገፍ ጤናም፣ ጥንካሬም፣ አድሚም ነው። የአካል ብቃት እንቅስቃሴ ልማድ ማድረግ ከስኳር በሽታ ብቻ ሳይሆን ከብዙ ተላላፊ ካልሆኑ በሽታዎች ይከላከላል እና እኛ እየሰራን ልጆቻችን እንዲለምዱት እናደርግ የሚለው ዋናው መልዕክት ነው።

ሲጠቃለል አካል ብቃት እንቅስቃሴ ማዘውተር ሲጀመር የደም ስኳር ስለሚቀንስ፣ አንደበፊቱ ብዙ መጠን ያለው መድኃኒት ማስፈለግ ይቀንሳል። ከዚያም አልፎ በሂደት መድኃኒት እስከማቆም መድረስ ይቻል ይሆናል። ነገር ግን በሽታው ዳነ ማለት አይደለም። ምልክቱ እንጂ መንስኤው ስላልጠፋ የአካል ብቃት እንቅስቃሴ ሊሎች ርምጃዎችን ስናቆም ተመልሶ ይጨምራል፤ ለዚያም ነው Remission ማለት የተዳፈነ ነው የተባለው። የተዳፈነ አሳት ውሉ አድሮ ሲገለጥ ሳይጠፋ ይገኛል።

2. አመጋገብን ማስተካከልና የሚያብዙበትን ምግብ ሁሉ ስይቸ መተው ያስፈልጋል።

ለግንዛቤ እንዲሆን፣ በተለምዶ ካርቦሃይድሬት ምግቦችን “ኃይል ሰጭ”፣ ፕሮቲን የሆኑትን “ገንቢ” የሚለው ቃል ገላጭ ስላልሆነ (ከላይ እንደተጠቀመው በማወገድ ደረጃ ትርፍ ካርቦሃይድሬት ቀዳሚ ስለሆነ)፣ ቃሉን እንዳለ መጠቀሙ የተሻለ ነው። በየትኛውም ዓይነት ቢዘጋጁ የአህል ዘሮች ከሆኑት ከስንዴ፣ ከገብስ፣ ከበቆሎ እና ከሩዝ የሚዘጋጁ ምግቦች ከፍተኛ የካርቦሃይድሬት መጠን የያዙ ናቸው። እህል ያልሆኑ ማር፣ ድንች፣ ቆጭ እና ሸንጌራ አገዳ (ስኳር) ተጠቃሽ ናቸው። ነገር ግን ካርቦሃይድሬት መጠን ያንሳል እንጂ በብዙ ምግቦች ውስጥ (አትክልትና ፍራፍሬት ጨምሮ) ይገኛል። የካሎሪ መጠናቸው ከፍ ያሉ (በግራም ከገ አስከ 9 ካሎሪ) የሚባሉት መካከል የቅባት ምግቦች (የሥጋ ውጤቶች፣ የወተት ውጤቶች፣ አሳ፣ ዘይትና የቅባት እህሎች) እና አልኮል መጠጦች ቀዳሚያቸው ናቸው።

ብዙ ጊዜ ካርቦሃይድሬት ምግቦችን ብቻ ሳይሆን ሥጋም ሁለተኛው ዓይነት ስኳር በሽታ ላለባቸው ሰዎች ሲከለከል መስማት የተለመደ ነው። ምናልባት የሪህ በሽታ አለባቸው፣ የኮሌስትሮል መጠናቸው ከፍ ያለ ከሆነ፣ የሰውነታቸው ክብደት ከፍ ያለ ከሆነ ወይም ለሰውነት ክብደት መጨመር የተጋለጡ ከሆነ ትክክል ነው። ነገር ግን የተመጣጠነ ወይም ዝቅተኛ የሰውነት ክብደት ያላቸው ከሆኑ እና የአካል ብቃት እንቅስቃሴ የሚያዘወትሩ ከሆነ ሥጋ መብላት (ከፍተኛ ካሎሪ ሰጭ ከሚባሉት ቢመደብም) የስኳር መጠንን ቢቀንሱም የሚደረግ አድራ እንደ ካርቦሃይድሬት ምግቦች ከፍ ያለ ላይሆን ይችላል። ግን እንደሰው ይለያያል።

በተሻለ የሚገልጸው ከሆነ ሁሉም የሁለተኛው ዓይነት ስኳር በሽታ ያለባቸው ሰዎች ህዋሳቶቻቸው ለካርቦሃይድሬት ምግቦች “አለርጂክ” ናቸው። በሕዝምናው ቋንቋ “Carbohydrate intolerance” ብዙዎች ሳይሆኑ በፊት ያጋጠማቸው ሰዎች ለህዋሳቶቻቸው ካርቦሃይድሬት ምግቦች ለአለርጂክ የሆኑባቸው ናቸው እንደማለት ነው። ስለዚህ የሁለተኛው ዓይነት ስኳር በሽታ እንዳለበት ያወቀ ሰው በአካል ብቃት እንቅስቃሴ እና በሌሎቹም መንገዶች የስኳር መጠን ቢቀንስም መቼም ቢሆን ከፍተኛ መጠን ወደ አላቸው የካርቦሃይድሬት ምግቦች ዳግም መመለስ የለበትም። የብዙ ሰው ስህተት ይህ ነው።

የሁለተኛው ዓይነት ስኳር በሽታ እንደ ቁስል በጠባሳ አይደንም። ሁሉንም ዓይነት የማዳፈጃ ዘዴዎች ብንተገብር እንኳን ህዋሳቶቻችን ከሌሎች ምግቦች የሚገኘውን ግሉኮስ እንዲጠቀሙ እና የደም ስኳር እንዳይጨምር ማስቻል ይቻላል እንጂ፣ አንድ ጊዜ ህዋሳቶቻችን ለካርቦሃይድሬት አለርጂክ ከሆኑ በኋላ ይህን ምግብ ወዳጅ ሊያደርጉት አይችሉም። ስንበላው የሚጣፍጠን ካርቦሃይድሬት ህዋሳቶቻችን እንደ “ሬት” መሯቸው የተፋት ስለሆነ ሊቀበሉት አይችሉም።

በሚገርም ሁኔታ ህዋሳቶች ካርቦሃይድሬት እንደመረራቸው ለንቁ አዕምሯችን በግልፅ ይናገራሉ። አንድ የሁለተኛው ዓይነት ስኳር በሽታ ያለበት ሰው ካርቦሃይድሬት ምግቦችን ሲበላ እንደማንኛውም ሰው አፉ ላይ ይጣፍጡታል። አንድ ሰዓት ባልሞላ ጊዜ ውስጥ (ካርቦሃይድሬት ምግቦች ወደ ግሉኮስ ተቀይረው ህዋሳቶች ዘንድ ሲደርሱ) ባይ የሆነው አፉ እንደ ሬት ይመረቃል፤ ከዚያም አልፎ አፉና ጉረርው ይደርቃል (ብዙ የሰውነት ፈሳሽ ወደ ደም ስር ስለሚመጠጥ)። የህዋሳቶቹ መልዕክት ግልፅ ነው። ይህን ምግብ መቼም ቢሆን አንፈልጋለንም ነው። ጣፋጭ ምግብ የሚወደው እና ምንጊዜም ምግብ ግሉኮስ የሆነው አንጎል (ንቁ አለም) ደግሞ ካርቦሃይድሬት ምግብ ለመብላት ይጓጋል (ዓይነትን ጥልፍልፎሽ)።

ስለሆነም በየትኛውም ጊዜ ወደ ከፍተኛ የካርቦሃይድሬት ምንጭ

ማህበራዊ

እንዲህም ይኖራል

ሕይወት ፈረጅ ብዙ ገደብ አለው፤ መውጣት እንዳለው ሁሉ መውረድም ይኖራል። ከመውረድ ውስጥም በትጋት መውጣት ይቻላል። አገራችን ማጣት እንዳለው ሁሉ አጥቶም ይገኛል። ይህ የሕይወት እውነታ ነው። በጥቂቶች የህይወት መውጣትና መውረድ ውስጥ ብዙዎች ይመራሉ። የህይወትን ፈተናዎችም ያውቃሉ። በከፍታ ውስጥ የሚገኙት «እንዲህም ይኖራል እንዲህ?» ብለው ራሳቸውን ይጠይቃሉ። ስተቸገራት ያዝናሉ፤ ካላቸው ቀንሰው የሌሎችን ችግር ይካፈላሉ፤ በተጨማሪም ችግር ብልሃትን ያስተምራል እንዲሉ ከችግር ጋር ተሳምዶ ከመኖር ይልቅ ስመፍትሄ የሚታተሙትንም ያበረታታሉ። በመሆኑም «እንዲህም ይኖራል» ብለን በከፈትነው አምዳችን ህይወትን በየፈርጁ ታስተውሎበት፤ ስለተውሰድም ትማራበት ዘንድ ጋበዝናችሁ። ስለስተደቀችሁ፤ ስመሰል ታረኮች ጥቅማችሁ እንዲሁም ስድገጃችሁ የዘገጁት ክፍላችን አድራሻ ትጠቀሙ ዘንድ ጋበዝናችሁ።

ስለ ልጅ ፍቅር ...

መልካም ሥራ አፈጻጸም

ስለፋው የብርቱ ገበሬ ሥም ...
ምዕራብ ወለጋ የጊምቤ ገጠራማው ስፍራ አስፋው ደሴቱራን የመሰሉ ብርቱዎችን አፍርቷል። በዙሪያ ቀበሌው ጠንካራ ገበሬዎች በሬዎችን ጠምደው ሲያርሱ፤ ሲያዘምሩ ይውላሉ። አስፋው የስድስት ልጆች አባት ነው። ሶስቱ ሴቶች፤ ሶስቱ ደግሞ ወንዶች ናቸው። ገበሬው አባጣሪ በላቡ ዋጋ በጉልበቱ ድካም አዳሪ ነው። ዓመቱን ሙሉ እጁ ነጥፎ፤ ጎተራው ጎድሎ አያውቅም። አስፋው ግብርናን ከልጅነቱ ጥርሱን ነቅሎበታል። መሬቱን አርሶ ፣ አለስልሶ ምርቱን ሲያፍስ፤ በሙሉ መተማመን ነው። እሱ ትናንት ባለፈበት መንገድ ትውልዱ እንዲያልፍ አይሻም። ሁሉም ስለ ልጆቹ ነገ ያስባልና አድገው፤ ተምረው ለቁምነገር እንዲባቁ ምኞቱ ነው። ይህ እንዲሆን ስለልጆቹ ጤና ይጨነቃል፤ ቢያማቸው አይወድም። ጥቂት ቢያተኩሳቸው ደግሞ ህኪም ዘንድ ይዞ መፍጠን ልማዱ ነው።

ትንሹ ቀንኒሳ...
ቀንኒሳ የቤቱ ትንሽ ነው። የሁሉም ዓይን ያርፍበታል። የመጨረሻ ልጅ መሆን ልዩ ትኩረት አለውና ሁሉም የላም የጣፈጠውን፤ ያማረ የተዋበውን ያስጣል። ቀንኒሳ የዚህ ዕድል ተጠቃሚ ለመሆን ያገደው የለም። እንደ ትንሹ ከሁሉም ይወደዋል፤ ያስብላታል። አስፋው ደግሞ ልጁን ባዩ ቁጥር አፍላገቱን ያስታውሳል። የዛኔ በእሱ ዕድሜ ስፖርት ወዳድ አፍላ ነበር። በዝላቤ ፣ በፍጫው መሳተፍ ደስ ይለዋል። ወጣትነቱ ላይ ሁሉም ብርቱ ነው። በያዘው መስክ አሸናፊትን አያጣም። ይህ ማንነቱ ዛሬ ላይ በግብርናው ተዋዘቷል። እንዲያም ሆኖ ትዝታውን አልረሳም። ሯጮችን ሲያይ ዘመኑን ያስታውሳል። ስፖርተኛነቱ ትዝ ይለዋል። አስፋው በተለይ ለእውቀት አትሌት ቀንኒሳ በቀለ የተለየ ፍቅር አለው።

ቀንኒሳ የኢትዮጵያ ምርጥ አትሌት ነው። ተድካሚዎቹን አሸንፎ በዓለም አደባባይ ዕውቅናን ተቸኛል። ዛሬም ድረስ ለአትሌቱ ክብር የሚሰጠው አስፋው አድናቆቱ በውስጡ ነው። ለዚህ እውነት ማስታወሻ ይሆንዋል ዘንድ ትንሹን ልጅ በአትሌቱ ስም ይጠራዋል። «ቀንኒሳ» የመጨረሻ ልጁ ስያሜ ሆኗል።

ይህን ስም ለልጁ ከሰጠ ወዲህ ላታላቁ አትሌት በልቡ ቋሚ ሐውልትን እንደተከለ ይሰማዋል። አባት ትንሹ ቀንኒሳ እንደ አትሌቱ ግብርናን ቢይዝለት፤ ስሙን ቢያስነሳለት ይወዳል። ቀንኒሳ ማለት የስፖርት ሕይወቱ ዐሻራ ፣ የልጅነት ታሪኩ እውነት፤ የሚያከብረው አትሌት ማስታወሻ ነው።

አሁን ትንሹ ቀንኒሳ በዕድሜው ማደግ ጀምሯል። እንደማንኛውም ልጅ ትምህርት ቤት ሊገባ ከቀለም ሊገናኝ ነው። ይህ እውነት ለወላጆች ደስታ ይሰጣል። እሱን መሰል ልጆች ተምረው አካባቢያቸውን እንዲያስጠሩ፤ ራሳቸውን እንዲቆይሩ ይጠበቃል።

2007 ዓም...
ይህ ዓመት ለብርቱው ገበሬ አስፋው ከሌሎች ጊዜያት የተለየ አልነበረም፤ ልክ እንደቀድሞው በሬዎቹን ጠምዶ ከእርሻው ይውላል። እንደዓምና ካቻምናው ለከርምው ያስባል፤ ለነገው ያቅዳል። በላብ በወዙ የሚገኘው ምርት ከአውድማው እንዲያገኝ፤ ከጎተራው እንዲይገድል ዘወትር እንደበረታ ነው።

ከሰሞኑ ግንዓይኖቹ ከትንሹ ቀንኒሳ ላይ አልተነሱም። ዘወትር የአንገቱን ስር ምልክት እያየ ያስባል፤ ይጨነቃል። አንገቱ ላይ ከዚህ ቀድሞ ያልነበረ ነገር እየታየው ነው። በየቀኑ ማበጥ የጀመረው አንገት ህመምን አስከትሏል። ይህ ስሜት ፈጣኑን፤ ቀልጣፋውን ህጻን ማሸማቀቅ፤ ማስጨነቅ ይዟል።

በየቀኑ ችግሩን ያዩ አንዳንዶች የራሳቸውን መላምት አመጡ። እንዲህ ሲያጋጥም የአበሻ መድሃኒት መሞከር ተለምዷል። እሱ ባይሳካ የሌለውን እጅ ማየት፤ መፈተሹ ያለ ነው። ቦታው ገጠር ነውና ዕድሉን መሞከር ፣ ባጋጣሚው ማለፍ ብርቅ አይደለም። አባት ግን በዚህ

አማራጭ መጠቀምን አልፏል።

አስፋው ውሎ አድር የልጁ ጉዳይ ይበልጥ አሳሰበው። አሁንም የአንገቱ ስር አብጠት ጨመረ እንጂ አልነደለም። ችግሩን እያየ ብቻ አብሮት መጨነቁን አልፏል። ሁሉም እንደሚያደርገው የህኪምን እጅ ለማየት ወደደ። ቀንኒሳን ይዞ ወደ ሆስፒታል ሲዘልቅ በስፍራው ያሉ ህኪሞች ልጁን ተቀብለው ምርመራ አደረጉለት።

አስፋውና ቀንኒሳ ለቀናት ከሆስፒታሉ ቆዩ። ሁኔታውን ያዩ ህኪሞች አባትየውን ከየት እንደመጣ ጠየቁት። አስፋው መገኛው ከከተማ ወጣ ካለ የገጠር ቀበሌ ስለመሆኑ አስረዳቸው። ይህን ሲሰሙ በእጅጉ ተደንቀው አመሰገኑት። የልጁን ችግር ተረድቶ ሳይዘናጋ ህኪም ዘንድ ፈጥኖ መምጣቱ መልካም ሆነለት።

የቀንኒሳ ህኪሞች ለምርመራው ትኩረት ሰጥተው ቀናት ወሰዱ። የአንገቱ ላይ ዕብጠት አስጨንቋቸዋል። ፡ ውጤቱ መልካም ካልሆነ ለከፍተኛ ህክምና ወደ ሌላ ሆስፒታል ሊጻፍለት ግድ ይላል። አባት አስፋው ልጁን ይዞ ውጤቱን እየጠበቀ ነው። ለብዙ ያሰበው ቀንኒሳ በህክምና ዕጦት እንዲሰቃይበት አይፈልግም።

ልጁን ሲያስተውል ሁሉም ይጨነቃል፤ ያዝናል፤ ሆኖ በብው አባት ዓይን ዓይኑን እያየ ስለነገው ያስባል። «ቀንኒሳ» ብሎ ስም ሲሰጠው እንደ አትሌቱ ፈጣኝ፤ ሯጭ ፣ እንዲሆንለት እያሰበ ነበር። ዛሬ ይህ ህልሙ ከእሱ የለም። አሁን የዕለት ሥራው ተደናቅፏል። የዓመት ዕቅዱ ተሰናክሏል። እንዲያም ሆኖ ከልጁ ሕይወት አይበልጥበትም። ጊዜ ሰጥቶ፤ ጉልበት ገንዘቡን ከፍሎ እያሳከመው ነው።

ህኪሞቹ የትንሹን ቀንኒሳ የምርመራ ውጤት ለማወቅ አስፈላጊውን ሁሉ ማድረግ ይዘዋል። በየቀኑ ደሙ ይታያል፤ ከዕባጩ ፈሳሽ ተወስዶ ይመረመራል። ውጤቱ እየታየ ሌሎች ምርመራ ይታዘዛል። አስፋው በህኪሞቹ ተስፋ አልቆረጠም። ከዛሬ ነገ የሚሰማውን እውነት እየጠበቀ ነው። በቀጠሮ ምልልስ ህክምናው ቀጠለ። ለውጥ ባይኖረውም ሁኔታው ተስፋ የሚያስቆርጥ አልሆነም። ውሎ አድር ግን ለአባት የምርመራው ውጤት ተነገረው። በቀንኒሳ አንገት ላይ ከወጣው ዕብጠት የተገኘው ምርመራ የካንሰር ምልክት እንደታየበት ታወቀ።

ሲሳው እርምጃ...

አስፋው የትንሹ ቀንኒሳ የህክምና ውጤት ከተነገረው ወዲህ ውስጡ ተሰብሯል። ጎዘኑ ከፍቷል። እንደ ዓይኑ ብሉን የሚሳሳለት ልጁ በዚህ ህመም መጠርጠሩ ከፍተኛ እያሳሰበው ተጨንቋል። ህኪሞቹ ዛሬም አድናቆታቸውን እየሰጡት ነው። ገጠር ኗሪው አባጣሪ ለህክምና ቅድሚያ ሰጥቶ ለልጁ መድረሱ ለአካባቢው ተምሳሌ አድርጎታል። ከምርመራው ውጤት በኋላ የአስፋውና የልጁ የሕይወት አቅጣጫ ተቀየረ። አባት ቤት ትዳሩን እርሻ አውድማውን ሊተዉ ቁርጠ ቀን ደረሰ። ትንሹ ልጅ ጅምር ትምህርቱን ሊያቋርጥ ግድ ሆነ። አስፋው በተጻፈለት የህክምና ወረቀት ልጁን ይዞ አዲስ አበባ ሊሄድ ተዘጋጀ።

እሱ በዚህ ስፍራ አንዳች የሚያውቀው ሰው የለም። ለሰሙ «ዘመድ ወዳጅ» አለ ቢባል እንኳን በእንግዲነት ልጁን ይዞ የሚከርምበት አይሆንም። ይህ ችግር ግን ከመንገዱ አልመለሰውም። ስለ ልጁ ጤና መሆን የትም ቢሆን ይሰደዳል። ኑሮ ሕይወቱን ትቶ ማንነቱን ይሰጣል።

አስፋውና ቀንኒሳ አሁን አዲስ አበባ ናቸው። በተባለት መሠረት ጥቁር አንበሳ ሆስፒታል ደርሰው ህክምናውን ጀምረዋል። «ለሀገሩ እንግዳ ለሰጠ ባዳ» የሆኑት አባትና ልጅ ውላቸውን ከህክምናው ያሳልፋሉ። ከነበሩበት ሆስፒታል የተጻፈው የምርመራ ውጤት ዳግም ይረጋገጥ ዘንድ በቂ ጊዜ ይጠይቃል። ከዚህ ጥግ ለመድረስ ቀንኒሳ ራሱን ሰጥቶ ምርመራውን ጀምሯል።

ዳግም ምርመራው...

አባት አስፋው ለልጁ ከጎኑ የቆመ ብርታቱ ነው። ጭንቀቱን ተከፍሎ ህመሙን ይጋራዋል። ሁሉም «አይዘህ» ለማለት አይሰንፍም። «አለሁልህ» እያለ ቀንኒሳን ያጠከረዋል። የአዲስ አበባው ሕይወት

በህክምናው እንደቀጠለ ነው። አሁንም ምርመራው፤ ምርመራው በጥልቀት ቀጥሏል። ከቀናት በአንዱ የተሰማው ዜና ግን ለአባትና ልጁ መልካም የምስራች ሆነ።

የጥቁር አንበሳ የምርመራ ውጤት በቀንኒሳ አንገት ላይ የታየው ዕብጠት ዕጢ እንጂ ካንሰር ደረጃ ያለመድረሱን አሳውቃቸው። ይህ እውነት ቤት ትዳሩን ትቶ ሀገር አቋርጦ ለመጣው አባት ታላቅ ደስታን አቀበለ። ውጤቱ ብቻውን ግን ወደቤት ፈጥኖ አልመለሳቸውም። ዕጢው በቀዶ ህክምና መውጣቱን ተከትሎ ተከታታይ ህክምና መውሰድ ግድ መሆኑ ተነገራቸው።

ቀንኒሳ አዲስ አበባ ቆይቶ የኬም ህክምናውን ጀመረ። ይህ ጊዜ በእጅጉ ስቃይ ያለበትና የከፋ ነበር። የህክምናው ሂደት የሚያስከትለው ተፅዕኖ በቀላሉ የሚገፋ አልሆነም። ቀንኒሳ በልጅ አቅም ጉልበት ህመሙን አሸንፎ ለመቆም ብዙ ታገለ። ስቃይ ግን ለእሱ ብቻ አልሆነም። ከድካሙ እስኪነቃ፤ ከህመሙ እስኪያግም አባት አስፋው ከልጁ ጋር ሊታመም ግድ ብሏል።

አስፋው ልጁን በምልልስ ለማሳካም ብዙ ደክሟል። ህክምናው በቂ መድሃኒት ያሻቀደ። ዋጋው ደግሞ በቀላሉ አይቀመስም። ለእያንዳንዱ መድሃኒት ጥቂት የማይባል ገንዘብ መውጣቱ ግድ ነው። አስፋው አሁን ከቤት ትዳሩ ርቋል። ከጎኑ ሆኖ ጎዶሎውን የሚሞላ ሃሳቡን የሚካፈል ወገን የለውም። ልጁን ለማዳን ቤት ንብረቱ ላይ መፍረድ እንዳለበት ከራሱ መከራል።

ብርቱው አባጣሪ የአዲስ አበባው ህክምና አቅሙን ፈትኖታል። ሙሉ ወጪውን ለመሸፈን ከተማ ላይ የሠራውን መኖሪያ ቤት ፣ ላምቸንና በሬዎቹን ሸጧል። ጥሪቱን አሟጦ ልጁን ቢያሳካም ሃሳቡ አላረፈም። እድይታ የለሽ ሕይወቱ ከቤት፤ ከኑሮው፤ ከታማሚ ልጁ በሃሳብ ያናውዘዋል።

አስፋው ስለ ልጁ ጤና በሬዎቹን ፈቶ፤ እርሻውን ትቶ ካገሩ ከወጣ ከራራሟል። ይህን የሚያውቁ የሰፈሩ ዕድርተኞች ግን ዝም አላሉም። የነበጠ ትኩረትን ሊያቀኑ ፣ የደከመ ጉልበቱን ሊያበረቱ ከጎኑ ቆሙ። ችግር የፈታውን መሬት እያረሱ ጎተራውን ሞሉለት። የቅርብ ዘመዶቹ በጎዶሎው ተገኝተው «አለንህ» አሉት። እሱም ቢሆን ባለው ጊዜ ለጉልበቱ አይሰስትም። ከእርሻው እየተገኘ እንደ ደንቡ ይውላል። አስፋው ሁሉም በዚህ ጥረቱ ውስጡ እንደጸና ነው። አሁንም ስለልጁ ጤና መሆን፤ ስለነገው ህልሙ ትግሉን ቀጥሏል።

አባጣሪው ልጁን በህክምና አቆይቶ ወደ ሀገሩ መመለስን የዓመታት ልምዱ ነው። ህክምናው ተከታታይ ነውና ፈጽሞ መቋረጥ የለበትም። ቀጠሮ በደረሰ ጊዜ ቀኑን ሳያሳልፍ ህኪም ፊት ማቅረብ ግድ ይለዋል። ለእሱ ይህን ማድረግ ሁሉም አልጋ በአልጋ አይሆንም። የአስፋው የትውልድ አካባቢ የጸጥታ ችግር ያለበት ነው። ዛሬ ሰላም ቢያድር የነገው ውሎ የከፋ ይሆናል። እንዳንዴ በቀጠሮው ቀን ለመድረስ ቀድሞ ተዘጋጅቶ ልጁን ይዞ ይወጣል። የሁልጊዜ ሃሳቡ ልጁን አሳካም

ለውጡን መኖራቅ ነው። ሆስፒታል ደርሶ ከህክምናው አድርሶ የእሱን ደስታ ለማየት ይጓጓል። ይህ ከመሆኑ በፊት ግን የመንገዱ መዘጋት ይሰማል። ይህኔ እሱን አልፎ መሄድ አደጋ እንዳለው ይረዳል። ተስፋ ይቆርጣል፤ ያስባል፤ ይተከዛል።

ይህ አይነቱ እውነት የአስፋውና የትንሹ ቀንኒሳ ክፉ አጋጣሚ ሆኖ ዓመታትን ዘልቋል። ይህ ከባድ ዋጋ ያስከፈለ መሰዋዕትነት ለአንድም ቀን አባት አስፋውን ቢያሳሳብ እንጂ አማሮት፤ አበሳጭቶት አያውቅም። ሁሉም መሸቶ በነጋ ቁጥር የልጁን አዲስ ጀንበር በጉጉት ይናፍቃል።

አሁን ትንሹ ቀንኒሳ ያሻውን ይመጣል። ሁለቱም ለጊዜው በተገኙበት አንድ ስፍራ ማረፊያ አግኝተው «አይይይ» ብለዋል። ህክምናው መሳካቱ ለአባት አስፋው መልካም ሆኗል። የልፋት ድካሙ ጉዳይ ዋጋ አለማጣቱ ሁሉም ፈጣሪውን እንዲያመሰግን ምክንያቱ ነው። ይህ ስለልጅ ፍቅር የተከፈለ ነው።

ዓመታትን የቆጠረው የአባትና ልጅ ምልልስ ብዙ ዋጋ ተከፍሎበታል። በትንሹ ቀንኒሳ አካል ያለፈው ስቃይና መከራ ቀላል ይሉት አይደለም። በህመሙ ሳቢያ በየጊዜው የሚቋረጠው ትምህርት፤ የሚያጋጥም ተስፋ መቁረጥ ከአዕምሮ በላይ ነው። የአባት አስፋው የሕይወት ትግል ደግሞ ከልጁ ማንነት ይለያል። ይህ ሰው ተስፋ የጣለበትን፤ አስቀድሞ ህልሙን የቃኘበትን ልጁን በድንገቱ ህመም ተፈትኖበታል። ክፉ አጋጣሚው ግን እጁን አጣጥፎ እንዲቀመጥ፤ «በእግዜር ያውቃል» ብሏል ብቻ እንዲኖር ምክንያት አልሆነም።

አስፋው ፈጣሪውን ተማምኖ ልጁን በጤና ለማቆም ራሱን ለታላቅ ዋጋ አዘጋጀው። ንብረቶቹን ሸጠ፤ ጥሪቱን አሟጦ የጀመረው ጉዞ ፈተና ቢበዛውም አልተደናቀፈም። ከትንሹ ቀንኒሳ ጀርባ የሚያየው ታላቅ ተስፋ ዛሬን አሳድሮ የነገን ብርሃን አሳየው። በዚህ መንገድ ተመርቶ ጀመረው ጉዞም መልካም ሆነለት። ትኩረት ዝሎ እጅ ቢያጥረውም፤ ስለልጁ መኖር አስቀድሞ ተራመደ። ተሳካለትም።

ቤት ስእንግዳ...

አሁንም አባትና ልጅ ከጊምቤ አዲስ አበባ ምልልሳቸው ቀጥሏል። ቀጠሮው ሳብ እያለ ቢመጣም አስፋው አቅሙ እየተዳከመ እጁ እያጠረ ነው። እንደ ትናንቱ ከህክምናው የሚተርፍ በቂ ገንዘብ ከእጁ የለም። ሁሉም ከቤቱ ወጥቶ እስኪመለስ ይጨነቃል፤ ያስባል። አንድ ቀን ከሚመለስበት የጥቁር አንበሳ ሆስፒታል ቅጥር የእሱን ችግር የሚፈታ መፍትሄ ተገኝለት። አባትና ልጁን ሳይነጣጥል ተቀብሎ የሚያስተናግደው የማቴዎስ ወንዱ የኢትዮጵያ ካንሰር ሰሳይቲ ሁለቱን ነፍሶች ተቀብሎ «ቤት ለእንግዳ» ሲል መፍቀዱን አወቁ። ይህ እውነት በጊዜው ለአባት አስፋው ጀሮ የሚታመን አልነበረም። እንደተባለው ከስፍራው ደርሰው ቤተኞች ሆኑ። ገጹ ህ መኝታ፤ በቂ ምግብና መልካም መስተንግዶ ጠበቃቸው።

ይህ ቦታ እንደቀንኒሳ ያሉ በካንሰር የተጠቁ ህጻናትንና ወላጆቻቸውን በወጉ ተቀብሎ የሚያስተናግድ ተቋም ነው። ከተለያዩ ክልሎች የሚመጡ ህመማንና ቤተሰቦቻቸውን በማስተናገድ የህክምና ክትትል እንዲያገኙ፤ የመድሃኒት ድጋፍ እንዲኖራቸውና ደርሰው ለመመለስ የትራንስፖርት ወጪ እንዲሸፈንላቸውም ያደርጋል።

በዚህ አጻጻፍ የሚገናኙ እንግዶች

ኢኮኖሚ

መሠረተ ልማት

ስከተሞች መሠረተ ልማት አቅም የሚፈጥረው የጽዳትና አረንጓዴ ልማት ንቅናቄ

አንተነህ ቸሪ

የከተማና መሠረተ ልማት ሚኒስቴር መረጃዎች እንደሚጠቁሙት፣ በኢትዮጵያ ያለው የከተማነት ግንባታ እድገት ከአምስት ነጥብ አራት በመቶ በላይ ነው። ይህ እድገት ኢትዮጵያን በዓለም አቀፍ ደረጃ ፈጣን የከተማነት እድገት ከሚመዘገቡበት ሀገራት መካከል አንዷ ያደርጋታል። ይህን እንጂ ይህ እድገት ከሀገሪቱ የሕዝብ ብዛት አንፃር ሲመዘን የከተማነት እድገቱ በቀ የሚባል አንዳልሆነም መረጃዎቹ ያሳያሉ።

ከተሞች በዘላቂ የሚኖሩበት የሥራና የመኖሪያ ሥፍራዎች በመሆናቸው፣ የግብርና የሥራና የኑሮ እንቅስቃሴዎች ምቹ ማድረግን ይጠይቃል። ለአዚህም ከሚያስፈልጉ ግብዓቶች መካከል አንዱ የመሠረተ ልማት አቅርቦት ነው። የከተሞች ጽዳትና አረንጓዴ ልማት ሥራዎች ደግሞ የከተሞችን የመሠረተ ልማት አቅርቦት ውጤታማ ከሚያደርጉት መካከል ይጠቀሳሉ።

በዚህ መነሻነትም የኢ.ፌ.ዴ.ሪ የከተማና መሠረተ ልማት ሚኒስቴር ሰሞኑን «ጽዳት ከተሞች ለኢትዮጵያ ከፍታ» በሚል መሪ ሃሳብ የከተሞች ጽዳትና አረንጓዴ ልማት ሀገራዊ የንቅናቄ ማስጀመሪያ መድረክ አካሄዷል። በመድረኩ የተገኙት የብልፅግና ፓርቲ ምክትል ፕሬዚዳንት እና በምክትል ጠቅላይ ሚኒስትር ማዕረግ የዲሞክራሲ ሥርዓት ግንባታ ማስተባበሪያ ማዕከል ኃላፊ አቶ አደም ፋራህ ከተሞች ጽዳትና አረንጓዴ ልማት ተግባር ሀገራዊ አጀንዳ ሆኖ በባለድርሻ አካላትና በሕዝቡ ንቁ ተሳትፎና ቅንጅታዊ አሰራር ሊተገበር እንደሚገባ ይናገራሉ።

አሳቸው እንደሚሉት፣ በአምቅ ሀገራዊ አቅም እና በዜጎች ፍትሃዊና ንቁ ተሳትፎና ተጠቃሚነት ላይ የተመሠረተ መዋቅራዊ የምጣኔ ሀብት ሽግግርን እውን ለማድረግ የከተማና የገጠር ልማትን በማስተሳሰር ጤናማ ከተማነትን ማስፋፋት ፋይዳው የጎላ ነው።

«በሀገራችን ከተሞች በፍጥነት እየተስፋፋ ይገኛሉ፤ ይህን እንጂ የከተሞች መስፋፋት ዓለም አቀፋዊ ደረጃውን የጠበቀ፣ ሀገራዊ የብልጽግና ጉዞን በሚያፋጥንና በከተማም ሆነ በገጠር የሚኖሩ ዜጎችን መሠረታዊ ፍላጎቶችን በሚያሟላ መልኩ እንዲሆን ማድረግ ወሳኝ ነው» ይላሉ። መንግሥት የሀገሪቱ ከተሞች በዓለም አቀፍ ደረጃ ተወዳዳሪ፣ ለኢትዮጵያ የሚመጥኑ ለዜጎች ሁለንተናዊ ብልጽግና ምቹ እንዲሆኑ ለማድረግ የተቀናጀ የከተማ ልማት ፕሮግራም በመንደፍ በተለያዩ የሬፎርም ርምጃዎች በማስፈጸም በርካታ ሥራዎችን እየሠራ እንደሚገኝና ውጤቶችም እየተመዘገቡ እንደሆነ አቶ አደም ይጠቅሳሉ።

ለአብነትም ከተሞች ደረጃውን በጠበቀ ጥላን እንዲመሩ፣ በቀና የለሙ አረንጓዴ ስፍራዎች እንዲኖራቸው፣ የለማት ትሩፋትን በማስፋፋት የምግብ ዋስትናቸውን እንዲያረጋግጡ፣ ግልጽ፣ ዘመናዊና የከተሞችን አቅም ያገናዘበ የመሬት ልማትና አስተዳደር ሥርዓት እንዲዘረጉ፣ የከተማ መሠረተ ልማት አቅርቦቶችን በተቀናጀ ሁኔታ መምራት እንዲችሉ፣ ጽዳትና ለኑሮ ምቹ እንዲሆኑ፣ የገቢ አቅማቸውና የፋይናንስ ሥርዓታቸው እንዲዳብር፣ የማዘጋጃ ቤት አገልግሎቶች በቴክኖሎጂ የተደገፉ፣ ቀልጣፋ፣ ጥራት ያላቸውና የሕዝብን ፍላጎት የሚያረኩ እንዲሆኑና ሙያዊ ብቃትን መሠረት ያደረገ ጠንካራ የከተማ አስተዳደር እንዲኖራቸው ለማስቻል የተጀመሩ የሬፎርም ርምጃዎች ውጤት ማምጣት ጀምረዋል።

በቀጣይም በከተሞች መካከል ያለውን የአፈፃፀም ልዩነት ማጥበብ ከተቻለና አመራሩ በተቀመጠው አቅጣጫ መሠረት ሥራዎችን በእውነትና በእውቀት መምራት ከቻለ፣ ከተሞች በአጭር ጊዜ ለሀገር ኢኮኖሚ የድርሻቸውን በሚገባ የሚያበረክቱ መልካም አስተዳደር የሰፈነባቸው እንዲሁም ዘመናዊና ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ማድረግ ይቻላል።

አቶ አደም «የከተሞች ጽዳትና አረንጓዴ ልማት ሥራ ከተማን ከማስቀጠል ባሻገር ዘርፈ ብዙ ፋይዳዎች አሉት። ለአብነትም የከተሞች ጽዳትና አረንጓዴ መሆን በሽታን ለመከላከልና የዜጎችን የፈጠራና የአምራችነት አቅም

አቶ አደም ፋራህ

ወይዘሮ ጫልቱ ሳኒ

የከተሞች ጽዳትና አረንጓዴ ልማት ሥራ በተወሰኑ ጊዜያት በዘመቻ የሚሰራ ሳይሆን የሕዝብ ባሳቤትነትን በማረጋገጥና ተቋማዊ አሰራርን በመዘርጋት ቀጣይነትና ዘላቂነት ባለው መንገድ የሚፈጸም የዘወትር ተግባር ሊሆን ይገባል

ለማሳደግ ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያበረክታል» ይላሉ።

የከተሞች ጽዳትና አረንጓዴ ልማት ሥራዎችን በከፍተኛ የሕዝብ ንቅናቄ ለማስፈጸም የተያዘውን እቅድ በውጤታማነት ለመፈጸም በየደረጃው የሚገኙ የክልልና የከተማ አስተዳደር አመራሮች የድርሻቸውን ሊወጡ እንደሚገባ ያስገነዘቡት አቶ አደም፣ በተለይም በማዕከል የተዘጋጀውን እቅድ መገኘት በማድረግ ከየአካባቢያቸው ተጨባጭ ሁኔታ አንፃር የተሟላ እቅድ በማዘጋጀት፣ ተገቢውን አደረጃጀት በመፍጠር፣ አስፈላጊውን ግብዓት በማሟላት፣ ባለድርሻ አካላትንና ሕዝቡን በማነቃነቅ የሀገራችን ከተሞች ዘላቂ ሆኑ መልኩ ጽዳትና አረንጓዴ እንዲሆኑ ማድረግ ከአመራሩ እንደሚጠበቅ አሳስበዋል። ከዚህ በተጨማሪም አመራሩ የጽዳትና አረንጓዴ ልማት ሥራዎችን ከራሱ ተቋም በመጀመር ለግል ተቋማትም ሆነ ለነዋሪዎች አርዳዎ ሊሆን እንደሚገባ ተናግረዋል።

አሳቸው እንዳስገነዘቡት፣ ለብዙ ሀገራት ተሞክሮ ሊሆን የሚችለውን ይህን በጎ ተግባር አመራሩ በቀጣይም አጠናክሮ ሊቀጥል ይገባል። በተለይም በጽዳትና አረንጓዴ ልማት ሥራዎች ኃላፊነትን መወጣት የሰብዓዊነትን እሴት እንደመለከደና የዜግነት ግዴታን እንደመወጣት የሚቆጠር የሥልጣኔ ማሳያ ተግባር ነው። ሁሉም ባለድርሻ አካላትና የከተማ ነዋሪዎች ከተሞቻችንን ጽዳትና አረንጓዴ ለማድረግ ሥራውን ከሚያስተባብሩ አካላት ንጎ በመሆን ንቁ ተሳትፎ ሊያደርጉ ይገባል።

የፓርቲው ምክትል ፕሬዚዳንት ኃላፊነታቸውን የሚወጡትን ማበረታታት እንዲሁም ግዴታቸውን በማይወጡት ላይ ደግሞ የሕግ ማዕቀፎችን ተግባራዊ

በማድረግ ሥርዓት ማስያዝ ያስፈልጋል ሲሉም አስገንዝበዋል። «የከተሞች ጽዳትና አረንጓዴ ልማት ሥራ በተወሰኑ ጊዜያት በዘመቻ የሚሰራ ሳይሆን የሕዝብ ባሳቤትነትን በማረጋገጥና ተቋማዊ አሰራርን በመዘርጋት ቀጣይነትና ዘላቂነት ባለው መንገድ የሚፈጸም የዘወትር ተግባር ሊሆን ይገባል። ይህ የጽዳት ሥራ ሥርዓት ለመገንባት የሚረዳና ሁሉም ሚናውን በአግባቡ እንዲወጣ የሚያስችል መሆን ይኖርበታል» ብለዋል።

የባለቤትነት ስሜት የሚፈጥር የአስተሳሰብ ለውጥ የማምጣት፣ የጽዳትና አረንጓዴ ልማት ሥራዎችን ከተለያዩ ዘርፎች (ከጤና፣ ከትምህርት፣ ከሥራ እድል ፈጠራ፣ ከኢንቨስትመንት፣ ከአካባቢ ጥበቃ፣ ከሳይንስና ቴክኖሎጂ፣ ከጥናትና ምርምር...) ጋር የማስተሳሰር፣ ሕግ የማስከበር እና አሰራርን የማዘመን ተግባራት የንቅናቄው ቀጣይ የትኩረት አቅጣጫዎች ሊሆኑ እንደሚገቡም አመልክተዋል።

መንግሥት የሀብተሰብ-ንና የባለድርሻ አካላትን ተሳትፎ በማስተባበርና በማቀናጀት ረገድ ጉልህ ሚና እንደሚኖረው እንደሚጠበቅ ጠቅሰዋል። ንቅናቄውን ውጤታማ ለማድረግ ዘርፈ ብዙ ድጋፎችን እንደሚያደርግም አቶ አደም አስታውቀዋል።

አቶ አደም እንዳሉት፣ መንግሥት በከተማ ልማት ረገድ በእቅድ የተያዙ ሥራዎች በውጤታማነት እንዲፈጸሙ በማድረግ፣ በተለይም ከተሞች ዘመናዊና በዓለም አቀፍ ደረጃ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ የተጀመሩ የፅዳትና የመሠረተ ልማት ሥራዎች በሁሉም አካባቢዎች በትኩረት እንዲፈጸሙ ንቅናቄው በሀገር አቀፍ ደረጃ የተቀናጀ እንዲሆን በፌዴራል ደረጃ ጠንካራ አደረጃጀት በመፍጠር የከተማ አስተዳደሮችን አቅም የማጎልበት፣ የአሰራር ማሻሻያዎችን ማድረግ፣ ከፍተኛነትን የመሙላት፣ ለመልካም ፈጣሪዎች እውቅና የመስጠትና የተሞክሮ ለውጦችን የማወቅቻቸውን ሥራዎችን አጠናክሮ ይቀጥላል።

የከተማና መሠረተ ልማት ሚኒስትር ወይዘሮ ጫልቱ ሳኒ በበኩላቸው፣ የከተሞች ጽዳትና አረንጓዴ ልማት ከለውጡ ወይሁ ከፍተኛ ትኩረት እንደተሰጠው አስታውሰው፣ መንግሥት ሀገራዊና ዓለም አቀፋዊ ነገራዊ ሁኔታዎችን በውል ተገንዝቦ ለከተሞች ዕድገትና መስፋፋት እንዲሁም ለዜጎችም ሕይወት ማግኘትና መቃናት በልዩ ትኩረት እየሠራ እንደሚገኝ ይናገራሉ።

አሳቸው እንደሚሉት፣ ሀገሪቱ እየሰመዘገበች የምትገኘውን ፈጣን የኢኮኖሚና የማህበራዊ እድገት ወደ ላቀ ደረጃ ለማሸጋገር የከተሞች ፅዳት፣ ውበትና አረንጓዴ ልማት ሥራዎችን ቀጣይነት ባለው መልኩ ማረጋገጥ እጅግ ወሳኝ ተግባር ይሆናል። ይህም ለሳኒ የሚችለው በመንግሥት ጥረት ብቻ ሳይሆን ሁሉም ባለድርሻ አካላት ለጉዳዩ ትኩረት በመስጠትና በመቀናጀት በሚያካሂዱት የለውጥ እንቅስቃሴ ነው። ስለሆነም በከተሞች ቀጣይነት ባለው ሁኔታ የሕዝብ ንቅናቄ መድረክ በመፍጠር በዘርፉ በተገኙ ውጤቶች፣ እየተስተዋሉ ባሉ ተግባራቶች እና በወደፊት የትኩረት አቅጣጫዎች ላይ በመወያየት

ሁሉንም የሀብተሰብ ክፍሎች በንቃት በማሳተፍ በፍጥነት ወደ ተግባር ለመግባት እንዲቻል ንቅናቄው ወሳኝ ሚና አለው። የከተሞች ጽዳትና አረንጓዴ ልማት ንቅናቄ ዋና ዓላማው በየደረጃው የሚገኙ ባለድርሻ አካላትን በማስተባበር ከተሞች ለኑሮና ለሥራ ምቹ እንዲሆኑ ማድረግ ነው።

በከተሞች የደረቅ ቆሻሻ አያያዝን በሚመለከት እስካሁን ድረስ የተለያዩ የሕግ የበላይነትን ለማረጋገጥ የሚያስችሉ የቁጥጥር፣ የትምህርትና ግንዛቤ ሥራዎች እየተሠሩና በሂደትም በየወሰኑ መሻሻሎችና የሕግ ማስከበር ሥራዎች ያሉ ቢሆንም፣ በብዛት ጎልቶ የሚታየው የከተሞች የደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ እንዲሁም የአካባቢ ብክለት ቁጥጥር ክፍተት፣ የተሟላ ግንዛቤ በመፍጠር የሕዝቡንና የባለድርሻ አካላትን ተሳትፎ ከማሳደግ አኳያ ሰፊ ክፍተቶች እንዳሉ ያመለክታል። ስለሆነም በየደረጃው የሚገኙ ባለድርሻ አካላትና መላው ሀብተሰብ በአመለካከትና በተግባር የጋራ መግባባትና ግንዛቤ በመያዝ የሚያደርጉትን ተሳትፎ ለማሳደግ የሚያስችሉ ሥራዎችን ማከናወን እጅግ አስፈላጊና አስገዳጅ ተግባር ነው።

በአንዳንድ አካባቢዎች በማጎባረት በመደራጀት አካባቢን ጽዳትና አረንጓዴ ለማድረግ የሚከናወኑ በጎ ተግባራት አሉ። በአንዳንድ ከተሞችም አመራሮች አርዳዎ በመሆን በፅዳት ተግባራት ላይ ሲተሳታ ይስተዋላሉ። በቀጣይም የከተማ ልማት ፖሊሲን መሠረት በማድረግ ሕጋዊ ማዕቀፎችን በማገባ መተግበር፣ የተጀመሩ መልካም ተግባራትን ማስፋት እና በመዋቅሮችና አደረጃጀቶች መሠረት በቁርጠኝነት መሥራት ያስፈልጋል።

«ሥራዎች በመንግሥት አደረጃጀት ብቻ የሚከናወኑ ባለመሆናቸው በባለድርሻ አካላትና በመላው የከተማ ሕዝብ ተሳትፎ መተግበር ይኖርባቸዋል። የመንግሥት ተቋማት፣ የተለያዩ የሲቪክና የሙያ ማህበራት፣ የግልና የመንግሥት ማምረቻ ድርጅቶች፣ ትምህርት ቤቶችና የሃይማኖት ተቋማት አደረጃጀት በመፍጠር አካባቢያቸውን ውብና ጽዳ ማድረግ ይኖርባቸዋል። ስለሆነም እነዚህን ሥራዎች በተሳካ ሁኔታ ለማከናወን አደረጃጀቶችን በማጠናከር፣ አሰራሮችን ማስተካከል እና ወደ ተግባር ለማሸጋገር የሚያስችል ጥልቅ ውይይት በማድረግ የጋራ ዕቅድ ይዞ ወደ ቀጣይ ሥራ መግባት ያስፈልጋል» ብለዋል።

ዜጎች ከአረንጓዴ ልማት ማግኘት የሚገባቸውን ጥቅም ሳያገኙ መቆየታቸውንና ለአረንጓዴ ልማት ሊውሉ ይገባቸው የነበሩ ቦታዎች ተገቢ ላልሆኑ ተግባራት መዋላቸውን የጠቀሱት ሚኒስትሯ፣ የከተሞች ጽዳትና አረንጓዴ ልማት ሥራዎች ለብዙ ዜጎች የሥራ እድሎች መፍጠራቸውን ከግምት ውስጥ በማስገባት በትኩረት መሥራት እንደሚገባም ተናግረዋል። ከዚህ በተጨማሪም፣ መዋቅሮችን ማጠናከር፣ ሕጎችን ተግባራዊ ማድረግ፣ የማጎባረትን ተሳትፎ ማሳደግ፣ የግምገማና ከትኩል ሥራዎችን የማጠናከር እና ንቅናቄውን በቋሚነት ማስቀጠል እንደሚገባም ገልጸዋል።

ስፖርት

የወጣት እጅ ካስ ብሄራዊ ቡድኑ ፈተና

ዓለማዊ ግዛው

የአፍሪካ ዞን አምስት የወጣቶች (ከ18 እና 20 ዓመት በታች) እጅ ካስ ውድድር ነገ በአዲስ አበባ አስተናጋጅነት ይጀመራል። በውድድሩ የሚሳተፈው የኢትዮጵያ ብሄራዊ ቡድን ግን የበጀት አጥረት ለዝግጅቱ ፈተና ሆኖበታል። በድኑ ዝግጅቱን ከጀመረ ከሁለት ሳምንታት በላይ ቢያስቆጥርም ከአዲስ አበባ ባህልና ስፖርት ሚኒስቴር የሚሰጠው በጀት በመዘግየቱ በሆቴል ተሰባስቦ ተገቢውን ዝግጅት ማድረግ አልቻለም።

የኢትዮጵያ እጅ ካስ ፌዴሬሽን ከአፍሪካ እጅ ካስ ኮንፌዴሬሽን እና ከዓለም አቀፉ የእጅ ካስ ፌዴሬሽን ጋር በመተባበር የሚያዘጋጀው ይህ የአፍሪካ ቀጠና አምስት ከ18 ዓመትና ከ20 ዓመት በታች የእጅ ካስ ውድድር ነገ ይጀምራል። ፌዴሬሽኑ ውድድሩን ለማስተናገድ ዝግጅቱን ያጠናቀቀ ቢሆንም የበጀት አጥረቱ በቡድኖቹ ላይ ጫና መፍጠሩ አልቀረም። የሁለቱ ብሄራዊ ቡድን አሰልጣኞችም ይህን ገልጸዋል። ሰፊ ዝግጅት ለማድረግ የብሄራዊ ቡድን ምርጫ ቀድሞ ቢደረግም ሆቴል ገብተው ዝግጅታቸውን ማድረግ እንዳልቻሉና ከየቤታቸው በመምጣት እየሰሩ ይገኛሉ።

የአዲስ አበባ ባህልና ስፖርት ሚኒስቴር በበኩሉ ለዝግጅት የተመደበው ገንዘብ መዘግየቱን አምኖ ችግሩ የተፈጠረው በአሠራር ሂደት እና ቀድሞ የታቀደ ባለመሆኑ ቢሆንም ለመፍታት ጥረት በማድረግ ላይ እንደሆነ ጠቁሟል።

አሠልጣኝ ተስፋዬ ሙሉታ ከ18 ዓመት በታች ብሄራዊ ቡድኑ አሠልጣኝ ሲሆኑ በድኑ ስፖርት ሚኒስቴር ላይ ለመግባት እየሰሩ ይገኛሉ።

ሙሉ ዝግጅት እንዳልሆነ ይናገራሉ። የስፖርተኞቹ ተነሳሽነት ታክሎብት እየተሠራ ቢሆንም ሰፊ ክፍተት አለ። ተወዳዳሪዎቹ ሆቴል ባለመግባታቸው ከረጅም ርቀት የሚመጡት የመጓጓዣ፣ የምግብና ሌሎች በርካታ ችግሮችን ተቋቁመው ለውጤታማነት ዝግጅት እያደረጉ ነው። የቡድን መንፈሱን ለመፍጠርና የስፖርተኞቹ ሥነ ልቦና እንዳይጎዳም ጥረት እየተደረገ መሆኑን ያነሳሉ።

ከ20 ዓመት በታች ብሄራዊ ቡድን አሠልጣኝ ሙሉታ ግርማ በበኩሉ በሆቴል በመሰባሰብ በቀን ሁለት ጊዜ ለመሥራት ታቅዶ የነበረ ቢሆንም ፌዴሬሽኑ ባለበት የበጀት አጥረት ምክንያት እንደተጠበቀው አለመሆኑን ያመለክታል። በዚህም የተነሳ በቀን አንድ ጊዜ በመዘጋጀት ሁለት የወዳጅነት ጨዋታዎችን ማድረግ ተችሏል። የቡድን መንፈሱን የማሳሳት ሥራዎችን በማከናወን ወደ ውድድር የሚገባም ይሆናል።

ከ20 ዓመት በታች ብሄራዊ ቡድን ተጫዋች የሆነው ዳንኤል ደረጃ ዝግጅቱ እየተደረገ የሚገኘው በአሠልጣኞችና ተጫዋቾች ጥረት እንጂ ያለ ምንም ድጋፍ መሆኑን ይገልጻል። አስፈላጊው ድጋፍ በወቅቱ አለመደረግ በርካታ ፈተናዎችን እንዲጋፈጡ ምክንያት ቢሆንም በውድድሩ ተፈካካሪ ለመሆን ታይሎም ለዝግጅት መሟላት የነበረባቸው ቁሳቁስና አቅርቦቶች ባለመሟላታቸው እሱና የቡድን አጋሮቹ ችግሮችን ተቋቁመው ለመዘጋጀት ጥረት ሲያደርጉ መቆየታቸውን አመለክቷል።

የኢትዮጵያ አላምጊክ ኮሚቴ የባለሙያ እና የትጥቅ ድጋፍ ቢያደርግም ከፍተኛ የሆነ የፋይናንስ አጥረት ፈተና እንደሆነባቸው የሚገልጹት ደግሞ

የፌዴሬሽኑ ጽህፈት ቤት ኃላፊ አቶ ሞላ ተፈራናቸው። የገጠሙ ችግሮች ቢኖሩም ባለው አቅም ውድድሩን ለማዘጋጀትና የብሄራዊ ቡድኑን ተሳትፎ ውጤታማ ለማድረግ ዝግጅቶች ተደርገዋል። የባህልና ስፖርት ሚኒስቴርም ባለበት ኃላፊነት ማገዝ ያለበት ሲሆን፤ ስፖርትና የሚያደርጉ ድርጅቶች ስፖርቱን ለማሳደግና መሰል ችግርን በዘላቂነት ለመቅረፍ ተባብሮ መሥራት ያስፈልጋል። ፌዴሬሽኑ ባላየው ጥሩ የመስተገባዶ እንቅስቃሴ ሌሎች ውድድሮችን የማዘጋጀት ዕድሎች ቢኖሩም በችግር ለመቀበል እንደተቸገሩ ጠቁመዋል።

የአዲስ አበባ ባህልና ስፖርት ሚኒስቴር የውድድር ክትትልና ድጋፍ ደስከ ኃላፊ አቶ ዳንኤል ዳርጌ፤ ለቡድኑ የሚደረገው የበጀት ድጋፍ መዘግየቱን ያምናሉ። ለዝግጅቱ ከመወዳደርያ ስፍራ ዝግጅት፣ ብሄራዊ ቡድኑን ለመደገፍ ሥራዎች እየተሠሩ ነው። ችግሩ የተፈጠረው ውድድሩ በድንገት የመጣና ፌዴሬሽኑም በወቅቱ ባለማሳወቁ ጉምሩክ ኮሚሽን ከቀረጥ ነጻ ፍቃድ አስከፊጥ እና የመንግሥት አሠራር ሥርዓትን ማለፍ አስገዳጅ በመሆኑ እንደሆነ ተናግረዋል።

በሚኒስቴር መሥሪያ ቤቱ፣ የሚገቡትን ሀገራት ለመቀበል ከባለ ድርጅት አካላት ጋር በመተባበር በቂ ዝግጅትና ድጋፍ እየተደረገ ይገኛል። ውድድሩ ቀደም ብሎ ታቅዶ ለሚኒስቴር መሥሪያ ቤቱ ባይገባም፤ ፌዴሬሽኑ ያቀረበው የበጀት ጥያቄ ለሚኒስቴር ደጋፊው ቀርቦ እና ተመርቶ በሂደት ላይ በመሆኑ ለመልቀቅ እና ከፍተኛን ለመድፈን አተሠራ ነው። እንደዚህ ዓይነት ችግሮች እንዳይፈጠሩ ፌዴሬሽኖች ቀድመው በሀገር ውስጥና በዓለም አቀፍ ወድድሮች በጀት እንዲያሰዙ የአሠራር ሥርዓት መመርያ እየተዘጋጀ እንደሚገኝም ጨምረው ገልጸዋል።

IHF TROPHY 2024
ZONE 5
MAY 12 - 18, 2024
ADDIS ABABA, ETHIOPIA
Youth and Junior Tournament

Organized By | International Handball Federation
Confederation of African Handball

Host | Ethiopian Handball Federation

"Strengthening the East African People to People friendship"

Participant Countries

Burundi, Somalia, South Sudan, Tanzania, Rwanda, Uganda, Kenya, Ethiopia

አዲስ አበባ አስተዳደር

የባለንብረት ስም አልማዝ ተፈራ እርግጡ የሰሌዳ ቁጥር አአ 03-01-B46534 የተሸከርካሪው አይነት አውቶሞቢል የሻንሲ ቁጥር MBHZF6C12NNGI23515 ሞዴል ZF6C1 የሞተር ቁጥር KI2MP 4233095 የሊብሬ ቁጥር 424630 ከላይ የተጠቀሰው የተሸከርካሪ ባለንብረት ሰሌዳ የጠፋባቸው መሆኑን ገልጸው ተለዋጭ ሰሌዳ እንዲሰጣቸው ጠይቀዋል። ስለሆነም ሰሌዳውን ወድቆ፣ ተሰርቆ ወይም በሌላ ተሸከርካሪ ላይ ተለጥፎ ያገኘ ይህ ማስታወቂያ ከወጣበት ቀን ጀምሮ በ15 ቀን ውስጥ የፍ/ቤት ማሳገጃ ትዕዛዝ እንዲያቀርቡ እያስታወቁን፣ በተባለው ጊዜ ገደብ ውስጥ ካልቀረቡ ለአመልካች ተለዋጭ ሰሌዳ የምንሰጥ መሆኑን እናስታውቃለን።

በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የአስከርካሪና ተሸከርካሪ ፈቃድና ቁጥጥር ባለስልጣን የካ ቅርንጫፍ ጸ/ቤት

በከላሽ /አመልካች የአዲስ አበባ ሃይንስና ቴክኖሎጂ ዩኒቨርሲቲ እና በተከላሽ /ተጠሪ 1. አቶ ብርሃኑ አሰፋ ተክሌ
2. ወ/ሪት መቅደስ በጋላ ኃ/ሚካኤል
መካከል በፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት አቃቂ ቃሊቲ ምድብ 1ኛ ፍ/ብሔር ችሎት ባለው ክርክር ጉዳይ ተከላሾች /ተጠሪዎች በ06/09/2016 ዓ.ም በ4:15 ሰዓት ላለው ቀጠሮ በችሎት እንዲቀርቡ ፍርድ ቤቱ አዟል።

የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት

በከላሽ /አመልካች የአዲስ አበባ ሃይንስና ቴክኖሎጂ ዩኒቨርሲቲ እና በተከላሽ /ተጠሪ 1. አቶ ክብሩ ተሻለ ሚካኤል
2. አቶ ማስተዋል ጌታቸው
መካከል በፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት አቃቂ ቃሊቲ ምድብ 1ኛ ፍ/ብሔር ችሎት ባለው ክርክር ጉዳይ ተከላሾች /ተጠሪዎች በ06/09/2016 ዓ.ም በ 4:00 ሰዓት ላለው ቀጠሮ በችሎት እንዲቀርቡ ፍርድ ቤቱ አዟል።

የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት

በከላሽ/አመልካች ሚስተር ደንጋንግ ሊያንግ እና በተከላሽ/ተጠሪ አቶ ድማው ጌታነህ መካከል በፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ልደታ ምድብ ችሎት 8ኛ ችሎት ባለው ክርክር ጉዳይ የከላሽን ክስ በችሎት ፀሐፊ በኩል ወስደው መልሳቸውን በ13/09/2016 ዓ.ም በ3:30 ሰዓት ባለው ቀጠሮ በችሎት እንዲቀርቡ ፍ/ቤቱ አዟል።

የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት

ግልጽ የጨረታ ማስታወቂያ

የማዕከላዊ ኢትዮጵያ ክልል መንግስት ትምህርት ቢሮ በ2016 ዓ.ም የ8ኛ ክፍል ፈተናን አስመልክቶ የ8ኛ ክፍል የፈተና ሽራ ከረጢት ማሠሪያ ካቦና የፈተና ሽራ መቆለፊያ ቁልፍ በዘርፉ ከተሰማሩ አቅራቢዎች በግልጽ ጨረታ አወዳድሮ መግዛት ይፈልጋል።

የጨረታው ዓይነት፦

1. በዘርፉ ህጋዊ የንግድ ፈቃድና የንግድ ምዝገባ ሰርተፊኬት ያሳደሱ፣ በግብር ከፋይነት ተመዘግበው የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር ያላቸውና ለተጨማሪ እሴት ታክስ የተመዘገቡበትን የምዝገባ ወረቀት እንደዚሁም በአቅራቢዎች ዝርዝር የተመዘገቡና የዘመኑን የግብር ግዴታ የተወጡበትን መረጃ አያይዘው ማቅረብ ይጠበቅባቸዋል።
2. ተጨባጭ ትምህርት ቢሮ በግዥና ንብረት አስተዳደር ዳይሬክቶሬት ቢሮ በመቅረብ ለሥራው የተዘጋጀውን የጨረታ ሠነድ ብር 50 (ሃምሳ) በመክፈል ይህ ማስታወቂያ ከወጣበት ቀን ጀምሮ እስከ 15 ቀን ድረስ ዘወትር በስራ ሰዓት መግዛት ይችላሉ።
3. ተጨባጭ የጨረታ ሰነዳቸውን ፋይናንሻል እና ቴክኒካል አንድ አንድ አራጅናል እና ኮፒ ለየብቻው አሸገው ለዚህ በተዘጋጀው ሳጥን ውስጥ ማስገባት ይኖርባቸዋል።
4. ተጨባጭ የጨረታ ማስከበሪያ ብር 26,000.00 (ሃያ ስድስት ሺህ ብር ብቻ) በባንክ የተረጋገጠ ሲ.ፒ.አ ወይም የባንክ ጋራንቲ ከጨረታ ሰነዱ ጋር አያይዘው ማቅረብ ይኖርባቸዋል።
5. ጨረታው ይህ ማስታወቂያ በጋዜጣ ከወጣበት ቀን ጀምሮ ለ15 ተከታታይ ቀናት ቆይቶ በ16ኛው ቀን 8:00 ታሽጎ በ8:30 ተጨባጭ ወይም ህጋዊ ወኪሎቻቸው በተገኙበት የሚከፈሉ ይሆናል።
6. ቢሮው የተሻለ አማራጭ ካገኘ ጨረታውን በሙሉም ሆነ በከፊል የመሰረዘ መብቱ የተጠበቀ ነው።

ለበለጠ መረጃ በስልክ ቁጥር 046 771 06 88 መደወል ይችላሉ።
የማዕከላዊ ኢትዮጵያ ክልል መንግስት ትምህርት ቢሮ
ወራቤ